67. Tiistaina 3 päivänä lokakuuta 1995

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi ulosottolain 3 luvun 20 §:n muuttamisesta 1655

Hallituksen esitys 74/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 6/1995 vp

2) Hallituksen esitys laeiksi työntekijäin eläkelain 4 d §:n ja merimieseläkelain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 56/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 6/1995 vp

3) Hallituksen esitys laiksi valtion eläkelain, valtion eläkerahastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta .. 1656

Hallituksen esitys 51/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

4) Hallituksen esitys laeiksi hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain ja maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta .. „

Hallituksen esitys 47/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 14/1995 vp

5) Hallituksen esitys laiksi asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 ja 15 §:n muuttamisesta 1656

Hallituksen esitys 54/1995 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 3/1995 vp

6) Hallituksen esitys aluksista aiheutuvista öljyvahingoista johtuvasta vastuusta annetun lainsäädännön muuttamisesta ... „

Hallituksen esitys 26/1995 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 4/1995 vp

7) Hallituksen esitys öljyn aiheuttamien pilaantumisvahinkojen kansainvälistä korvausrahastoa koskevan sopimusjärjestelyn ja lainsäädännön muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 30/1995 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 5/1995 vp

Toinen käsittely

8) Hallituksen esitys laiksi laintarkastuskunnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 1657

Hallituksen esitys 75/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 7/1995 vp

9) Hallituksen esitys laiksi valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamisesta .... „

Hallituksen esitys 53/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

10) Hallituksen esitys laiksi maatilatalouden tuloverolain 13 §:n muuttamisesta 1657

Hallituksen esitys 60/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 9/1995 vp

11) Hallituksen esitys laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 66/1995 vp
Lakialoite 10/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 10/1995 vp

12) Hallituksen esitys laiksi luottoverolain kumoamisesta 1658

Hallituksen esitys 69/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 11/1995 vp

L ä h e t e k e s k u s t e l u

13) Hallituksen esitys ulosottoviranomaisia ja ulosottoasioiden muutoksenhakua koskevan lainsäädännön uudistamisesta ..... „

Hallituksen esitys 106/1995 vp

14) Hallituksen esitys laeiksi suuronnettomuuksien tutkinnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytöstä annetun lain 15 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 107/1995 vp

15) Hallituksen esitys laiksi tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys 108/1995 vp

16) Hallituksen esitys laiksi oikeusrekisterikeskuksesta 1659

Hallituksen esitys 109/1995 vp

17) Hallituksen esitys laiksi veronlisäyksestä ja viivekorosta 1659

Hallituksen esitys 112/1995 vp

18) Hallituksen esitys laiksi valtion virkaehtosopimuslain 3 a ja 5 §:n muuttamisesta 1660

Hallituksen esitys 113/1995 vp

19) Hallituksen esitys valtion asuntorahaston varainhankintavaltuuksista vuonna 1996 ..... „

Hallituksen esitys 114/1995 vp

20) Hallituksen esitys laiksi metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta ..... „

Hallituksen esitys 117/1995 vp

21) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 36 ja 40 §:n muuttamisesta 1664

Hallituksen esitys 120/1995 vp

22) Hallituksen esitys laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta 1666

Hallituksen esitys 121/1995 vp

23) Hallituksen esitys laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ja lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta 1699

Hallituksen esitys 122/1995 vp

24) Hallituksen esitys laeiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain sekä kuntien valtionosuuslain 32 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 123/1995 vp

25) Hallituksen esitys laiksi turvapaikan hakijoiden vastaanottoasemista ja -keskuksista annetun lain 1 §:n muuttamisesta 1703

Hallituksen esitys 125/1995 vp

26) Lakialoite laiksi alkoholilain 58 §:n muuttamisesta 1703

Lakialoite 29/1995 vp (Kankaanniemi ym.)

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Alho, Brax, Hellberg, Jäätteenmäki, Kanerva, Karhunen, Kekkonen, Kemppainen, Koistinen, Kääriäinen, Mähönen, Partanen, Peltomo, Penttilä, Rajamäki, Saapunki, Saari, Saarinen, Sasi, Viitanen ja Virtanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Peltomo, Hellberg, Kemppainen ja Virtanen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Viitanen, virkatehtävien vuoksi ed. Alho sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Aho, Brax, Kekkonen, Koistinen, Rajamäki, Saapunki ja Saari,
tämän kuun 5 päivään yksityisasioiden vuoksi edustajat Kanerva ja Kääriäinen,
tämän kuun 6 päivään sairauden vuoksi ed. Saarinen sekä virkatehtävien vuoksi edustajat Mähönen ja Partanen sekä
tämän kuun 18 päivään virkatehtävien vuoksi ed. H. Koskinen.

U-asiat

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että 28 päivänä syyskuuta 1995 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin asia n:o U 34.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 136, 137, 147 ja 156. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi ulosottolain 3 luvun 20 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 74/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 6/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laeiksi työntekijäin eläkelain 4 d §:n ja merimieseläkelain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 56/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 6/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi valtion eläkelain, valtion eläkerahastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 51/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laeiksi hyödyllisyysmalli-oikeudesta annetun lain ja maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 47/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 14/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 ja 15 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 54/1995 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 3/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys aluksista aiheutuvista öljyvahingoista johtuvasta vastuusta annetun lainsäädännön muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 26/1995 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 4/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys öljyn aiheuttamien pilaantumisvahinkojen kansainvälistä korvausrahastoa koskevan sopimusjärjestelyn ja lainsäädännön muuttamisesta

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 30/1995 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 5/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, jotka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ympäristövaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ympäristövaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laiksi laintarkastuskunnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 75/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 7/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 7. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 53/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi maatilatalouden tuloverolain 13 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 60/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 9/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 66/1995 vp
Lakialoite 10/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 10/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 2, 7, 8 ja 14 §, lakiehdotuksen liitteenä oleva verotaulukko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Hallituksen esitys laiksi luottoverolain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 69/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 11/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys ulosottoviranomaisia ja ulosottoasioiden muutoksenhakua koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Hallituksen esitys 106/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

14) Hallituksen esitys laeiksi suuronnettomuuksien tutkinnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytöstä annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 107/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys laiksi tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 108/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mikkola: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on valiokuntaan lähettämistä varten lakiehdotus oikeushallintoviranomaisten perittävistä maksuista. Puutun tässä yhteydessä vain yhteen yksityiskohtaan.

Tällä koko lakiesityksellähän pyritään lähinnä valtiontalouden paikkaamiseen pieneltä osin. Tämän maksujen korottamisen on arvioitu tuottavan valtion kassaan noin 20 miljoonaa markkaa vuositasolla. Mutta ehdotuksessa on mielestäni yksi periaatteellisesti merkittävä seikka. Tällä hetkellä huoneenvuokra-asiat ovat maksuttomia eli niistä ei peritä oikeudenkäyntimaksuja, ja tässä esityksessä huoneenvuokra-asiat tulisivat samalla tavalla maksullisiksi oikeudenkäyntimaksujen osalta kuin muutkin riita-asiat. Pidän tätä vääränä menettelynä.

Erikoisesti haluan tässä kohtaa korostaa sitä, että huoneenvuokra-asioissa on mielestäni iso ero siinä, onko kysymys asuntohuoneistoista, siis asuntovuokrahuoneistoista vai liikehuoneistoista ja muista huoneistoista. Kiinnitän lakivaliokunnan huomiota siihen, että mielestäni maksuttomina pitäisi edelleen pitää huoneenvuokra-asiat siltä osin kuin ne koskevat asuinhuoneistoja.

Asuinhuoneistojen oikeudenkäyntejä on vuositasolla vähän yli 20 000. Valtaosa niistä on häätöasioita, vuokrasaatavaperintää ja huoneenvuokrasopimusten purkuasioita. Mukana on merkittävästi sosiaalisia asioita, esimerkiksi muuttopäivän siirtoja ja niin poispäin. Ne tulisivat nyt aivan normaalin maksullisuuden piiriin ja niillä on sosiaalisia vaikutuksia. On arvioitu hallituksen esityksessä, että 7,7 miljoonaa markkaa toisivat valtion kassaan nämä huoneenvuokra-asiat yhteensä. Hallitus on kyllä perustellut sitä, miksi huoneenvuokra-asiat tulisivat maksullisuuden piiriin, mutta perusteluja ei mielestäni ole loppuun asti mietitty. Täällä ei ole huomioitu sitä seikkaa ollenkaan, että huoneenvuokra-asioissa on oma oikeudenkäyntimenettelynsä ja huoneenvuokra-asioitten oikeudenkäyntimenettelystä annetun lain 36 §:ssä sanotaan oikeudenkäyntikuluista, että asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluista. Vain painavasta syystä voidaan muuta päättää. Kun tämä oikeudenkäyntimenettely tulee maksulliseksi, niin sitä ei oteta samalla tavalla sen jälkeen huomioon kuin muita riita-asioitten oikeudenkäyntikuluja.

En missään nimessä kannata sitä, että huoneenvuokra-asioissa asuinhuoneistojen kohdalla

poikettaisiin tästä nykyisestä oikeudenkäyntikuluvaatimuksesta, vaan pidän sitä oikeana. Mutta sitä taustaa vasten, kun tehdään tämä oikeudenkäyntikulumaksu, niin tämä tilanne kärjistyy ja tulee vielä epäsuhtaisemmaksi ja epäsosiaalisemmaksi. Tässä mielessä mielestäni lakivaliokunta voisi rajata sitä, että oikeudenkäynti edelleen olisi maksuton huoneenvuokra-asioissa siltä osin, kuin ne koskevat asuinhuoneistoja.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Olen huoneenvuokra-asian oikeudenkäynnin maksuttomuudesta samaa mieltä kuin ed. Mikkola. Mutta haluan lausua myös muutaman sanan siitä, kun tässä hallituksen esityksessä esitetään myös, että rikosasiain oikeudenkäynnissä muutoksenhaku tulisi maksulliseksi. Suomalaisessa yhteiskunnassa on ollut perinteinen tapa, että sekä rikostutkinta siis rikosasioissa että lainkäyttö ovat maksuttomia. Eräässä vaiheessa on tullut esille, että rikostutkinnastakin jouduttaisiin maksamaan, toisin sanoen poliisi toimisi maksullisella palveluperiaatteella. Siihen tässä lakiesityksessä ei puututa.

Mutta olen sitä mieltä kyllä, että tässä rikosasiain muutoksenhaussa, kun haetaan muutosta esimerkiksi alioikeuden päätökseen, ei pitäisi lähteä sille linjalle, että tämä muuttuisi maksulliseksi. Se rikkoo joka tapauksessa tietyllä asteella tietyn sosiaalisen aseman omaavien ihmisten oikeusturvaa. Tämä säästö on niin kovin vähäinen, että tälle tielle ei pitäisi lähteä, koska sen seurauksena eräänä päivänä on se, että myös rikostutkintaan aletaan soveltaa maksuperiaatetta. Se on seuraava vaihe.

Näiltä osin asia tosin on lakivaliokunnassa ja pystyn asiassa siellä lausumaan enemmän, mutta halusin ed. Mikkolan esityksen lisäksi tuoda esille rikospuolella myös tämän maksullisuuden olevan kovin kovin kyseenalaista.

Ed. Peltomo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Minusta ed. Mikkola kiinnitti eduskunnan huomiota tärkeään asiaan. Asianlaita on juuri kuten hän sanoi niillä perusteluilla. Kiinnittäisin huomiota myös siihen, että nyt huoneenvuokra-asioissa on tehty kaksi eri lakia, toinen koskemaan liikehuoneistoja ja toinen koskemaan asuinhuoneistoja. Tässäkin mielessä juuri asuinhuoneistoja koskevien oikeudenkäyntien pitäminen maksuttomana sosiaalisin perustein on erittäin perusteltua.

Ed. Hellberg merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Minunkin mielestäni ed. Mikkola nosti tärkeän asian esille. Minä haluaisin viitata tässä yhteydessä edellisen eduskunnan aikana tehtyyn muutokseen huoneenvuokralaissa. Siinä yhteydessä eduskunta halusi nimenomaan korostaa sitä, että riita-asioissa huoneenvuokra-asioissa tulee menetellä eri tavalla kuin normaaleissa oikeudenkäynneissä. Tämä oli ehdoton edellytys myös sillä perusteella, että voidaan turvata se, että ihmiset uskaltavat lähteä ottamaan näitä valitusasioita esille. Jos kynnys nostetaan niin korkeaksi, että se on sama kuin muissa oikeudenkäyntitapauksissa, niin asukkaiden ja vuokralaisten asumisturvallisuus vaarantuu. Toivon myös tosiaan, että valiokunta kiinnittää erityistä huomiota tähän kysymykseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys laiksi oikeusrekisterikeskuksesta

Hallituksen esitys 109/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys laiksi veronlisäyksestä ja viivekorosta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 112/1995 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tässä lakiehdotuksessa muutellaan verotuksen viivästysseuraamuksia esimerkiksi viivästyskoron osalta. Nämä muutokset sellaisenaan ovat varsin

pieniä. Minä olen aikanaan esittänyt sellaista asiaa, joka saattaa tuntua hullulta, mutta saahan täällä kai viisauden keskellä vähän hullujakin joskus puhua. Esitän, että ei aina pelkästään puhuttaisi viivästysseuraamuksista, vaan järjestettäisiin Suomessa eräänä päivänä tilanne, jossa verovelalliset voisivat tiettynä aikana, yhden tai kahden kuukauden aikana, maksaa maksamattomista veroistaan pääoman, jolloin heille annettaisiin nämä viivästysseuraamukset myös korkoineen anteeksi.

Suomessa taitaa olla yli 20 miljardia aika pitkästi verojäämiä, maksamattomia veroja, jotka suomalainen yhteiskunta kovasti tarvitsisi. Olen varma siitä, että paremmin kuin näillä viivästysseuraamuksilla, joita jatkuvasti rukataan, tällaisilla tietynlaisella veronmaksu-jäämämaksualella saataisiin jotakin aikaan. Suomessa saattaisi kertyä useita miljardeja markkoja, kun ihmiset, jotka ovat päättäneet visusti, että he eivät verojaan enää maksa, koska viivästysseuraamukset vastaavat jo enemmän kuin puolta ja koko veronjäämäsummaa, maksaisivat edes osan rästeistään. Tällaisia ajatuksia siis esitän. Tätä on kokeiltu eräissä muissakin maissa hyvällä seurauksella eli tällä tavalla saataisiin osa mahdottomista verorästeistä perittyä. Jokainen markka tällä hetkellä suomalaisessa yhteiskunnassa on hyvin tärkeä, kun se on Viinasen pussissa.

Ed. Kemppainen merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys laiksi valtion virkaehtosopimuslain 3 a ja 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 113/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys valtion asuntorahaston varainhankintavaltuuksista vuonna 1996

Hallituksen esitys 114/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

20) Hallituksen esitys laiksi metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 117/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Veteläinen: Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta. Lakiesitys on tarkoitus käsitellä nopeasti ns. budjettilakina ja on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1996. Puheenvuoroni liittyy ko. lakiesityksen käsittelyn ajoitukseen ja voimaansaattamiseen, ei niinkään sisältöön, ajoitukseen sen takia että yksityismetsätalouden organisaatiouudistuksesta löytyy yhtymäkohtia Valtion aluehallinto 2000 -työryhmien työhön.

Yksi yhtymäkohta on siinä, että tulevien metsäkeskusten viranomaistehtävät suunnitellaan siirrettäviksi perustettaviin elinkeinopiireihin, joihin keskitetään nykyiset hyvinkin hajanaiset alueelliset elinkeino-organisaatiot mukaan lukien maaseutuelinkeinopiirien tehtävät. Elinkeino-organisaatiotyöryhmä jättää esityksensä elinkeinotukitehtävien kokoamisesta yhteen alueorganisaatioon ja sen aluejaosta ensi vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Arvoisa puhemies! Tähän liittyen esitän, että yksityismetsätalouden organisaatiouudistusta ei käsitellä budjettilakina vaan aikataulullisesti kytkeytyen Aluehallinto 2000 -työryhmän työhön. Tulevien metsäkeskusten ja elinkeinopiirien rajat ovat todennäköisesti yhteneväiset ja siksi ne on järkevää päättää ajallisesti toisiinsa kytkeytyen.

Samalla ehdotan, että hallintovaliokunnan on annettava lausunto lakiesityksestä metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta, koska yhtymäkohtia löytyy Aluehallinto 2000 -työryhmän työhön.

Ed. Malm: Talman, puhemies! En revidering av vår skogslagstiftning har länge varit aktuell. Internationella avtal, utvecklingen av skogsbruket, miljöhänsyn och den statsekonomiska situationen har påskyndat lagstiftningsarbetet. Den lag som remissbehandlas är en av de tre som

kommer att undergå avsevärda förändringar. De två andra är den egentliga skogsvårdslagen och finansieringslagen.

Enligt lagförslaget kommer de två nuvarande centralskogsnämnderna Tapio och Skogskultur att sammanslås till en skogsbrukets utvecklingscentral. Denna utvecklingscentral kommer ganska mycket att stå på sidan om det egentliga skogsbruket. Den skall producera tjänster och stå för utvecklingsarbete i förhållande till skogscentralerna, de nuvarande skogsnämnderna.

Den egentliga skogspolitiken skall skötas genom "raka rör" från ministeriet till skogscentralerna och vidare till fältet. Jag tror att det är en riktig utveckling och den överensstämmer med den allmänna utvecklingen inom förvaltningen. Jag hoppas att den skall resultera i att förhållandevis större resurser styrs ut till det egentliga skogsbruket.

I och med att den svenskspråkiga centralskogsnämnden försvinner, så utgår jag ifrån att den nya utvecklingscentralen skall ge en fullödig svenskspråkig service till de skogsägare som behöver den. Om slutresultatet av förändringarna blir, att vi har endast en svenskspråkig skogscentral, så kan vi inte kräva en svenskspråkig utvecklingscentral. Det är dock viktigt att den enda utvecklingscentralen kan ge service på skogsägarnas eget modersmål och jag vågar tro att så skall bli fallet.

Nyt kun ruotsinkielinen metsäkeskuslautakunta häviää, lähden siitä, että uusi kehittämiskeskus tarjoaa täydet ruotsinkieliset palvelut niitä tarvitseville metsänomistajille. Jos muutosten lopputuloksena meille jää ainoastaan yksi ruotsinkielinen metsäkeskus, emme voi vaatia ruotsinkielistä kehittämiskeskusta. Tärkeää kuitenkin on, että tämä yksi ainoa kehittämiskeskus pystyy tarjoamaan palvelut metsänomistajien omalla äidinkielellä. Uskon asiassa käyvän näin.

Lakiehdotuksen mukaan valtioneuvosto vahvistaa metsäkeskusten määrän ja niiden rajat. Jos keskusten määrää pienennetään tuntuvasti — tällä hetkellä lautakuntia on 19 — ainakin yhden niistä on oltava ruotsinkielinen. Odotamme siis, että nykyiset Helsingfors skogsnämnd ja Österbottens skogsnämnd yhdistetään yhdeksi metsäkeskukseksi. Samoin lähdemme siitä, että mainittujen lautakuntien rajat pysyvät ennallaan.

Enligt lagförslaget är det statsrådet som fastställer antalet skogscentraler och gränserna för dessa. Om det blir en radikal nedskärning av antalet centraler, det finns nu 19 nämnder, så måste det bli minst en svenskspråkig. Vi emotser i så fall att nuvarande Helsingfors skogsnämnd och Österbottens skogsnämnd slås samman till en skogscentral. Likaså utgår vi ifrån att de nuvarande gränserna för de nämnda nämnderna förblir oförändrade.

Enligt lagförslaget skall utvecklingsuppgifterna och myndighetsuppgifterna i skogscentralerna åtskiljas. Det är en riktig och nödvändig åtgärd. Däremot så får inte detta medföra att vi har en tung byråkratisk enhet för myndighetsuppgifterna, som tar allt för stora resurser från det egentliga utvecklingsarbetet i skogsbruket. Man måste eftersträva en smidighet som utvecklingen ger. Det är bäst om man på ministerienivå kan anpassa resurserna enligt behov utan, att genom lag vara bunden till speciella enheter som sköter övervakningen.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toisin kuin ed. Veteläinen näytti luulevan, kysymyksessä ei niinkään ole pyrkimys ryhtyä hallinnoimaan metsäasioissa kuin luoda edellytykset sille, että yksityismetsätalouden edistämistoiminta, joka on tietysti meidän kansantaloutemmekin kannalta hyvin keskeisessä asemassa, voitaisiin toteuttaa nykyistä paljon joustavammin ja nykyistä paljon kenttälähtöisemmin. Sillä tekijällä, millä eri hallintopiirien rajat Suomessa tulevat ja miten ne sijoittuvat, ei ole juurikaan tekemistä tämän asian kanssa, sillä nämä yksiköt voivat sitten kyllä sijoittua jonnekin.

Tärkeätä on, että me saamme luoduksi sellaisen toimintaympäristön, joka mahdollisimman nopealla tavalla antaa vauhtia nyt varsin hyvällä tavalla edistyvälle metsäkeskustelulle, johon sisältyy paljon muuta kuin hallinnollisia kysymyksiä, ennen muuta, voisiko sanoa, metsien kestävän ja monimuotoisen käytön huomioon ottavaa toimintaa metsätaloudellisten tavoitteiden ohella ja lisäksi. Tässä mielessä, kun tämä vielä budjetissa merkitsee melkoisia säästötekijöitä, on aivan välttämätöntä, että tämä käsitellään budjettilakina. Kyllä nämä viranomaiset sitten saadaan sijoitetuksi sopiville paikoille. Tärkeintä on tässä se, että metsänhoito voi lähteä nimenomaan yksityismetsätalouden keskeisistä intresseistä.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen ed. Saarion kanssa samaa mieltä siitä, että metsätalouden merkitys kansantaloudelle on valtavan suuri, ja myös siitä, että

näitten lautakuntien pitäisi keskittyä metsänhoitokysymyksiin eikä niinkään paljon hallintokysymyksiin.

Mutta kun katsoo tätä esitystä ja esityksen vaikutuksia henkilöstömäärään, tältä puolelta häviää noin 150 virkaa, ja minä pelkään pahoin, että ne menevät juuri kenttätyöstä eli menetetään sellaisia, jotka tekevät metsässä töitä. Herää kysymyskin, ovatko nämä 150 virkailijaa olleet turhia ja eikö heidän työpanoksestaan ole ollut metsätaloudelle mitään hyötyä. Tiedän oman alueeni metsälautakunnasta, joka on todennäköisesti uhanalaisena, että metsän kasvu ja tuotto metsästä on lautakunnan voimassaoloaikana kasvanut vuosi vuodelta. Jos tämä häviää, se tarkoittaa myös sitä, että metsän tuotto todennäköisesti pienenee, ja sillä on suuria kansantaloudellisia vaikutuksia.

Minä pidän varsin tärkeänä, että Suomi panostaa edelleenkin metsään, koska kuitenkin meidän valuuttatuloistamme yli 50 prosenttia tulee metsästä.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyse vain hyvin lyhykäisestä käsittelyn aikataulun muutoksesta, ja kun suunnitelmissa on, että viranomaistehtävät tulevat metsäkeskuksilta elinkeinopiireille, on toki järkevää, että niiden rajat ovat yhteneväiset, ja kun Aluehallinto 2000 -työryhmä käsittelee nämä elinkeinopiirit, niin jos nämä molemmat asiat käsitellään rinta rinnan, niin silloin voidaan rajat keskustella myös yhteen liittyvinä.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Veteläinen kyllä ymmärsi nyt hieman väärin viranomaistehtävien hoidon. Tarkoitus on se, että nimenomaan metsähallinnon viranomaistehtävät tulevat hoidetuiksi alueellisissa metsäkeskuksissa eivätkä missään alueellisissa elinkeinokeskuksissa. Se, minkälaiset fyysiset ympäristöt näillä on, on kokonaan toinen kysymys, mutta organisatorisesti ne tullaan sijoittamaan kyllä metsäkeskusten yhteyteen.

Mitä tulee säästökysymykseen on pakko todeta, että osana valtiontalouden säästötoimia joutuu olemaan tietysti myös metsätalous, yksityismetsätalous. Samalla kun pidetään huoli siitä, että organisaatio, joka julkisilla varoilla antaa palveluja yksityisille metsänomistajille, olisi mahdollisimman tehokas ja hyötysuhteeltaan korkea, on myös edellytettävä sitä, että yksityinen metsätalous itse alkaa panostaa tähän työhön.

Ed. Kalli: Arvoisa puhemies! Arvoisat edustajat! Metsät ovat Suomelle merkittävä ja tärkeä asia ja sen johdosta yksityismetsätaloudenkin organisaatioiden mukauttaminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja käytettävissä oleviin resursseihin on viimeisten vuosien aikana ollut hyvin tavanomaista. Tämän johdosta on metsäväen sisälläkin käyty varsin laajaa keskustelua siitä, minkälaiseksi yksityismetsätalouden organisaatioita pitäisi mukauttaa, jotta ne kykenisivät vastaamaan siihen haasteeseen, jota muuttuva yhteiskunta, metsänomistajien rakennekunta ja puuta käyttävä teollisuus edellyttävät.

Edellisen hallituksen toimesta maa- ja metsätalousministeriö nimitti metsälakitoimikunnan, joka oikeastaan on jo saanut työnsä valmiiksi ja joka sai tehtäväkseen valmistella sekä metsänhoitolakia, joka korvaa vanhan yksityismetsälain, sekä organisaatiolain että myös rahoituslain. Hallitus oli kuitenkin nopeampi kuin toimikunta ja ehti aiemmin saada työnsä loppuun. Hallitus päätti budjettilain mukaisesti esittää uutta organisaatiolakia.

On tietenkin oikeata ja kohtuullista kysyä, miksi ajoitus tällä tavalla poikkeaa alkuperäisestä. Miksi organisaatiolaki tuli aiemmin kuin oli tiedossa ja minkälaisia tehtäviä aikanaan metsänhoitolakiin viranomaistehtävien osalta tulee? Sen vuoksi sen kaltaiset kysymykset, joita tässäkin on peräänkuulutettu, ovat luonnollisia ja oikeita.

Hallituksen esitys vastaa pääosiltaan toimikunnan enemmistön yleisnäkemystä siitä, millä tavalla sekä edistämistehtäviä että viranomaistehtäviä tulisi tulevaisuudessa organisaation taholta toteuttaa.

Ensin on varsin laajasti käyty keskustelua siitä, pitäisikö yksityismetsätalouden hallinnolliset ja organisatoriset tehtävät pitää erillään metsätalouden organisaation sisällä vai pitäisikö ne siirtää jonkin toisen organisaation alaisuuteen vai pitäisikö tämän kaltaiset kehittämis- ja edistämistehtävät maakunnissa keskittää yhden kattoorganisaation alle. Metsäväen piirissä on kuitenkin laajemmalti lähdetty siitä, että on haluttu säilyttää itsenäinen rooli, joka parhaiten tässä tilanteessa voisi tulevaisuudessakin turvata ne erityistehtävät joita metsät Suomelta laajemmaltikin edellyttävät. Tältä osin on helppo yhtyä hallituksen esitykseen.

Tässä arvioidaan myös sitä, mihin ed. Kallis puuttui, että hallituksen yleisperusteluissa todetaan, että 32 miljoonan säästöllä 95 talousarviosta ensi vuoden talousarvioon joudutaan irtisano-

maan 150 metsätoimihenkilöä. Kohdistuu tämä sitten hallinto- tai esikuntatehtäviin tai kenttähenkilöstöön, väheneminen on arvioitu liian varovaisesti. Selvästi on jo nyt nähtävissä, että irtisanominen tulee koskettamaan vähintään melkein tuplahenkilöstöä. Tällä esityksellä aikanaan, jos eduskunta tämän tulee hyväksymään, tullaan osaltaan hyväksymään se, että yksityismetsätalouden edistämistehtävistä 150 henkilön sijasta tulee poistumaan vähintään 250 henkilöä. Sen lisäksi joudutaan jo ensi vuoden osalta suorittamaan lomautuksia, ja lomautusten pitää koskea koko henkilöstöä, koska jo työsuhteiden irtisanominen edellyttää tiettyä ajanjaksoa. Kun eletään jo tämän vuoden loppua, niin ne toimet, joita ollaan saamassa, siirtyvät hyvin pitkälle ensi vuoteen. Tällä tavoin hallituksen esitys on hyvin varovainen ja tulee henkilömäärien osalta vähintäänkin kaksinkertaistumaan.

Varsin laajaa keskustelua on käyty, ja varmaan tullaan käymään siitä, minkälaisia ovat ne viranomaistehtävät ja millä tavalla parhaiten tullaan säilyttämään se, että edistämis- ja viranomaistehtäviä tekevä henkilöstö tässä tehtävässä ei jauhoja ja vellejä sekottaisi. Toivotaan, että lakiesitys osaltaan tässä tuo varmennusta ja sillä tavalla rohkaisee uskoa, että sen kaltaista keskustelua ei enää jouduta käymään, jota menneisyydessä on jouduttu käymään.

Lakiesitys antaa valtioneuvostolle vapaat kädet sittemmin piirtää niitä rajoja, joita ed. Veteläinen kysyi. Jos päädytään noin 10 metsäkeskukseen, niin tietenkin se pirstoo osaltaan ja mitätöi sitä ajatusta, että kaikissa maakuntajaon alla olevissa maakunnissa metsäkeskus säilyisi. Se osaltaan tietenkin on ristiriidassa muun hallinnon kehittämisen kanssa, koska siinä on lähdetty siitä, että tämän kaltaisia tehtäviä kussakin maakunnassa tulisi olemaan.

Joka tapauksessa toteuttamisvaiheessa pitää kiinnittää huomiota siihen, että henkilömääriä arvioitaessa voidaan mahdollisimman paljon turvata niiden ihmisten työpanosta, jotka osallistuvat itse suoritteiden tekemiseen, jotka edistävät ja rohkaisevat metsien käyttöä ja joiden toimesta voidaan varmistaa se, että Suomessa jatkossakin puu liikkuu, ja että teollisuus saa sitä puuta jota se tarvitsee. Tietenkin sen pitää maksaa siitä kohtuullinen hinta, joka osaltaan vaikuttaa puuvirtojen kulkemiseen.

Hallituksen esitys, jota maa- ja metsätalousvaliokunta rupeaa käsittelemään, pitää sisällään vahvuuksien ohella myös heikkouksia. Toivoa sopii, että valiokuntakäsittelyn aikana niihin epäkohtiin, joita tämänkin yleiskeskustelun aikana on esitetty ja joita mahdollisesti valiokuntakäsittelyn aikana eteen tulee, voidaan puuttua myös hallitus- ja oppositiopuolueiden edustajien toimesta.

Hallituksen esityksessä on hyvin paljon hyvää. Joka esitykseen sisältyy myös heikkouksia. Eduskunnan ja erikoisvaliokunnan tehtävänä on pyrkiä vähentämään näitä heikkouksia minimiinsä.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun niinkin moderaatti keskustan edustaja kuin ed. Kalli viittasi puheenvuorossaan pyrkimykseen syventää maakunnallista hallintoa, niin silloin kyllä kai on niin, että tosi on kysymyksessä. Minä pyydän huomauttaa, että ne päätökset, joita eduskunnassa on viime vuosien aikana tehty, joiden tarkoituksena on ikään kuin kehittää maakunnallista edunvalvontaa, eivät missään olosuhteissa ole tähdänneet siihen, että nyt Suomeen synnytettäisiin uudenlaista hallintotasoa. Samanaikaisesti kun pyrimme ohentamaan lääninhallitusten toimintaroolia, me synnyttäisimme ikään kuin uusien maakuntaelättien sarjan pitämään suomalaista hallintokäytäntöä vanhassa jähmeässä järjestelmässä. Minä toivon, että tällaiset ajatukset eivät ottaisi tuulta, ja niin kauan minä uskallan suhtautua luottavasti tulevaisuuteen, kun tiedän, että niinkin pohdiskelevasti asioihin suhtautuva edustaja kuin ed. Kalli on mukana keskustan toiminnassa.

Ed. K a l l i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitoksia ed. Saariolle. Tässä salissa niitä hyvin harvoin saa. Tämä on kannustavaa, kun ajattelee, että yhdessä olemme työskentelemässä tämän lakiesityksen voimaan saattamiseksi. Ed. Saario on täysin oikeassa siinä, että yksittäisten metsänomistajien edunvalvonta jatkossakin tulee tapahtumaan metsänhoitoyhdistysten kautta elikkä edunvalvonnan ja yksityismetsätalouden valtionapua saavien organisaatioiden välillä ei ole yhteyttä.

Se kuitenkin pitää muistaa, että tulevassa metsänhoitolaissa, joka toivottavasti mahdollisimman nopeasti tänne aikanaan kulkeutuu, tulee olemaan vahva alueellinen luonnonvarojen ja metsien käytön leima, ja jotta siinä oikein maakunnan ihmisten ja alueen tahto voidaan muodostaa ja muotouttaa, on tietenkin aina parempi, kun aluehallinnon eri portaat ja yksiköt vastaavat toinen toisiaan. Siksi ymmärrän niitä näkökulmia, että kukin maakunta haluaa jatkossakin

itselleen hyvin läheisen ja turvallisen metsäkeskuksen.

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Minä en ed. Saarion perusteluita oikein ymmärrä. Kyllä kaikissa valmisteluvaiheissa on ollut sellainen tavoite, että tästä tehdään kustannustehokas ja palveleva, ja ne ovat perusteita, jotka Saariokin totesi, että rahalle pitää olla tehokas käyttö. Mutta johtopäätös, jonka ed. Saario teki, on minusta kyllä hieman kummallinen. Kyllä sen organisaation pitää olla lähellä, kentällä ja myös sillä tavalla, että palvelut ovat saatavissa. Ei kysymys ole siitä, jos Kainuu pitää kiinni entisestä metsälautakunnastaan ja metsäkeskuksesta, että oltaisiin rakentamassa uutta hallintomallia ja hallintobyrokratiaa. Ei ole siitä kysymys, vaan siitä, että siellä mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti aivan samaten kuin Satakunnassa tai Keski-Pohjanmaalla mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti hyvässä yhteistyössä näitä asioita hoidetaan. Minusta nämä ovat aivan oikeutettuja vaatimuksia. Siltä näkökannalta olisi tärkeää tämä yhteensovittaminen, jonka jo ed. Veteläinen otti esille. Nyt hallitus tekee tämän päätöksen erillään Aluehallinto 2000 -selvityksestä, jota se on tekemässä. Se on kyllä vahinko, että se tekee sen ennen sitä.

Nyt olisi paras viite tehdä päätös samalla perusteella kuin tehtiin ympäristökeskuksista elikkä että niitä olisi 13. Silloin tämä olisi lähellä maakuntahallintoa, eikä kysymys ole hallintobyrokratiasta vaan verkostoista, jotka alueella palvelevat mahdollisimman hyvin ja toimivat keskenään yhteistyössä.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Veteläisen tekemää ehdotusta, että hallintovaliokunta antaisi asiasta lausuntonsa.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Varsin monet viime vuosina tehdyt selvitykset ovat osoittaneet, että alueellisen hallinnon — siis myös valtion aluehallinnon — epätarkoituksenmukaisuus ja turhat kustannukset syntyvät siitä, että eri valtion aluehallintoyksiköt ovat rajauksiltaan olleet perinteisesti, eivät enää niin paljon, mutta perinteisesti ihan eri aluejaotuksille rakennettuja, ja toisekseen, että näiden välillä ei ole kiinteää yhteistyötä aluetasolla.

Nyt on ollut jo meneillään suunta, että maakuntien sisällä kootaan, maakuntajakoiseksi kootaan valtion eri aluehallintoyksiköitä, ja toinen suunta on se, että eri aluehallintoyksiköitä saman alueen sisällä vedetään vielä keskenään yhteen. Tähän tähtää myös Aluehallinto 2000 -hanke ainakin eräin osin.

Minun mielestäni olisikin ollut paikallaan ja perusteltua ja olisi edelleenkin perusteltua, että myöskin nyt käsittelyssä olevan asian osalta ratkaisut nivottaisiin niihin linjauksiin, mitä joka tapauksessa yleisen alueellisen hallinnon osalta tullaan tekemään. Jos horisontaalisessa tasossa tapahtuva kokoamistyö käytännössä johtaa siihen, että maakuntien sananvalta siitä vahvistuu, mihin se minun mielestäni johtaa, niin, ed. Saario, ei kai siinä mitään pahaa voi olla, jos se samalla purkaa byrokratiaa, niin kuin taatusti purkaa, jos tämä oikein tehdään.

Ed. Virtanen merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Veteläinen ed. Kemppaisen kannattamana ehdottanut vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta, jonka mukaan asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Puhemiesneuvoston ehdotus "jaa", ed. Veteläisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 40 ei-ääntä; poissa 48. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

21) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 36 ja 40 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 120/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on nyt hallituksen esitys laiksi alkoholilain 36 ja 40 §:n muuttamisesta. Tämä koskettaa vielä nyt voimassa olevan lain mukaan Alko Oy:lle kuuluvien ns. viranomaistehtävien siirtämistä pois Alkolta. Euroopan unioniin liittyminen merkitsee sitä, että Alko Oy osakeyhtiönä ei enää voi hoitaa sille perinteisesti vuosikymmeniä kuuluneita tehtäviä, jotka koskevat alkoholitutkimusta, alkoholiolojen kehityksen seuraamista sekä alkoholin käytöstä aiheutuvia haittoja koskevaa tiedotusta, valistusta ja muuta terveyskasvatusta.

Hallituksen esityksessä esitetään, että nämä tehtävät siirrettäisiin valtionhallinnon virastoille ja laitoksille kuten Kansanterveyslaitokselle, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukselle sekä Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle. Siirto sinänsä on välttämätön sen takia niinkuin mainitsin, että Alko Oy ei enää voi näitä tehtäviä hoitaa. Hallituksen esitys sisältää mallin, jolla nämä tehtävät tarkemmin esityksessä selvittämättä siirretään usealle eri valtion viranomaiselle sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen.

Tällä hetkellä ja varmasti tästä eteenpäinkin alkoholioloissa tapahtuu hyvin nopeaa kehitystä. Paineet hintojen alentamiseen, saatavuuden edelleen lisäämiseen ovat kasvussa. Rajat ovat entistä voimakkaammin avautumassa erityisesti länteen, mutta myös idän suunnalla on paineita. Tämä merkitsee sitä, että alkoholioloissa tapahtuu voimakasta muutosta ja eletään voimakkaan murroksen aikaa.

Tähänastinen alkoholipoliittinen tutkimus on hoidettu Alkon rahoituksella Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen toimesta. Tuo tutkimus on ollut hyvin korkeatasoista, kansainvälisestikin erittäin arvostettua ja voimassa ollut järjestelmä on taannut sille aivan kunnollisen rahoituksen. Nytkin voimassa olevan lain mukaan, jonka kyllä kin hallituksen esitys on kumoamassa, rahoitus on turvattu niin, että 0,7 prosenttia alkoholiveron tuotosta on käytetty näihin toimintoihin. Tämä on turvannut tutkimuksen rahoituksen ja tätä kautta myös sen laadun.

Hallituksen esitys hajauttaa alkoholipoliittisen tutkimuksen, alkoholiolojen kehityksen seuraamisen, alkoholin käytöstä aiheutuvia haittoja koskevan tiedotuksen, valistuksen ja muun terveyskasvatuksen eri tahoille. Monet asiantuntijat ovat pelänneet, että hallituksen valitsema malli johtaa siihen, että koko meidän korkeatasoinen, hyvin haasteisiin ja tilanteisiin vastannut alkoholipoliittinen järjestelmämme heikkenee hajaantumisen myötä. Onkin esitetty, että pitäisi perustaa erillinen tutkimusyksikkö Alkoholipoliittinen instituutti, jolle keskitettäisiin nämä kaikki tehtävät. Mielestäni tämä esitys on varsin perusteltu. Valiokunnan tulisi miettiä ja tutkia hyvin tarkkaan ja harkita, ovatko sen tuomat edut niin suuret verrattuna hallituksen esitykseen, joka hajauttaa nämä toiminnat, että siihen olisi syytä mennä.

Kun alkoholilakia uudistettiin viime vuonna, viime syksynä täällä käsiteltiin, niin siinä yhteydessä nämä asiat olivat esillä. Mutta kun tämä asia oli poikkeuksellisen tärkeä juuri tässä yhteydessä, niin tämä tutkimustoiminnan, valistuksen ja tiedotuksen problematiikka jätettiin erillisen selvitysryhmän, asiantuntijaryhmän mietittäväksi esityksen tekemistä varten. Hallituksen esityksessä ei tämän asiantuntijaryhmän työstä mainita mitään eikä sen esityksistä puhuta. Näin jää hieman epäselväksi, mitkä mallien erot olisivat ja mikä olisi asiantuntijoiden kokonaisnäkemys. Kun nämä puutteet on nyt tiedostettu, niin ne voidaan luonnollisesti valiokunnassa käydä läpi, kuulla asiantuntijoita eri puolilta ja näin ollen paneutua tähän kysymykseen sillä tavalla, että se malli, joka tulee voimaan, olisi mahdollisimman tehokas, tarkoituksenmukainen. Näkisin, että Suomen todellakin tähän asti korkeatasoinen alkoholipoliittinen tutkimus olisi sellaista tavaraa, jota voisimme myös viedä Eurooppaan ja laajemmaltikin, koska alkoholin kulutuksen nopean kasvun ja sen myötä tulevien haittojen tutkimus ja seuranta on kaikissa maissa keskeistä ja tärkeää.

Rouva puhemies! Toivon, että valiokunta käy tältä pohjalta tämän asian huolellisesti läpi eikä vie tätä asiaa läpihuutojuttuna.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monilta osin voi yhtyä siihen, mitä ed. Kankaanniemi entisenä alkoholiministerinä äsken puheessaan totesi. Täydentäisin kuitenkin hänen puheenvuoroaan eräiltä osin. Hän lähti perusteluissa liikkeelle EU-jäsenyydestä, mikä on varmasti totta, mutta saattoi unohtaa erään periaatteellisen puolustuksen mielestäni hyvälle hallituksen esitykselle. Tätä asiaa on esi-

merkiksi päihdekertomusten yhteydessä vuosien varrella hyvin usein käsitelty, ja se on se periaatteellinen kaksijakoinen ongelma, joka tähän asti on asiassa vallinnut, eli se, että alkoholiyhtiö on sekä myynyt viinaa että huolehtinut viinan myynnin haitoista. Tämä asetelmahan on ollut hyvin epäuskottava ja ongelmallinen. Siinä mielessä, vaikka esitykseen sisältyisi puutteitakin, pidän erittäin tärkeänä tätä periaatteellista muutosta, että nyt alkoholiyhtiölle jää myynti mutta haittatutkimuksista ja valistuksesta ja terveyskasvatuksesta huolehtivat sosiaali- ja terveysministeriön alaiset viranomaiset.

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Minulla on harvinainen ilo olla ed. Kankaanniemen kanssa samaa mieltä tässä asiassa. Olen viime aikoina joutunut erinäistä syistä vähän perehtymään alkoholipoliittisen tutkimuksen kehittymiseen Suomessa ja siinä yhteydessä todennut sen seikan, joka on yleisesti alalla tunnettua, että Suomi on ollut alkoholipoliittisessa tutkimuksessa johtavia maita. Epäilen, että tätä ei olisi saavutettu ilman sitä sinänsä periaatteessa ehkä vähän kummallisen tuntuista tilannetta, että alkoholipoliittisesta tutkimuksesta on ennen kaikkea vastannut alkoholiliike itse ja sitä on voitu harjoittaa alkoholiliikkeen voimavaroin. Se on merkinnyt sitä, että olemme tällä alalla nyt maailman johtavia maita, ja pelkään, että hallituksen perusteluiltaan harvinaisen niukkasanainen esitys — tämähän esitetään pelkästään teknisenä muutoksena, eikä oikeastaan esitetä mitään perusteluja — tulee ajan mittaan johtamaan siihen, että korkeatasoinen alkoholitutkimus Suomessa tulee suhteellisesti alasajetumpaan asemaan.

Toivon kuitenkin, että olen väärässä. Mutta ei ole asialle haitaksi, jos valiokunnassa todella perehdyttäisiin asiaan muunakin kuin vain tällaisena teknisenä, hallinnollisena muutoksena.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

22) Hallituksen esitys laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 121/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 23) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Hallituksen kokonaisesitys lasten päivähoidon järjestämisestä, jonka osana on kotihoidon tuen leikkaus, on selkeäsanainen poliittinen linjaus. Tämä poikkeaa monista muista tähänastisista esityksistä siinä suhteessa, että ilmeisesti sillä ei pohjimmiltaan edes tavoitella säästöä, vaikka sitä on julkisuudessa säästölakina käsiteltykin. Lasten kotihoidon tukeen kohdistuvan 700 miljoonan markan leikkauksen johdosta yhteiskunnan lapsiperheille suuntaama tuki painottuu siis yhä enemmän sinänsä arvokkaan ja tärkeän kunnallisen päivähoidon varaan. Painotusta vahvistaa vielä kunnallisen päivähoidon järjestämisvelvoitteen laajennus kaikkiin alle kouluikäisiin.

Yksittäisten perheiden kohdalla muutos merkitsee bruttotulojen keskimääräistä pienenemistä 22,5 prosentilla, mikä markkamääräisesti saattaa merkitä jopa 1 100 markkaa kuukaudessa. Mielestäni on varsin aiheellista kysyä, onko yli 20 prosentin suuruinen tulotason romahduttaminen enää kohtuullinen. Onko se pienituloisten ihmisten kohdalla enää oikeudenmukaisuuden rajoissa? Toivon, että perustuslakivaliokunnassa pohditaan tätä tarkoin. Tilannetta kotonaan lapsiaan hoitavien kohdalla vielä pahentaa se, että heille kumuloituvat useat hallituksen säästöpäätöksistä kuten lapsilisien leikkaus ja tulottomien henkilöiden sairauspäivärahan poisto.

Esityksen johdantokappaleessa pidetään todennäköisenä, että leikkauksen johdosta lasten kotihoidon tuen piirissä olevista perheistä osa siirtyy oletettua aikaisemmin kunnan järjestämän päivähoidon piiriin ja samoin osa perheistä jää kokonaan siirtymättä tuen piiriin sen nykyistä alemman tason vuoksi. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen laskelman mukaan onkin pelättävissä, että hallituksen päivähoidon kokonaispaketti 700 miljoonan markan säästöineen koituukin yhteiskunnalle 2 miljardin markan lisäkustannuksiksi.

Kelan tilastotoimisto on ilmaissut huolensa mahdollisesta toimeentulotukien kasvusta kuntien taloutta kuormittamaan. Painetta toimeen-

tulotukien lisääntymiseen edistää se, että kotihoidon tuen leikkaus on voimakkainta juuri pienituloisten kohdalla. Kotihoidon tuen leikkausmalli on epäoikeudenmukainen siksi, että se kohdistuu vahvimmin pienituloisiin ja lisäksi se kasvattaa sitä joukkoa, joka elää toimeentulotuen varassa jatkuvasti ja säännöllisesti, siis vastoin toimeentulotuen tarkoitusta.

Kotihoidon kustannukset tämän hetken tuen tasolla ovat noin 1 600 markkaa kuukaudessa lasta kohden, kunnallisessa päivähoidossa 3 000—6 000 markkaa, keskimäärin 4 000 markkaa. Perheen maksuosuus kunnallisen päivähoidon käyttökustannuksista on noin 14 prosenttia ja yhteiskunta maksaa loput. Yhteiskunnalle kotihoito on kiistatta edullisempaa kuin päiväkotihoito tai kunnallinen perhepäivähoito. Lakiehdotuksen kohdalla ei toteudu kumpikaan hallituksen suurista periaatteista: työllisyys ja yhteisvastuu. Päivähoidon osalta vain kotona omia lapsiaan hoitavat vanhemmat joutuvat kantamaan vastuun säästötalkoista. Miksi päivähoitoon kohdistuva säästö otetaan vain sieltä, missä yhteiskunnan tuki jo entuudestaan on vähäisempää? Onko se yhteisvastuuta?

Ministeri Huttu-Juntunen on usein salissa todennut, että leikkaukset ovat aina epäoikeudenmukaisia. Miksi ei sitten jaeta tätä epäoikeudenmukaisuutta tasaisesti? Ministerit ovat myös aiemmissa puheissaan korostaneet sitä, että leikkaukset väistämättä painottuvat sinne, missä yhteiskunnan tuki on suurinta. Mutta tässä tapauksessa ollaan jälleen epäjohdonmukaisia. Päivähoidon suurin yhteiskunnan tuki kohdistuu kunnalliseen päivähoitoon, ei kotihoidon tukemiseen.

Alle kolmivuotiaiden lasten kotihoitoa puoltavat kiistattomat lääketieteelliset hyödyt. Useat pohjoismaiset tutkimukset ovat osoittaneet, että päiväkodeissa hoidettavat lapset sairastavat noin kaksi kertaa enemmän infektiotauteja kuin kotona hoidettavat lapset. Ero on merkittävin nuorilla lapsilla. Perhepäivähoidossa olevat lapset sairastavat enemmän kuin kotihoidossa olevat mutta vähemmän kuin päiväkodeissa hoidettavat. Päiväkodeissa hoidettavilla alle kolmivuotiailla on 15 prosenttia suurempi riski saada kuumesairaus tai nuha ja lähes kolme kertaa suurempi riski sairastua välikorvantulehdukseen kuin perhepäivähoidossa olevilla. Ripulitaudin riski on yli 40 prosenttia suurempi päiväkotilapsilla.

Suomalaisen selvityksen tehnyt tutkija totesikin, että terveyssyistä olisi tarkoituksenmukaista pyrkiä hoitamaan lapsia mahdollisimman pitkään kotona ja vasta kahden kolmen ikävuoden jälkeen päiväkodeissa. Lapsen etu tulisi olla vahvimpana lähtökohtana lasten kunnallisia sosiaalipalveluja järjestettäessä. Omat vanhemmat ovat lastensa hoidon järjestelyn suhteen parhaita asiantuntijoita. Heillä tulisi olla mahdollisuus tehdä omaan perhetilanteeseensa sopivia, taloudellisesti turvattuja ja joustavia päivähoidon valintoja.

Miksi hallitus haluaa säästää yhteiskunnalle kaikkein edullisimmasta ja myös lapsen etuja parhaiten palvelevasta päivähoidon muodosta? Työllisyyteenhän tällä päätöksellä ei ole odotettavissa mitään myönteistä vaikutusta. On odotettavissa, että osa hoitovapaalle jääneistä vanhemmista pyrkii taloutensa romahtamisen pelossa ennenaikaisesti töihinsä. Joissakin tapauksissa, joissa sijaisjärjestelyjen vuoksi paluu työhön ei onnistu, voi leikkaus aiheuttaa vanhemmille kohtuuttomia tilanteita, joihin he eivät ole voineet varautua ennakolta. Leikkauksen johdosta kodeista vapautuva työvoima tulee olemaan suurempi kuin kuntien palvelukseen palkattava lisätyövoima, koska keskimääräinen lasten määrä hoitajaa kohti laskettuna on kodeissa kunnallista päivähoitoa pienempi. Nykyisen kotihoidon tuen lisäavulla jotkin perheet pystyvät myös palkkaamaan kotiinsa hoitajan, mikä saattaa jatkossa kääntyä näiden hoitajien irtisanomisiin tai työn teettämiseen pimeästi.

Esityksessä tulee esiin aivan sama säästöjen epäoikeudenmukaisuus ja kohdentuminen pienituloisimpiin kansalaisiin, kuin nähtiin taannoisessa hallituksen alkuperäisessä opintotuen leikkausehdotuksessa, joka sittemmin valiokunnan painostuksesta korjattiin välttäväksi. Myös tässä tapauksessa kotona itse lapsensa hoitavat perheet, jotka saavat vähätuloisuutensa perusteella kotihoidon tuen lisäosaa, menettävät sekä perusosan leikkauksen että lisäosan leikkauksen. Jos perheessä on useita pieniä lapsia, menetetään vielä sisaruskorotusten leikkaukset.

Esimerkiksi minulta, jonka kuopus on alle kaksivuotias, leikataan vähemmän kuin naapurustossani asuvalta vähätuloiselta kotiäidiltä. Siis minulta, hyvätuloiselta, kodin ulkopuolisessa työssä käyvältä äidiltä leikataan 572 markkaa kuukaudessa, mutta vähävaraiselta, kotona itse lapsensa hoitavalta ystävältäni, jolla kuten minullakin on kolme kouluikäistä lasta, leikataan 899 markkaa. Tämä ei voi olla oikeudenmukaista. Mielestäni valiokunnan tulisi tähän ehdottomasti puuttua ja vaatia vähintään opintotukileikkauksen tapaista korjattua ehdotusta, jossa

säästöä ei painotettaisi kaikkein köyhimpiin kansalaisiin.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä lopuksi tiivistää sanomani. Hallituksen esitys kotihoidon tukeen kohdistuvista säästöistä ja sen rinnalla toteutettava kunnallisen päivähoidon laajennus on epäonnistunut. Se on epäoikeudenmukainen, koska päivähoidon säästöt otetaan ainoastaan niiltä, jotka hoitavat lapsensa kotona. Se on epäsosiaalinen, koska siinä leikataan jopa markkamääräisesti eniten juuri vähätuloisilta ihmisiltä. Se kohtelee jälleen kaltoin monilapsisia perheitä, joihin myös lapsilisäleikkaus painotettiin. Kaiken lisäksi se ei tuo säästöä vaan lisää yhteiskunnan menoja.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen analysoi hyvin esityksen sosiaalisia vaikutuksia, miten leikkaukset kohdistuvat. Hän ei huomannut kiittää hallitusta siitä, että hallituskin on tällä kertaa yrittänyt näitä vaikutuksia arvioida, mutta samalla hallitus syyllistyy suorastaan törkeään harhaan johtamiseen. Hallituksen esityksessä arvioidaan vaikutuksia perheiden bruttotuloon ja todetaan, että leikkaus on minimissään 82 markkaa ja voi suurimmillaan olla jopa 1 100 markkaa. Yläraja pitää paikkansa, mutta tämä 82 markkaa on täyttä puppua.

Toivon, että valtioneuvoston jäsenet, kun olette hyväksyneet tämän arvion valtioneuvostossa, esittelette sen perheen, joka menettää 82 markkaa. Väitän, että pienimmillään menetys on perusosan verran, jota leikataan 408 markkaa, ja sen päälle, aivan kuten ed. Räsänen äsken esitteli, tulevat sisarkorotusten leikkaukset ja lisäosan leikkaukset. Minusta tämä vaikutusarvio, joka nyt on tehty, on niin metsässä, että se panee kysymään, onko asian esitellyt ministeri tehtäviensä tasolla ja myös koko valtioneuvosto. Tällaisellako analyysilla ja erittelyllä tulonjakovaikutuksista hallitus tekee ylipäätään päätöksiä tulonsiirtoihin tehtävistä leikkauksista?

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen kaipasi ministeri Huttu-Juntusta tai viittasi hänen mielipiteisiinsä. Mielestäni, kun nyt olemme sosiaalipolitiikan perimmäisten ideologisten kysymysten äärellä, olisi todella paikallaan, että ministeri osallistuisi keskusteluun, eli kysynkin, missä on ministeri Huttu-Juntunen.

Arvoisa puhemies! Toinen näkökohta ed. Räsäsen puheenvuoron johdosta on se, mihin ed. Vanhanenkin viittasi, että todellakin vaikutuksia pitäisi nyt tarkemmin selvittää. Tässä ensinnäkin on harhaanjohtavaa tietoa. Stakesin osaltahan on nyt ollut näistä säästöistä eräitä kirjoituksia, joissa on todettu, että lapsiperheet ovat suurimpia menettäjiä. Mielestäni sekä Stakesia että Valtion taloudellista tutkimuskeskusta voitaisiin aivan hyvin käyttää selvittämään näiden säästöjen sosiaalisia, taloudellisia ja työllisyysvaikutuksia. Näillä säästöillähän on ilmiselvästi negatiivisia työllistämisvaikutuksia, kun työmarkkinatarjonta lisääntyy. Miksi ei käytetä valtion omia tutkimuslaitoksia selvittämään, mitä nämä säästöt merkitsevät? Me eduskunnassa aivan välttämättä tarvitsisimme näitä tietoja. Nyt tulee harhaanjohtavia tietoja. Se on todella outoa.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Räsänen puheessaan väitti, että perheelle tulee bruttotulojen pudotusta 22 prosenttia tämän esityksen johdosta, niin tämähän täytyy kyllä oikaista, koska jokaisella lapsiperheellä on muitakin tuloja kuin pelkästään kotihoidon tuki. Minä en ole mitään tarkkoja laskelmia pystynyt tekemään, mutta arvioisin, että esimerkiksi kaksilapsisessa perheessä tämän ikävän leikkauksen vaikutus tuloihin vaihtelee toki, mutta jää jopa alle 4 prosentin riippuen tietysti siitä, miten paljon perheeseen kohdistetaan yhteiskunnan tukea muutoinkin. Mutta 22 prosentista ei nyt sentään ole kysymys. Kyllä minusta tässä aiheellinen keskustelulinja tulee palauttaa. Me joudumme myöntämään, että vähennystä tulee, mutta ei näin paljon.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen kahden lakiesityksen paketti on kyllä perusteluiltaan erittäin ristiriitainen. Ed. Räsänen otti esille asia aivan alussa, että ei tässä kuitenkaan säästöstä sittenkään ole kysymys tai ainakaan näiden lakiesitysten yhteisvaikutus ei tule olemaan säästöä. Nyt kun julkista keskustelua ja vähän muutakin on seurattu, arviot lisämenoista vaihtelevat 200 miljoonasta markasta 2 miljardiin markkaan, ja ehkä on syytä korostaa, että näin on tässä tilanteessa. Entä sitten, jos taloustilanne paranee, työllisyys paranee? Menot ovat huomattavasti suurempaa luokkaa.

Pitää ottaa huomioon, missä tilanteessa tällainen päivähoidon laajennus tehdään. Lähes jokaikisessä kunnassa kaikki alle kouluikäiset lapset ovat jo voineet saada päivähoitopaikan. Nyt kun tämä laki tuodaan, tilanne huononee. Jo nyt on

merkkejä siitä, että päivähoitojonot ovat pidentyneet sen takia, että lapsiperheet ovat varaamassa heille lain myötä tulevaa oikeutta. Kun hyvää on haluttu, niin itse asiassa lapsiperheisiin kohdistuvan leikkauksen lisäksi hyvin suurella todennäköisyydellä ja varmasti myös päivähoitoon pääseminen tulee vaikeammaksi. Tämä on itse aiheutettu päivähoitopula.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsäsen puheenvuoro kotihoidon tuen osalta, nimenomaan näiltä osin, oli mielestäni aivan erinomainen. Siitä huolimatta kuitenkin häneltä jäivät koskettelematta hieman tarkemmin tämän leikkauksen vaikutukset tai häneltä jäi analysoimatta se seikka, mitä hallitus puhuu leikkauksen vaikutuksista yksittäisiin perheisiin. Oli mielestäni tavattoman tärkeää, että ed. Vanhanen otti tämän esityksessä olevan erittäin pahan virheen esille. Mielestäni olisi hallituksen kannalta ollut hyvää käytäntöä ja menettelytapaa, että hallituksen edustaja tässä lähetekeskustelussa olisi tullut kertomaan virheen, joka on 500 prosentin virhe nimenomaan pienimmän leikkausmäärän osalta. Hallituksen puolelta olisi pitänyt tulla kertomaan tämä virheellinen tosiasia etenkin, kun ainakin minä luin lauantain lehdistä, valtakunnallisistakin lehdistä tästä asiasta uutisia, joissa tämä sama virhe kerrottiin suomalaisille.

Edelleen olisi ollut paikallaan ja perusteltua kertoa, mikä on lasten kotihoidon tuen leikkauksen ja lapsilisien yhteisvaikutus enimmillään erityyppisissä perheissä. Vuositasolla pitkälti toistakymmentä tuhatta markkaa nettona leikkausta lapsiperheen käytettävissä olevista tuloista, nimenomaan pienituloisten lapsiperheiden käytettävissä olevista tuloista on aika paljon. Sattumoisin tämä on sama summa kuin suurin piirtein kansanedustajan palkkatulotasolla on erilaisten verotuksen kevennysten vaikutus, sillä puolella niin päin.

Ed. Lindqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vanhanen puuttui tärkeään asiaan, kokonaisvaltaiseen arviointiin lapsiperheiden kohdalla. Samoin ed. Räsäsen varsinaisessa puheenvuorossa valotettiin monelta eri puolelta lapsiperheiden ongelmia.

Nyt näyttää siltä, että hallitukselta puuttuu kokonaisarvio tilanteesta, ja todella kun näin suuria taloudellisia virhearviointeja meille tuodaan lakiesityksessä, niin hallituksen olisi varmasti syytä arvioida tilanne uudelleen, vetää esityksensä pois ja tehdä kokonaisvaltainen selvitys.

Stakesin laskelmat lapsiperheiden tilanteesta ovat sen verran hälyttäviä, että toivoisin kovasti, että se naisverkosto, joka täällä viime kaudella toimi, aktivoituisi nyt toimimaan lapsiperheiden puolesta ja voisi yhdessä vaatia ja toimia, että kotona tehtävä työ olisi arvossaan ja lasten etu olisi se näkökulma, joka tässä olisi esillä.

Sosiaali- ja terveysministeri Mönkäre: Arvoisa puhemies! Ei tästä leikkauksesta ole mitään positiivista sanottavaa. Silloin kun hallitusohjelmassa tämä asia on sovittu, kyllä sillä säästöä on haettu.

Hallitus yrittää vastata tähän ongelmaan tuloloukkutyöryhmän työllä, jonka on tarkoitus ensi vuoden alusta tuoda lapsiperheitten tuki kokonaisuutena tänne eduskuntaan. Toivottavasti se työssään onnistuu.

Näitten leikkausten vaikutusta lapsiperheisiin tutkitaan niin Stakesin kuin STM:nkin seurannan kautta ja meidän velvollisuutemme on sitä tutkia ja tehdä siitä johtopäätökset. Lapsiperheet ovat suurimpia menettäjiä ja myös suurimpia tulonsiirtojen saajia. Meillä maksetaan 23 miljardia lapsiperheille tukea. Kotihoidon tukea maksetaan 7 miljardia, sitä leikataan nyt 700 miljoonaa. Kotihoidon tukea on nostettu vuoden 91 jälkeen useita kertoja ja nyt joudumme menemään hieman taaksepäin. Kotihoidon tukihan on tarkoitettu lasten hoidon korvaamiseksi, ei sillä tavalla palkaksi kuin tänä päivänä se mielletään tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa.

Hallituksen linja on painottaa kunnallista palvelujärjestelmää eikä tätä leikkausta voi mitenkään erityisesti puolustella. Lapsiperheet ovat Suomessa ainoa väestöryhmä, jolle näitä leikkauksia ei korvata millään indeksikorotuksilla. Eläkkeensaajille korvataan, mutta tiedän, että oppositio tulee ihan samalla tavalla hyökkäämään eläkeuudistuksissa kuin tässä asiassa. Valitettavasti näin on, mutta meidän on vastattava tuloloukkutyöryhmän työllä näihin ongelmiin.

Ed. Kuoppa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre luetteli niitä kohtia, mitä lapsiperheiltä leikataan, mutta minun mielestäni yksi hyvin olennainen kohta jäi vielä siitä leikkauslistasta pois, ja se on asumistuen leikkaus, joka myös kohdistuu lapsiperheisiin ja erityisesti pienituloisiin perheisiin, koska sitä eivät voi suurituloiset perheet saada. Näin ollen se vielä on lisäkuormana tässä. Kun tutki-

muksia tehdään, niin minun mielestäni on aika selvää, että lapsiperheiden toimeentulotaso laskee, ja kun se on laskenut niin paljon, niin muun muassa tämä näkyy erityisesti kuntien toimeentulotuen saajien määrän kasvuna ja etenkin perheet joutuvat kääntymään toimeentulotuen puoleen.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! On hyvä, että lasten kotihoidontukiasiasta jälleen kerran keskustellaan. Aivan kuten ministeri Mönkäre täällä totesi, ei tämä lakiesitys mitenkään miellyttävä ole varmasti ollut hallitukselle antaa eikä sitä ole myöskään hallituspuolueen kansanedustajana syytä erityisemmin puolustella. Se on ikävä säästölaki, se on todettava. Mutta keskustalta ja oppositiolta yleensä, joka täällä nyt tietenkin vastustaa tätä kovaäänisesti, kysyn vastapainoksi, olisitteko te valmiita siihen, että tämä 700 miljoonaa markkaa otettaisiin maanviljelijöiltä, esimerkiksi kansallisesta maataloustuesta tai jostakin muusta. Te kyllä olette sitä mieltä, että säästää pitää, mutta aina kun tulee jokin säästölakiesitys, niin ettehän te sitä hyväksy, vaan te aina haukutte sen. (Ed. Kemppainen: Huonoja esityksiä moititaan!) — Se onkin opposition tehtävä, arvoisa ed. Kemppainen. Kyllä minä muistan aivan tasan tarkkaan, mitä puhuin viime kaudella. Ed. Kemppaisella osat ovat vaihtuneet täällä. (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. O. Ojalalla on nyt puheenvuoro!

Puhuja: Kiitos, puhemies! Minulla ilmeisesti on puheenvuoro, vaikka salista ei aina niin voisi päätelläkään.

Mitä tulee ed. Lindqvistin huoleen siitä, että naisverkosto ei asioita käsittelisi, niin kyllä me käsittelemme. Meillä oli toive jopa saada kyselytunnille nimenomaan hallituksen säästötoimenpiteiden tulonjakovaikutuksia koskeva kysymys. Se ei valitettavasti tällä kertaa torstaina onnistu, mutta tulemme uusimaan sen kysymyksen ja tätä debattia voimme jatkaa myös kyselytunnilla. Emme ole unohtaneet näitä asioita.

Mutta näyttää todella nyt siltä, että kotihoidon tuki koetaan ja mielletään tällä hetkellä eräänlaisena äidinpalkkana, siis tulonsiirtona eikä, mistä laki lähtee, vaihtoehtona nimenomaan kunnalliselle päivähoitopaikalle. Tässä mielessä tietysti, kun monien kymmenien tuhansien kansalaisten taloudellinen tilanne on kiristynyt, on aivan selvää, että näinkin huomattava leikkaus, kuin nyt kotihoidon tukeen joudutaan tekemään, tuntuu pahalta.

Arvoisa puhemies! Minä ajattelin tämän kritiikin jättää nyt kyllä oppositiolle, koska niin kuin sanoin, tätä ei mitenkään voi puolustella. Täytyy vain toivoa, että kun ajat paranevat, myös kotihoidon tuen perusosaa voidaan nostaa ja myös laajentaa sitä.

Se hyvä puolihan hallituksen esityksessä on, joka tulee seuraavan asian kohdalla esille, että kuitenkin päivähoito-oikeus ollaan laajentamassa yli kolmevuotiaisiin. Se on mielestäni kuitenkin niitä positiivisia saavutuksia, mitä tällä hallituksella on. Jos keskusta puolestaan olisi ollut hallituksessa, niin me tiedämme, että sitä laajennusta ei olisi koskaan tapahtunut. Keskustahan sen esti myös edellisellä hallituskaudella. (Ed. Kemppainen: Samaan aikaan tulisi voimaan!) — Tuskin teilläkään rahaa olisi ollut enempää käytettävissä kuin tälläkään hallituksella, ei se rahamäärä yhtään siitä olisi lisääntynyt.

Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä ottaa esille asian, joka liittyy olennaisesti kotihoidontukilain soveltamiseen. Se on epäkohta, josta minun puoleeni on käännytty viime aikoina. Kyseessä on yksinhuoltajaäiti, joka on kotona hoitaen pieniä lapsiaan, mutta jolla on ollut mahdollisuus tehdä tuntityönä 2—4 tuntia viikossa opetustyötä. Nyt kuitenkin on käynyt ilmi, että Kansaneläkelaitoksen sovelluksissa häneltä evätään lisäosan saanti. Tämä hallituksen lakiesityshän ei puutu lisäosan määräytymisperusteisiin, mutta on aivan selvää, että laki kotihoidon tuesta on kirjoitettu sen verran epäselvästi ja tulkinnanvaraisesti, että tällaisia väliinputoamistapauksia ja voisi sanoa myös joidenkin kohdalla aivan ihmisoikeusloukkauksia voi tapahtua.

Kun lisäosan myöntämisen edellytyksissä todetaan, että huoltajan tulee pääsääntöisesti hoitaa lastaan tai lapsiaan, jotta lisäosaa voidaan myöntää, niin tuntuu varsin oudolta, että esimerkiksi yksinhuoltajaäidiltä, joka siis todella pääosin huoltaa lapsiaan, mutta voisi tehdä ehkä 2 tuntia viikossa työtä tuntipalkalla, evätään lisäosan saanti. Se ei minusta voi olla oikein, ja toivon todellakin, että sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitellessään nyt tätä kotihoidon tuesta annettua lakia ja sen muutosta, paneutuu hyvin perusteellisesti myös siihen, mitä epäkohtia tulkintojen osalta on.

Epäilen, että eri puolilla Suomea todellakin voidaan antaa erilaisia päätöksiä tähän asiaan liittyen. Kyseisessä tapauksessa, johon viittasin, jos kyseessä olisi avopari ja avopuoliso olisi työ-

elämässä ja hänen tulonsa alittaisivat lisäosan saannin maksimirajan, tässä tapauksessa perheeseen saataisiin kotihoidon tukea. Silloin kai voitaisiin tulkita, että pääsääntöisesti kotona lapsia hoitava äiti olisi oikeutettu kotihoidon tukeen. Mutta tilanteessa, jolloin tehdään muutama tunti viikossa töitä, häneltä voidaan se evätä. Minusta tässä on todella porsaanreikä ja toivon, että asiaan puututaan. Tiedän, että Yksinhuoltajaliitossa vastaavanlaisia esimerkkejä löytyy, mikäli valiokunta haluaa asiaan paneutua.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala käsitteli asiaa mielestäni pienen yksityiskohdan merkeissä. Tässä on todella puhe suuresta linjakysymyksestä ja ideologisesta valinnasta, miten lasten päiväaikainen hoito järjestetään.

Ed. O. Ojala muistaakseni käytti sanontaa, että kyse olisi äidin hoitopalkkiosta. On syytä torjua tällainen käsitys. Kyseessä on yksi vaihtoehto järjestää lasten hoito Suomessa. Kotihoidon tuella se on ainakin kaksi kertaa edullisempaa järjestää kuin kunnallinen päiväkotihoito. Tässä on mielestäni asian ydin. Miksi hylätä sellainen vaihtoehto joka on edullinen ja jota vanhemmat suosivat? Erään tutkimuksen mukaan 40 prosenttia vanhemmista toivoo, että kotona tapahtuvan hoidon järjestelmiä kehitetään eikä pureta. Me vastaamme erittäin huonosti yhteiskunnan tarpeisiin tällä hetkellä ja tämän esityksen mukaisesti.

Täällä esitettiin prosenttiarviota kohtaan kritiikkiä. Kuitenkin hallituksen perusteluissa, jos niistä mikään pitää paikkansa, sanotaan, että perusosan määrän muutos pienentäisi perheille maksettavia kotihoidon tukia keskimäärin 22,5 prosentilla. Näin ollen on oikeutettua puhua keskimääräisesti, kun emme todellakaan pysty joka perheen kohdalta käyttämään erillistä puheenvuoroa.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osa-aikatyön tekemisen ja kotihoidon tuen sovittamisessa on muitakin ongelmia kuin lisäosan määräytyminen ja sovitellun päivärahan määräytyminen. Toivoisin, että näihin ongelmiin paneuduttaisiin. Jos todella halutaan, että suosimme työssäkäyntiä, niin siellä on todella pahoja yksityiskohtia, jotka sitä estävät.

Ed. O. Ojalan muuhun puheenvuoroon: kyllä naisverkon todella sietäisi nyt aktivoitua. Ei tämä yhdellä kyselyllä parane. Täältä löytyisi varmasti sellaisia napinpainajia, jotka estäisivät tämän leikkauksen, kun te yksimielisesti toimisitte.

Yrititte vastakkainasettelua, johon entinen ministeri ed. Huuhtanen osin vastasi, mikä on kotihoidon tuen todellinen luonne. Me olemme aina ajaneet sitä vaihtoehtona kunnalliselle päivähoitopaikalle. Siitä syntyy yhteenkytkentä, jonka vuoksi kotihoidon tuen laajennuksen ja päivähoidon laajennuksen pitäisi olla yhdessä. Tästä tulee kyllä suuri virhe. Teille tulee yllätys siinä, kuinka huonosti tämä järjestelmä tulee toimimaan. Kuinka te nyt esimerkiksi helsinkiläisille päiväkotipaikkaa hakeville vastaatte? Ei lain säätämä velvoite paljon anna, jos päivähoitopaikkoja ei kerta kaikkiaan ole, kuten nyt jo kasvaneet jonot osoittavat.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojalan esiin nostama ongelma on yksi niistä monista, joita hallituksen esitykseen kaiken kaikkiaan sisältyy. Toinen on se, että kotihoidon tuki on ollut kuitenkin monelle perheelle sellainen ratkaisu, jonka perusteella he ovat suunnitelleet lähitulevaisuuttaan. He ovat ottaneet esim. virkavapautta ja työnantajat ovat palkanneet heidän tilalleen uuden työntekijän. Tässä tilanteessa todellista vaihtoehtoa ei välttämättä olekaan. Sen vuoksi, kun valiokunta toivottavasti pystyy niitä ongelmia käsittelyssään ratkomaan, olisi otettava huomioon ne vanhemmat, tapaukset, jotka ovat tässä tilanteessa, että heidän tulonsa on perustunut kotihoidon tukeen, on virkavapautta jne. Uusissa tilanteissa lain voimaantulon jälkeen on todellinen vaihtoehto, koska on oikeus saada lapsi kunnalliseen päivähoitoon. Mutta täytyy tehdä porrastusta tai muuta näiden tapausten osalta, jotka ovat tällä hetkellä kotihoidon valinneet hoitomuodokseen ja taloutensa sen perusteelle laskeneet.

Tietysti, näissä arvioissa, mitkä koskevat vaikutuksia perheittäin, on selviä virheitä. Minä en tiedä tämän 82 markan todellisuutta, mutta onhan se nyt taivaan tosi, että pitää korjata, jos sellaisia virheitä on. Mutta en pysty sanomaan, onko se väite totta, että leikkaukset ovat joka tapauksessa suurempia kuin vähimmäismäärä 82 markkaa, kuten on kirjattu.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuunteli ed. O. Ojalan puhetta, saattoi todeta vain sen, että hänellä on huono omatunto, kun hän yritti perustella hallituksen todella huonoa

esitystä. Kokeneena sosiaalipoliitikkona ed. O. Ojala varmaan tietää, että te olette nyt ottamassa pitkää taka-askelta perhepolitiikassa. 80-luvulla tehtiin tavattomasti töitä, jotta saataisiin vaihtoehtoja erilaisiin lastenhoitomahdollisuuksiin, ja siinä onnistuttiin. Nyt te sitten ensi töiksenne, kun vasemmistoliittokin pääsi hallitukseen, olette romuttamassa sitä työtä, jota tässä salissa on vuosikymmenen ajan tehty.

Täytyy muistuttaa vielä tästä lasten kotihoidon tuen mahdollisuudesta, että kaikissa tuloluokissa arvostetaan tätä hoitomahdollisuutta. Tämä ei ole minkään ryhmän etuoikeus taikka prioriteetti, vaan todellakin kaikissa tuloryhmissä on sekä isiä että äitejä, jotka ovat pitäneet ja pitävät tätä hoitomuotoa parhaana mahdollisena hoitomuotona. On todella valitettavaa, että te nyt sorrutte tämän hyvän vaihtoehdon romuttamiseen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Puhemies! En puutu tämän esityksen sisältöön, substanssiin, koska tätä on erillisissä puheenvuoroissa, esimerkiksi erityisesti ed. Uotilan taholta eräitä ongelmia käsitelty hyvin lyhyessä ajassa hyvin sisällöllisesti.

Mutta ed. Outi Ojala on ollut aina herkullinen näky tuolla puhujakorokkeella ja herkullinen kuultava myöskin. Olen suorastaan kaivannut tämän eduskunnan alun aikana, että näkisin hänet vielä kerran siellä, ja nyt kun hän sinne meni, niin nähtiin aivan uusi Outi Ojala, tuollainen valtiomiesmäinen, eikä ollenkaan sellainen Outi Ojala kuin viime eduskunnan aikana. Silloin te, ed. O. Ojala, olitte vastaavissa kysymyksissä hyvin vihainen nainen, silloin kun vastaavia leikkauksia tehtiin.

Tässä näkee, miten tämä aikakausi sitten muuttaa asian. Mutta siitä huolimatta, tervetuloa, ed. O. Ojala, rohkeasti vaan keskusteluun mukaan, vaikka tämä on totta kai kiusallista varsinkin, jos haeskeltaisiin niitä vanhoja puheenvuoroja, mutta ainakaan itse en koskaan sorru siihen. Menneet ovat menneitä ja nykyisyys nykyisyyttä.

Mutta mitä tulee vielä asiaan, olisiko pitänyt maataloudelta leikata tuon 700 miljoonan markan edestä. Ed. O. Ojala, tiedätte varsin hyvin, että maatalouden tulot ovat laskeneet näiden ratkaisujen aikana 4,8:sta 6,8 prosenttiin. Riippuu laskentatavasta, kuinka paljon maataloudesta enää otetaan. Se on kaikki kalvettu, mitään ei kompensoida enää, ed. O. Ojala, maatalouden puolella, tiedätte varsin hyvin sen itsekin.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mieleeni muistui muutaman tai runsaan puolen vuoden takainen vaalitaistelu, ja silloin vasemmistoliiton, myös ed. O. Ojalan, teemoihin kuului esimerkiksi puolustusmenojen leikkaaminen. Mutta miten onkaan käynyt? Hallitus on lisännyt niitä monella sadalla miljoonalla, ehkäpä juuri tällä 700 miljoonalla, mikä nyt sitten otetaan lapsiperheiltä pois. Eli siinä on yksi kohta.

Mutta sisältö on vielä tärkeämpi. Edustaja O. Ojala kyllä toi yhden epäkohdan aika perusteellisesti esille, mutta esimerkiksi ed. Räsänen puheenvuorossaan käsitteli tätä kokonaiskuviota kaiken kaikkiaan. Olisin toivonut, että vasemmistoliiton taholta olisi selvitetty, onko vasemmistoliitto todella muuttanut peruslinjauksiaan näin perusteellisesti, että on valmis leikkaamaan opintotukea, lapsilisiä, asumistukea ja työttömyysturvaa, työmarkkinatukea ja nyt tätä kotihoidon tukea näin voimakkaasti. Ja samanaikaisesti verokevennyksiin on varaa, verokevennyksiä annetaan prosenttiperusteisesti eli suurituloisille enemmän kuin pienituloisille. Sitä samaa linjaahan tulopoliittinen ratkaisu myös suosii. Ei se anna näille ihmisille yhtään mitään, jotka kotona lapsiaan hoitavat, päinvastoin. Mutta tätä peruslinjaa tässä keskustelussa toivoisin kaikkien käsittelevän. Myös ed. O. Ojalalta toivoisin tämänsuuntaista pohdiskelua, mitä ed. Räsänen erittäin ansiokkaasti toi esille.

Ed. Salo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala tivasi säästöjen sijasta säästöjä, elikkä jos ei perhepäivähoidon kuluista säästetä, niin silloin säästetään maataloudesta. Mutta ed. Kankaanniemi omassa puheenvuorossaan sivusi verohelpotuksia. Kumpi on oikeampaa, antaa niille lisää, joilla paljon on, ja ottaa niiltä pois, joilla vähän on, vai jatkaa sellaista kestävää politiikkaa, jossa kyetään pitämään yllä perusturvallisuus kotihoidon puolella ja kyetään kehittämään yhteiskuntaa turvallisesti?

Ed. Lindqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala sanoi, että päivähoidon laajennus olisi jäänyt, jos se keskustalaisista olisi ollut kiinni, tekemättä. Viime kaudellahan sitä käsiteltiin, ja aika monet meistä olivat ajamassa sitä, mutta siinä rinnalla ajoimme juuri sitä vaihtoehtoa, että perheet voisivat valita itse, onko se kotihoidon tukena vai onko se laitospaikassa. Kaikille lapsille kun ei laitospaikka sovellu missään tapauksessa. Me halusimme korostaa

yksilöllisyyttä ja perheiden oman elämäntilanteen mukaisia valintoja. Ja kun se on vielä taloudellisesti edullisinta, niin tuntuu todella omituiselta, että tätä vaihtoehtoa ollaan kaventamassa ja monen osalta viemässä kokonaan pois.

Ed. Isohookana-Asunmaa varsin hyvin toi esille sitä suurta työtä, mitä eri päivähoitomahdollisuuksien luomiseksi on tehty hyvässä yhteistyössä. Nyt vasemmistoliitto on mm. todella turvaamassa kaikkea sitä, että lapsiperheiltä ja heikommilta viedään ja annetaan todella prosentuaalisesti niille, joilla valtakunnassa parhaiten on. On mielenkiintoista nähdä, miten valta todella turmelee.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella aika mielenkiintoista havaita, että ed. O. Ojala, joka viime vaalikaudella käytti laaja-alaisia puheenvuoroja, joissa hän paneutui syvällisesti käsiteltäviin teemoihin myös sosiaalipolitiikan alalla ja nimenomaan siellä, nyt kiinnitti huomiota tässä tärkeässä asiassa vain pieneen yksityiskohtaan. No, sekin oli perusteltua, myönnän sen, mutta näköjään asiat muuttuvat aika nopeasti. Sinänsä ymmärrän, että vasemmistoliitto hyväksyy kotihoidon tuen alasajon. On perinteisesti ollut heille ideologinen kysymys vastustaa tätä tai suhtautua vähintäinkin penseästi tämäntapaisiin asioihin. Sen sijaan ihmettelen, että monet sosialidemokraatit, jotka ovat olleet aiemmin mukana rakentamassa tätä järjestelmää, ovat nyt asiaa viemässä tällä tavalla eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Kun täällä on nyt ministeri paikalla, en voi esittää kysymystä. Pohdiskelen nyt ääneen vain sitä, että tokkopa olisi ministerin paikka kertoa tästä 82 markan leikkauksesta, sen paikkansa pitävyydestä. Toistan, minä ymmärrän niin, että sellaiset perheet, jotka saavat tällä hetkellä kotihoidon tuen perusosaa tai lisäosaa, eivät selviä 82 markalla, vaan menetys on vähintään yli 400 markkaa kuukaudessa. Eri asia ovat ne perheet, jotka saavat äitiyspäivärahaa. Näiden sisarkorotus on eri asia, mutta tässä esityksessä puhutaankin nimenomaan kotihoidon tuesta, sen perusosasta ja lisäosasta.

Ed. Mölsä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ministeri samoin kuin ed. O. Ojala ovat olleet pahoillaan tämän uudistuksen suhteen. Kysyn, mitä se auttaa? Te olette kuitenkin viemässä eteenpäin tätä leikkausta, joka täällä on todettu monilta osin hyvin epäsosiaaliseksi. Ed. O. Ojala perusteli sitä tällaisella teknisellä seikalla, että ei ole kysymys palkasta vaan nimenomaan tuesta lapsiperheille, jota nyt voidaan leikata. Kysymys on kuitenkin todellisesta vaihtoehdosta niille perheille, jotka ovat katsoneet, että on parempi hoitaa lasta kotona kuin kunnallisessa päivähoidossa. Se on vaihtoehto, jota me olemme korostaneet. Tiedän, että monille perheille on myös äärimmäisen tärkeä seikka, että he ovat tällaisen vaihtoehdon voineet käyttää.

Tämä leikkaushan on nyt niin raju, että se todella romuttaa tämän vaihtoehdon, kun vaihtoehtona on se, että pitäisi mennä työmarkkinoille. Olen ymmärtänyt että ed. O. Ojalakin korostaa sitä, että pitäisi hakeutua töihin ja sitä kautta saada toimeentuloa ja lapsille päivähoitopaikka. Kysyn vain nykyisessä työllisyystilanteessa, mille työmarkkinoille, ja mistä sitä työtä otetaan? Olen ymmärtänyt, että hallituksen tavoitteena on ollut puolittaa työttömyys tämän vaalikauden aikana, mutta jos samanaikaisesti tehdään lisää työttömiä ja tuodaan työmarkkinoille uusia ihmisiä, niin en oikein ymmärrä miten tämä tavoite voi onnistua. Sen takia tämä lakiesitys on hyvin ristiriitainen työllisyystavoitteen kanssa.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aluksi toteaisin sen, että ei tässä kotihoidon tukea romuteta, kyllä sitä rajusti karsitaan, sen olen myöntänyt täällä jo aikaisemmin. (Ed. Kemppainen: Romuksi menee!) Mutta kansainvälisesti vertaillen voidaan todeta, että meillä on edelleenkin aivan ainutlaatuinen kotihoidon tukijärjestelmä, jota ei muualla maailmassa ole. Me voimme olla kyllä siitä ylpeitä vielä jatkossakin valitettavien leikkauksienkin jälkeen.

Mitä tulee keskustan kansanedustajien täällä nostamiin asioihin, täytyy todeta, että kyllä minä olen edelleen hyvin, hyvin vihainen siitä, että edellinen hallitus ja sen edeltäjäkin saattoivat Suomen talouden sellaiseen tilanteeseen, että me olemme joutuneet tekemään kymmenien miljardien leikkaukset sosiaaliturvaan, opintotukeen ja muuhun vastaavaan. Ne teki keskusta edellisessä hallituksessa, ja valitettavasti mekin joudumme vielä niitä jatkamaan, jotta Suomen talous saadaan kuntoon ja jotta meidän ei tarvitse maksaa 30:tä miljardia markkaa jatkossa jatkuvasti valtion velan korkomenoja, niin kuin tapahtuu ensi vuonna. Siihen tilaan, keskusta, te olette saattaneet tämän maan. (Ed. Kemppainen: Ette usko itsekään!) — Kyllä minä uskon siihen, että me emme voi jatkuvasti maksaa korkeita veroja.

En muista edustajan nimeä, joka totesi, että minä itse puhuin puolustusmenojen leikkauksien puolesta. Jos minusta olisikin ollut kysymys, niin totta kai olisin ollut valmis säästämään henkilökohtaisesti huomattavasti enemmän puolustusmenoista kuin hallitus säästää. Tässäkin muistutan, että Ahon hallitus viime töikseen itse asiassa nosti tälle vuodelle puolustusmenoja, joita nyt sitten yritetään tämän hallituksen toimesta saada vähän kuriin (Välihuutoja), eli kyllä keskustalla on tässä suhteessa oma pesä niin likainen, että on aika turha tulla muita täällä syyttämään.

Korostan edelleenkin, että kotihoidon tukijärjestelmä on vielä kansainvälisesti vertailukelpoinen. Toivottavasti kotihoidon tukea voidaan asteittain nostaa takaisin sille tasolle, missä se on ollut tähän saakka.

Sosiaali- ja terveysministeri M ö n k ä r e : Arvoisa puhemies! Ilmeisesti jokaisen säästölain kohdalla täytyy palauttaa mieliin se, miksi Suomessa täytyy tällä hetkellä säästää, ja tuoda esille tuo leikkausten ideologia ja peruslinja. Tosiasia on, että suomalaisen palkansaaja virtasen hartiat eivät kestä enää yhtään lisää verojen korotusta.

Ed. Räsänen toi hyvin esille, minkälainen tilanne Suomessa lapsiperheillä on. Vastaavanlaisista lapsiperheistä se perhe, jossa molemmat vanhemmat käyvät työssä ja hoidattavat lapsensa kunnallisessa päivähoidossa, verrattuna siihen perheeseen, jossa toinen vanhemmista on kotona kotihoidon tuella tai työttömänä, tämä työssä käyvä perhe ei koskaan yllä samanlaiseen nettoansioon kuin se perhe, joka elää kotona tulonsiirroilla. Tämä on asia, joka aiheuttaa ongelmia sosiaalipolitiikan linjauksessa. Se vie uskottavuutta meidän sosiaaliturvajärjestelmältämme. Me maksamme edelleen maailman korkeimpia lapsilisiä, ja yhteiskunnassa on ollut mahdollisuus lamankin jälkeen maksaa lapsiperheille huomattavia tulonsiirtoja. Nyt tässä leikkaustilanteessa ne leikkaukset kohdistuvat valitettavasti niihin, jotka näitä tulonsiirtoja saavat.

Tällainen tilanne, että työssä käynti ei kannata, ei ole mahdollinen meillä tulevaisuudessa. Meidän on pakko puuttua siihen, ja se on se asia, jota tuloloukkutyöryhmä yrittää pohtia. Siinä keskeisenä kohteena ovat lapsiperheet ja heidän tukiensa tarkastelu kokonaisuutena. Lapsiperheitten tuet koostuvat asumistuesta, kotihoidon tuesta, päivähoidon maksut vaikuttavat heidän toimeentuloonsa ja verotus. Näitä asioita on tarkasteltava kokonaisuutena.

Olen ehdottomasti samaa mieltä ed. Räsäsen kanssa siitä, että kaikkein pienimpien lasten päivähoito on terveellisintä ja kaikin puolin parasta tehdä kotona. Sellaista mallia sosiaali- ja terveysministeriökin valmistelee omana panoksenaan tähän tuloloukkukeskusteluun. Pienten lasten hoidon, vaippaikäisten hoidon, tulee tapahtua kotona silloin, kun se on mahdollista. Se on parasta kaikista terveysnäkökohdista katsottuna, juuri niistä infektiokierreriskeistä tarkasteltuna, mitä tuli tässä esille.

Silloin meidän täytyy ilmeisesti kokonaan ravistella tämä lapsiperheitten tukiasia. Me joudumme tarkastelemaan sitä kokonaisuutena. Siinä me joudumme keskusteluun päivähoitomaksusta, joka keskustelu tulee olemaan vaikea. Siinä joudumme miettimään, tuemmeko samalla lailla hyvin toimeen tulevia ja huonosti toimeen tulevia lapsiperheitä, onko meillä syytä järjestää toisenlaista tasausjärjestelmää kuin veroprogressio. Tuo keskustelu on käynnissä, sitä valmistellaan tuloloukkutyöryhmässä, ja siihen tietysti on tervetullut joka ainoa näkökanta, joka täälläkin on esitetty.

Kyllä minä vahvistan sen omana käsityksenäni, että lasten kotihoidon tukijärjestelmää ei tässä nyt kokonaan romuteta. Jos te katsotte niitä käyriä, millä tavalla kotihoidon tukea viime vuosina on pystytty nostamaan, se on ollut hieno asia suomalaisessa yhteiskunnassa. Mutta nyt tilanne on se, että palkansaajalta kerätyillä veroilla tätä ei voida enää kustantaa siinä määrin. Kotihoidon tukijärjestelmä säilyy. Ennen vuotta 84 sellaista Suomessa ei edes ollut. Me emme romuta sitä järjestelmää. Olisihan nyt jo voitu ajatella tarveharkintaa esimerkiksi poistamalla perusosa kokonaan ja maksamalla vain lisäosaa.

Ed. Uotila toi näkökannan siitä, että olisi pitänyt suoda niille mahdollisuus, jotka ovat valinneet kotihoidon tuen, jatkaa sillä. Mutta me mietimme myös sitä, ja se olisi johtanut niin kohtuuttoman suuriin leikkauksiin tämän säästötarpeen saamiseksi tulevilta kotihoidon tuen saajilta, että se ei ollut mahdollista. Emme katsoneet, että voisimme sitä sillä tavalla tehdä. Se leikkaus olisi kyllä jo romuttanut kotihoidon tukijärjestelmän.

Me olemme nyt ihan saman asian edessä kuin jossakin lapsilisäleikkauksessa, jossa voimme sanoa vain, että meidän tehtävämme on sen olemassa olevan rahan turvin, joka nyt jää, kun lisää ei leikata, sen turvin miettiä oikeudenmukaisempaa järjestelmää. Siinä me tarvitsemme lapsiperheitten kokonaistukijärjestelmän rehellistä tarkastelua sillä linjalla, minkä tämä hallitus on tehnyt, että työ on parasta sosiaaliturvaa ja työs-

säkäynnin tulee aina olla kannustavaa ja tavoiteltavaa.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäreen puheenvuoron johdosta totean ensinnäkin sen, että kyllä on selvää, että Suomessa täytyy säästää. Viime vaalikaudella säästettiin, ja tällä vaalikaudella täytyy säästää. Tästä itse asiassa ei ole erimielisyyttä. Kysymys onkin säästöjen kohdentamisesta, säästöjen vaikutuksista niin sosiaalisesti kuin työllisyysnäkökulmastakin. Vasemmiston ja vasemmistoliiton parhaita perinteitä on ollut sosiaalinen oikeudenmukaisuus tässä yhteiskunnassa. Missä se tänä päivänä on, kun näitä painotuksia katsoo, jää todella kysymään.

Kun ministeri viittasi hyvin mielenkiintoiseen tuloloukkutyöryhmään ja latasi sen varaan hyvin paljon, jäin kysymään, onko hallituksessa varauduttu riittävästi rahoitukseen tässä yhteydessä. En ole huomannut, että tähän tuloloukkuongelmaan olisi varsinaisesti rahoitus osoitettu.

Toisaalta ongelma varmasti on se, että verotuksen linjat on lyöty hyvin pitkälle kiinni. Taitaa kokoomuksen eduskuntaryhmä olla parhaillaankin koolla lyömässä kiinni uusia veronalennuksia, jotka kuitenkin suosivat enemmän suurituloisia.

Toisaalta tässä joudutaan vastakkain kannustavuuden ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Totta kai, kun tulot jäävät vähiin, ihmisten on pakko hakeutua töihin ja tulee uusia työn hakijoita. Mutta minä luulen, että tässä tuloloukkuongelmassa ei sittenkään huomioida riittävästi oikeudenmukaisuutta, vaan ajaudutaan tähän kannustavuuteen ja ehkä vielä epäoikeudenmukaisempiin tilanteisiin, kuin tällä hetkellä nähdään. Voiko ministeri valottaa tuloloukkutyöryhmän linjauksia, miten ne voisivat auttaa kestävällä tavalla tätä oikeudenmukaisuusongelmaa?

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä edellisen hallituksen aikaisiin leikkauksiin ja näihin leikkauksiin, ministeri Mönkäre. Edellinen hallitus leikkasi vaalikautensa aikana yli kolme kertaa sen määrän, mikä nyt vuodelle 96 ollaan esittämässä leikkauksia, ja siitä huolimatta, että se romahtaneen talouden vuoksi joutui näin tekemään, se ei, arvoisa ministeri, kajonnut tämäntapaisiin pyhiin asioihin, mitä ovat meidän mielestämme muun muassa ne perhetuen muodot, mitä kotihoidon tuki edustaa. Se siitä.

Te puhuitte hyvin ja kauniisti siitä, kuinka pienten lasten osalta tämä kotona tapahtuva hoito pitäisi tehdä varmaksi tai mahdolliseksi. Minä vain harrastan retoriikkaa ja kyselen, miten tämä esitys edistää sen mainitsemanne päämäärän toteutumista. Päinvastoin tämä loitontaa mainitun periaatteen ja tavoitteen saavuttamista.

Te puhuitte myös siitä, että pitää olla kannattavaa käydä työssä. Totta kai. Näin pitää olla. Näin pitää verojärjestelmät ja kannustinjärjestelmät olla, että aina työssä käynti on kannattavampaa. Mutta ette kai te, arvoisa ministeri, voi tarkoittaa sitä, että tämän pääsääntöisesti 1 000—2 000 markkaan kuukaudessa väliin jäävän tuen turvin jotkut kansalaiset ikään kuin keinottelevat ja että sen takia on kannattavaa jäädä kotiin eikä mennä työelämän piiriin. En usko, että te voitte pohjimmiltaan tätä tarkoittaa.

Ylipäänsä kyselen, miten koko yhteiskuntatalouden kannalta voi olla järkevämpää se, pääsääntönä se, että lasten päivähoidon kehittämislinjat tehtäisiin yli 50 000 markkaa vuodessa maksavien laitospaikkojen kehittämisen kautta sulkien pois tosiasiassa monelta se huomattavasti taloudellisesti edullisempi tie, se että alle 20 000 markkaa vuodessa maksavan kotihoidon tuen tietä voitaisiin vaihtoehto tarjota, ei pakottaa ketään.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä!

Ed. Hyssälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin todella ilahtunut ministeri Mönkäreen puheenvuoron siitä osasta, jossa hän mainitsi, että vaippaikäisten lasten paras hoitopaikka olisi kotona. Näin ainakin ymmärsin sen viestin. Ihmetellä vain täytyy, että tämä on ensimmäinen kerta, kun sosialidemokraatin suusta kuulen tämän toteamuksen. Lastenlääkärithän ovat jo vuosikausia viestittäneet päättäjille lasten infektiokierteestä juuri nimenomaan vauvaiässä, jossa laitoshoito infektiokierrettä edistää. Kuitenkin kaikki päättäjät ovat ainakin vasemmiston puolella ummistaneet korvansa näiltä lastenlääkärien viesteiltä. Ilahduttavaa, että nyt niihin ollaan suhtautumassa vakavasti.

Arvoisa ministeri, sanoitte, että kysymys ei ole kuitenkaan tämän tukimuodon romuttamisesta. Päinvastaista viestiä saa kuitenkin niistä lukuisista puheluista, joita kansalaiset edustajille ovat viime päivinä soittaneet. He ovat olleet hyvin huolestuneita taloudellisesta tilanteestaan tämän

jälkeen ja vaihtoehtojen vähyydestä ja ovat nimenomaan käyttäneet sanaa romuttaminen, kun kysymyksessä on tuen yli 20 prosentin leikkaus.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre latasi hyvin paljon tämän tuloloukkutyöryhmän varaan. On tietysti hyvin tärkeää, että nämä asiat selvitetään. Mutta jos hallituksen peruslinja jatkuu tällaisena kuin nyt on, on arvioitavissa, että siellä loukussa on pian niin paljon ihmisiä, erityisesti lapsiperheitä, että se ongelma kaatuu päälle.

On tärkeää, että näitä järjestelmiä katsotaan todella kokonaisuutena: verojärjestelmää, maksupolitiikkaa ja tulonsiirtopolitiikkaa. Erityisesti nostaisin esille vielä sen kohdan, kun ministeri totesi, että työssäkäynti ei kannata ja se pitää saada kannattavaksi. Tästä olen aivan samaa mieltä. Olisiko keinoina voinut ajatella, että esimerkiksi verotusta olisikin kevennetty pienituloisten ja lapsiperheiden osalta enemmän, kuin nyt tapahtuu, ja jätetty suurituloisimmat odottamaan parempia aikoja? Tässä suhteessa veropolitiikan osalta hallitus tietoisesti valitsemallaan linjalla meni siihen suuntaan, että nuo prosenttiperusteiset verokevennykset ovat tosiasia ensi vuonna ja johtavat entistä epäoikeudenmukaisempaan järjestelmään.

Mitä tulee kotihoidon tuen leikkaukseen, se selkeästi johtaa, niin kuin hallituksen linja näyttää olevan, kotihoidosta päiväkotiin. Tämä malli tulee yhteiskunnalle muutamassa vuodessa paljon kalliimmaksi, eli todellakaan, niin kuin tässä puhuttiin säästöistä, todellisia säästöjä tällä politiikalla ei saada aikaiseksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Louekoski.

Ed. Räsänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin iloinen, kun ministeri Mönkäre lupasi lapsiperheiden kokonaistukijärjestelmän uudistuksen yhteydessä erityisesti huomioida pienten lasten kotihoidon mahdollisuuden. Vakuutan, että tulemme hyvin tarkasti seuraamaan tätä.

Se, mihin olisin toivonut häneltä vastausta, on kotihoidon tuen leikkauksen sisäinen epäoikeudenmukaisuus, se että vähätuloisilta leikataan markkamääräisesti enemmän kuin meiltä hyvätuloisilta. Kysyisin: Pitääkö ministeri Mönkäre mahdollisena sitä, että hallitus vielä korjaa tätä esitystä?

Vielä haluaisin auttaa hieman ministeri Mönkärettä, kun hän ei ilmeisesti osannut vastata ed. Vanhasen kysymykseen 82 markkaan rajoittuvasta leikkauksesta. Nimittäin tämä on aivan mahdollinen. Leikkaus on siinä tapauksessa mahdollinen, jos henkilö on äitiys-, isyys- tai vanhempainrahalla. Silloin hän voi saada nimenomaan sisaruskorotuksen, vaikka hän ei saakaan perus- ja lisäosaa. Tässä tapauksessa häneltä leikataan vain sisaruskorotuksen osalta 82 markkaa yhdestä lapsesta.

Toinen varapuhemies: Kiinnitän edustajien huomiota siihen, että vastauspuheenvuoron pitää sisältää kommentti tai oikaisu siihen puheenvuoroon, johon vastauspuheenvuoro on tarkoitettu. On ystävällistä auttaa esimerkiksi ministeriä, mutta mielellään ei kysymyksiä vastauspuheenvuorossa.

Ed. Lindqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hyvin arvokas asia, että ministeri Mönkäre kertoi, että sosiaaliministeriössä paneudutaan kokonaisvaltaisesti lapsiperheiden tukiasiaan ja sitä kautta kenties saavutetaan se tietämys, mikä tällä hetkellä näyttää puuttuvan kokonaistilanteesta. Eikö olisi ollut kohtuullista odottaa tämän tutkimuksen tai työryhmän tuloksia ja alkaa saneerata vasta sen jälkeen, ennen kuin esittää uusia toimenpiteitä?

Olin hämmästynyt siitä osasta ministeri Mönkäreen puheenvuorossa, että veronmaksajat eivät enää jaksa maksaa kotihoidon tukeen tällaisia määriä. Ymmärsinkö väärin? Kuitenkin samalla laillahan me veronmaksajat maksamme laitoshoidosta. Monet sellaiset, joilla ei ole itsellään lapsia, siitä huolimatta maksavat toisten puolesta ja vielä kalliimpana. Miten voi olla perusteltua se, että yhtä muotoa me jaksamme tukea mutta emme perheille vaihtoehtoa?

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre korosti kokonaisvaltaisuutta, mutta toisaalta jätti valottamatta sitä näkökohtaa, että tässä tilanteessa eräät perheet saattavat muuttaa käyttäytymistään eli yhä enemmän perheitä saattaa kotihoidon tuelta siirtyä työttömyysturvaan ja saatetaan esimerkiksi siirtyä käyttämään kunnallista päivähoitoa tuon sisaruskorotuksen pienentyessä. Näkisin, että näitä vaikutuksia pitäisi arvioida. Ymmärtääkseni ministerityöryhmä

näiden vaikutusten osalta ei ole saanut selvitystä.

Mitä tulee ed. Pekkarisen puheenvuoroon, hän on unohtanut sen seikan, että myös keskusta edellisessä Ahon hallituksessa, tuossa hallitusyhteistyössä leikkasi kotihoidon tukea. Tämä korostui niiden perheiden osalta, jotka saivat työttömyysturvaa. Tuo uudistus tulee osittain voimaan ensi marraskuun alusta lukien. Toisaalta leikattiin reaaliarvosta 50 markkaa ja estettiin indeksikorotuksen tuleminen voimaan tänä vuonna, joten on aivan turha väittää, että Suomen keskusta olisi kotihoidon tuen leikkauksessa ollut viaton.

Ed. M ö l s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre vetosi hyvin usein kuultuun seikkaan siitä, että Suomessa on edelleen korkeat lapsilisät ja mainittu kotihoidon tuki. Silloin kuitenkin unohtuu se, että korkeushan on näennäistä ja johtuu siitä uudistuksesta, joka viime eduskuntavaalikaudella tehtiin. Se ei tuonut markkaakaan lapsiperheille lisää, koska samanaikaisesti verovähennysoikeus poistui kunnallisverotuksessa. Kävi jopa niin, että tietyt lapsiperheet menettivät tuossa uudistuksessa. Näin ollen korkeus, johon nyt vedotaan, on kyllä enemmän näennäistä kuin todellista. Kaiken kaikkiaan eri tutkimukset osoittavat juuri sen, että lapsiperheiden toimeentulo verrattuna muihin perheisiin on kyllä heikommalla tasolla. Se tekee nämä leikkaukset, joita nyt tehdään, erittäin ikäviksi.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri vetosi tulouloukkutyöryhmän työhön ja haki oikeudenmukaisuutta tulevaisuutta lapsiperheille tästä työstä. Kummallista on järjestys. Minkä vuoksi tehdä selvitystyötä, vasta sen jälkeen, kun vahinkoa tuotetaan? Olisi toivonut, että kotihoidon tukijärjestelmä olisi saanut elää pienien fiilausten jälkeen sellaista elämää, että se olisi ollut todella yksi vaihtoehto lasten hoidon järjestämisessä.

Ministeri sanoi, että veronmaksajien hartiat eivät kestä enää verojen korotusta. Ei tässä puhutakaan verojen korottamisesta, vaan asetelmasta, jossa suurituloisimmille perheille, joissa ei ole enää lapsia, annetaan tuntuvat veronalennukset ja samoin heihin kohdistuvat parhaat tuponeuvottelujen mukaiset palkankorotukset. Vastapuolella ovat tulonsiirtojen varassa olevat pienituloiset, korkeintaan keskituloiset perheet, jotka menettävät eri etuusleikkauksissa. Niitä tulee kerta toisensa jälkeen hallituksen esityslistalta. Näin meidän tämä asia on ymmärrettävä eikä suinkaan niin kuin ministeri tämän esitti.

Sitten ministeri vielä totesi, että työhönmeno ei kannata, kun tuet ovat siinä määrin hyviä. Kuitenkin tässä tilanteessa käy niin, että kun tukia leikataan, niin useat perheet ovat pakotettuja valitsemaan tien, joka tarkoittaa paluuta työelämään tai hakeutumista työelämään. Näin ollen tämä palvelee erinomaisen huonosti vaikeaa työllisyystilannetta.

Ed. T a k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä kotihoidon tukea nauttineena perheenisänä ajattelin jonkin lauseen lausua ministeri Mönkäreen puheen johdosta ja sitä aikaisemmastakin, vaikka painike ei siinä vaiheessa vielä toiminut.

Joka tapauksessa kyllähän tässä kysymys on suuresta arvovalinnata. Siihen, minkä näemme tärkeänä, rahaa löytyy, ja mikä on vähemmän tärkeäksi havaittua, siitä meidän sitten täytyy ottaa pois. On selvää, että tämä hallitus tekee niin kuin edellinen ja sitäkin edeltänyt hallitus tekivät virheitä, sekään ei ole mitään uutta. Jokainen meistä on tehnyt virheitä, mutta jos me nyt hylkäämme tai laiminlyömme lapset, niin minusta tuntuu, että siinä me teemme melkolailla korvaamattoman virheen. Siinä mielessä ministeri Mönkäreen puheessa oli myös rohkaisevia kohtia, jotka antoivat ymmärtää, että myös syvällisempää arvokeskustelua niin lasten kotihoidon tuen ympärillä kuin ylipäätään lapsen aseman ympärillä käydään. Näiden asioiden pitäisi olla enemmän tässä salissa esillä, muulloinkin kuin Kansainvälisenä lasten päivänä, mitä vietettiin eilen.

Jokaisella pitäisi olla oikeus ehyeen ja turvattuun elämään. Mutta ei voi kyllä muuta sanoa kuin että muutama kuukausi sitten meistä yksi ja toinen hehkutteli pitkin tätä Suomenniemeä kotihoidon tuesta, sen kehittämisestä, äidinpalkasta, äidin eläke-eduista ja nyt me olemme tässä tilanteessa. Jollakin tavalla kyllä tässä arvoreformille olisi paikka.

Kun ed. Lindqvist peräänkuulutti naisverkostoa, minusta tuntuu, että tässä nyt täytyy löytyä myös perheenisäverkosto yli puoluerajojen, että näihin asioihin, mitkä ovat peruskysymyksiä suomalaisen yhteiskunnan tämän päivän ja tulevaisuuden kannalta, saataisiin jonkinlainen tolkku ja sitä kautta pääsisimme myös sellaiseen henkiseen omistajuuteen, mikä tässäkin asiassa kuitenkin keskeisin ja oleellisin on. Sitä henkistä

pääomaa voidaan rakentaa kotona ja sen jälkeen muissa yhteyksissä ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Sosiaali- ja terveysministeri Mönkäre: Arvoisa puhemies! Tässä on tullut paljon hyviä kommentteja ja paljon sellaisia kommentteja, jotka eivät mielestäni ole oikeita, mutta se osoittaa, että näkökulmat ovat erilaisia ja varsinkin, kun täytyy tietyt argumentit tuoda esille, ne tuodaan sitten joka asian yhteydessä.

Aivan oikein, kysymys on arvovalinnasta. Valtion menojen leikkaukset tehdään siksi, että pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta säilyy. Kyllä me kaikki sen tiedämme, että jos emme nyt olisi lähteneet tälle linjalle, niin tulevaisuudessa emme olisi voineet maksaa näitä etuuksia ja tukia. Väitän edelleen, että Suomessa on yksi maailman korkeimmista lapsilisäjärjestelmistä. Meillä on myös yksi maailman korkeimmista tuloverojärjestelmistä. Tässä se meidän ongelmamme on.

Ed. Lindqvist varmaan kyllä nyt on tässä ymmärtänyt, että en minä puhunut siitä, että kotihoidon tuen takia veroastetta olisi pitänyt nostaa, vaan puhuin yleensä leikkauksien tarpeellisuudesta Suomen taloudessa sen takia, että palkansaajien veroaste on liian korkea. Sitä ei voi nostaa ja sen on varmasti edellinenkin hallitus linjanvedoissaan todennut.

Ed. Huuhtanen kysyi, miksi ensin leikkaukset. Sen takia, että olimme katastrofaalisessa tilanteessa. Kun oli ollut vaalit ja uusi hallitus muodostettiin, talouspoliittisen linjauksen oli pakko korjata se suunta, sanotaan nyt vaikka niin, että jatkaa sitä leikkausten linjaa, jota edellinen Ahon hallitus teki. Sitä oli jatkettava, jotta valtion velka saatiin käännettyä laskuun. Sen takia jouduttiin ensin tekemään leikkaukset. Nyt me yritämme koko ajan myös kehittää järjestelmiä. Nyt on sovittu se, mitä leikataan, tämä hallitus on sitoutunut siihen, että enempää ei tarvitse leikata. Sen takia me pystymme olemassa olevan rahan sisällä tekemään nyt oikeudenmukaisuustarkastelua.

Tuloloukkutyöryhmän tavoitteisiin en tässä halua enempää puuttua, koska se on ministeri Alhon vetämä työryhmä, mutta siltä osin voin kertoa, mitä STM ajattelee omana panostuksenaan tuohon työhön. Sanoin jo, että lapsiperheitten tukea halutaan tarkastella kokonaisuutena sillä tavalla, että otetaan huomioon nimenomaan asumisen tuki ja kotihoidon tuki, onko lapsi pieni ja tarvitseeko hän kotona hoitoa. Voi olla niin, että aikaisemmin tässä salissa ei kovin paljon ole tuotu esille terveydellisiä asioita pienten lasten päivähoidosta, mutta itse asiassa lääketieteellisestikin vasta oikeastaan viimeisen viiden vuoden kuluessa on selvinnyt, että päiväkotihoidossa pienillä lapsilla on suurempi riski saada infektioita ja joutua infektiokierteeseen. Ihan pienen lapsen hoito on parasta kodinomaisissa olosuhteissa.

Ed. Räsänen kysyi, voisiko hallitus kotihoidon tuen leikkauksen sisäisessä linjauksessa muuttaa kantaansa. Hallitus on esityksensä antanut ja se on eduskunnan tarkasteltavana eikä hallitus tässä vaiheessa esitystään miksikään muuta. Meillä oli mahdollisuus jonkin verran tarkastella erilaisia mahdollisuuksia, mutta aivan niin kuin lapsilisäleikkausten yhteydessä totesimme, että käytettävissä ollut aika oli liian lyhyt, leikkaukset piti tehdä tässä vaiheessa taloudellisen tilanteen vuoksi. Mutta me teemme kehitystyötä ja yritämme löytää kokonaistuessa sitten jotakin oikeudenmukaisuutta, ja nimenomaan lapsiperheiden osalta.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehdottomasti viimeisen kerran omasta puolestani osallistua tähän keskusteluun, jotta jonossa olevat pääsevät käyttämään puheenvuoron. Sanon vain ministerille, että toivoisin, että hän nyt ei käyttäisi sellaista kieltä jatkossa, jolla kielenkäytöllä hän pyrkii luomaan mielikuvan siitä, että siinä, mitä te tässä asiassa nyt teette, lasten kotihoidon tuen näin alas ajamisessa on kysymys samasta asiasta, mitä Ahon hallituksen aikana tälle järjestelmälle tehtiin. Tämä ei ole minkäänlaista sukua, ministeri Mönkäre, niiden perhepoliittisten toimien kanssa, mitä edellisen hallituksen aikana tehtiin. Tällä sanomallani viittaan myös siihen kaikkeen, mitä ed. U. Anttila täällä äsken sanoi työttömyysturvan osalta. Mielestäni se oli täysin perusteltu. Indeksien sitominen kahden vuoden aikana neljästä Ahon hallituksen vuodesta oli täysin perusteltu tilanteessa, jossa kansantuote supistui vuodessa kymmeniä miljardeja markkoja.

Ed. Vanhanen: Arvoisa puhemies! Espoon sosiaalilautakunnan puheenjohtaja kertoi Helsingin Sanomissa, että hän yllättyi, että päivähoitojono on hänen kaupungissaan venynyt hyvin nopeasti. Jonossa oli ennakoitujen 900 lapsen sijasta nyt 1 500 lasta. Tällainen päivähoitojonojen venyminen on ollut itse asiassa kuitenkin

täysin ennustettavissa hallitusohjelman julkaisemisesta asti.

Hallituksella on mielestäni kotihoidon tuen suhteen kielteinen ideologia. Hallitus toimillaan suorastaan kehottaa perheitä hakemaan päivähoitoa ja luopumaan kotihoidosta. Kun perheet saivat tietää, että päivähoito-oikeus ulottuu vuodenvaihteessa kaikkiin alle kouluikäisiin lapsiin edellisen eduskunnan päätöksen mukaisesti ja että samalla sitten kotihoidon tukea leikataan lähes neljänneksellä, ei tätä perheiden reaktiota, käyttäytymisen muutosta, voi missään suhteessa ihmetellä. Jokainen osaa laskea, että nyt pitää hakea kunnan päivähoitojonoon, työttömyyskortistoon ja irti alenevasta kotihoidon tuesta.

Mutta pitää esittää kysymys, kuka tällä politiikalla säästää, jos lasten hoidossa joudutaan turvautumaan enenevässä määrin selvästi kalliimpaan järjestelmään ja työvoiman tarjonta saatetaan näin valtion omin toimin myös kasvuun. Tätähän me olemme tässä keskustelussa yrittäneet pedata. Kun säästetään, pitää olla varma myös siitä, että säästöt ovat todellisia säästöjä eivätkä vain kustannusten siirtämistä paikasta toiseen.

Voimme olla aivan varmoja siitä, että näin suuri, 22,5 prosentin, leikkaus tähän tulonsiirtoon merkitsee suoraa jonoa kotihoidon tuen luukulta myös kunnallisen toimeentulotuen luukulle. Sitä ei valtion kassasta makseta vaan kuntien kassasta, mutta samaa yhteiskunnan verovaroilla kerättyä rahaa se on. Tässä keskustelussa on esitetty arvioita, muistaakseni edustajat Räsänen ja Kemppainen, että pahimmoillaan itse asiassa tämä leikkaus ei säästäkään yhteiskunnan kokonaismenoja vaan saattaa aiheuttaa toista kautta päinvastoin kustannusten kasvua.

Me olemme odottaneet ja vaatineet, että hallitus esittäisi näihin leikkauksiin liittyen arvion ja erittelyn siitä, mitkä leikkausten toisaalta kasautuvat, samoihin perheisiin osuvat päällekkäiset vaikutukset ovat, miten leikkaukset vaikuttavat työllisyyteen ja yleensä sosiaalisesti tulonjakoon. Tällaisia selvityksiä ei vain ole tullut. En minä tiedä, mikä keino olisi saada hallitus panemaan nämä vajaat 100 000 perhettä tilastoajoon ja erittelemään, minkälaisia menetykset ovat.

Minua harmittaa se tapa, millä hallitus tältä osin yrittää tässä esityksessä esitellä, miten leikkaus vaikuttaisi perheiden tilanteeseen. Tässä viitataan vaikutuksissa perheiden taloudelliseen asemaan, ensinnäkin, että perusosan määrän muutos pienentäisi perheille maksettavia kotihoidon tukia keskimäärin 22,5 prosentilla. Sen jälkeen kerrotaan, paljonko perusosa alenee ja sen myötä sisarkorotus ja täysimääräinen lisäosa. Sitten todetaan, että yksittäisten perheiden kohdalla muutos merkitsisi bruttotulojen pienenemistä 82 markasta noin 1 100 markkaan kuukaudessa perhekoosta riippuen.

Tämä tieto levisi viikonvaihteessa ympäri maata tiedotusvälineiden kautta, ja minäkin sain kommentteja, että eikö se leikkaus ollutkaan tämän suurempi, 82 markkaa vain pienimmillään. Kuitenkin, kun perusteluissa puhutaan perusosan määrän muutoksesta, varsinaisen kotihoidon tuen piirissä olevien kohdalla leikkaus pienimmillään on 408 markkaa ja ilmeisesti, kun tarkempia selvityksiä ei ole, keskimäärin tuen saajaa kohti 500—700 markkaa. Eri asia on, että tämän seurauksena ilmeisesti myös äitiyspäivärahajärjestelmässä olevien kohdalla tapahtuu 82 markan leikkaus ja myös osittaisella kotihoidon tuella olevien kohdalla leikkaus on 102 markkaa.

Mutta ne, jotka tietävät ja kokevat olevansa varsinaisen kotihoidon tuen tarpeessa, ne, joille kotihoidon tuki on vaihtoehto kunnalliselle päivähoitojärjestelmälle, olisivat olleet oikeutettuja sen oikean tiedon saamiseen, että heiltä viedään noin 500—700 markkaa kuukaudessa. Päätös tehtiin samana päivänä kuin maahan saatiin kauan odotettu kaksivuotinen tulopoliittinen kokonaisratkaisu, joka useimmille näistä perheistä toi 180 markkaa kuussa lisää rahaa, mutta ei se aivan riitä kompensoimaan sitä menetystä, mikä tässä on.

Arvoisa puhemies! Kun näitä hallituksen vaikutusarvioita ei ole käytettävissä, niin muutama siteeraus Dialogi-lehdestä, jossa Stakesin ylijohtaja Hannu Uusitalo ja Stakesin sosiaalitutkimusyksikön tutkimuspäällikkö Matti Heikkilä esittävät omaa arviointiaan siitä, miten nämä hallituksen leikkaukset kohdentuvat.

Ensinnäkin he toteavat, että käymällä huolellisesti läpi säästöjen luetteloa ja jo päätettyjä toteutusmekanismeja voidaan arvioida, että mikäli kotitalous täyttää useampia seuraavista ehdoista, on se suhteellisen turvassa leikkausten toimeentuloa alentavilta vaikutuksilta. Turvassa ovat tutkijoiden mielestä seuraavat viisi ryhmää:

1) kotitalous on keski- tai suurituloinen,
2) kotitaloudessa ei ole alaikäisiä lapsia,
3) kotitalouden jäsenet ovat verrattain terveitä,
4) aikuisilla on vakaa työasema tai toimeentulo rakentuu työeläkkeille ja
5) kotitalous asuu omassa velattomassa asunnossa tai turvallisesti vuokralla.

Nämä ryhmät ovat siis ilmeisesti hallituksen erityisessä suojeluksessa.

Tutkijat jatkavat, että eniten menettävien tunnuspiirteenä näyttäisi puolestaan olevan tavanomaista suurempi riippuvuus hyvinvointivaltiosta. Jos seuraavista ehdoista toteutuu 3—6, perhe näyttäisi melko kiistattomalta menettäjältä. Näitä ryhmiä ovat:

1) lapsiperhe,
2) useita lapsia,
3) lapset alle kouluikäisiä,
4) perheessä työttömyyttä,
5) perheessä sairautta ja
6) perhe kuuluu alimpaan tulonsaajaviidennekseen.

Hyvä, että edes tämän verran on valtion palkkaa saavilta lähtenyt liikkeelle analyysiä hallituksen politiikan vaikutuksista. Minusta kuitenkin eduskunta korkeimpana valtioelimenä olisi oikeutettu saamaan parasta ja tarkinta mahdollista tietoa niillä kyvyillä, mitä meillä käytettävissä on, siitä, miten näinkin suuret ja mittavat leikkaukset vaikuttavat palvelujärjestelmäämme, sillä olen varma siitä, että paineet kuntien päivähoitojonoihin saattavat dramaattisesti kasvaa näiden leikkausten jälkeen. Lisäksi olisimme kyllä oikeudenmukaisuuden nimissä velvollisia saamaan tiedon siitä, miten leikkaukset vaikuttavat eri tuloryhmiin, erilaisissa perheasemissa oleviin ryhmiin.

Arvoisa puhemies! Ilman, että on tutkija, voi olla varma siitä, että monilapsiset perheet menettivät eniten lapsilisien leikkauksessa. On todennäköisintä, että myös kotihoidon tuen saajista useimmat ovat samoja monilapsisia perheitä, joiden kohdalle nämäkin leikkaukset kaikkein voimakkaimmin iskevät.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan puuttua ed. Vanhasen puheen siihen osaan, jossa hän kertoi päivähoitojonoista ja siitä, että ihmiset ryhtyisivät kotihoidon tuen sijasta käyttämään päivähoitoa. Kyllä häneltä hieman logiikka tässä pettää, sillä päivähoidon tarjoaminen kunnissa liittyy vanhempien työssäkäyntiin. Jos niin onnellisesti todella tapahtuu, että lapsen vanhemmat saavat työtä ja tästä syystä vaativat päivähoitopaikkoja, niin tapahtuu kaksinkertainen erittäin myönteinen efekti tässä yhteiskunnassa: Perheen vanhemmat ovat saaneet työpaikan, ja myös kunnallinen julkinen sektori lisää omalta osaltaan työllisyyttä.

Käytännössä kysymys on suurelta osin siitä, että kunnissa on nyt erittäin paljon ns. hyllyvirkoja, perhepäivähoitajia, jotka vain odottavat pääsyä uudelleen samaan työhön, josta he suurtyöttömyyden johdosta ovat nyt joutuneet olemaan muutaman vuoden poissa. Mahdollisuus, että perheet kotihoidon tuen vähenemisen vuoksi siirtyisivät päivähoidon käyttäjiksi, ilman että perhe saa työtä lisää, ei ole mitenkään kadehdittava tilanne, jos joku kunta sen pystyisi vaikka tarjoamaan, koska perheen kotihoidon tuen saamiset muuttuisivat silloin kustannuksiksi.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vanhanen vetosi lehtikirjoitukseen, joka koski Espoon tilannetta ja teki yksiselitteisen johtopäätöksen, että päivähoitopaikkajonojen kasvu johtuu siitä, että tulossa on leikkauksia. Se voi olla yksi syy muitten joukossa, mutta Espoossa on muitakin syitä.

Yksi on työllisyystilanteen paraneminen. Se on parantunut liian hitaasti, mutta on kuitenkin parantunut. On tullut työpaikkoja, kuten ed. Vehkaoja totesi. Espoossa on aina ollut päivähoitopaikoista pulaa. Nyt, kun on tullut tieto, että oikeus laajenee, niin totta kai se silloin aktivoi myös ihmisiä hakemaan päivähoitopaikkoja. Toisaalta, kun tuli tietoon, että vuoden alusta tämä oikeus laajenee, niin Espoossa tehtiin myös omia päätöksiä sen suhteen, että jo tänä syksynä niitä valmiuksia pystyttäisiin luomaan, että päivähoitopaikkoja olisi todella saatavilla.

Nämä kaikki ovat yhdessä johtaneet siihen, että ihmiset ovat ryhtyneet hakemaan aktiivisemmin kunnallisia päivähoitopaikkoja. Ei pelkästään kotihoidon tuen leikkaus ole siihen syynä.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kommentoida ed. Vanhasen mainintaa Dialogi-lehden vuoropuhelusta, jossa todettiin, että jos perheessä on sairautta, ongelmat kohtaavat. Toki on niin, että lääkkeet ovat kallistuneet, sairaaloiden toiminta on vaikeutunut, potilaiden maksamat omat kustannukset ovat kasvaneet ja kunnat säästävät terveydenhoidon kustannuksella, vaikka samaan aikaan lyhentävät omaa velkaansa esimerkiksi. Mutta, ed. Vanhanen, tämä kehitys pantiin alulle jo edellisen hallituksen aikana, viime vuosien aikana, ja se ikään kuin on menossa koko ajan. Tämä on hyvin suuri ongelma, johon meidän eduskunnassa tietysti pitäisi pystyä vastaamaan.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omasta mielestäni aika selvästi

ilmaisin sen, että on kaksi tekijää, jotka ovat vaikuttaneet perheiden käyttäytymiseen: samaan aikaan tullut tieto päivähoito-oikeuden laajentumisesta ja kotihoidon tuen leikkauksista. No, eivät ne tulleet samanaikaisesti, mutta viime keväänä. Kun perheet suunnittelevat toimintaansa muutamaa viikkoa pidemmällä tähtäimellä, kyllä he ovat arvioineet ja punninneet näiden ratkaisujen vaikutusta. Minusta vaikuttaa siltä, että pääkaupunkiseudulla päivähoitojonot ovat kasvamassa näiden toimien yhteisvaikutuksesta. Vaikutusta on vielä lisännyt se, että työllisyystilanne paranee.

Ed. Vehkaojalle totean, että kyllä meidän täytyy myös tunnustaa se, että on olemassa myös perheitä, jotka tyytyvät verraten vähään ja laskevat aika tarkkaan markat, onko mahdollista jäädä kotiin vai jatkaako työelämässä. Kotihoidon tuella on ollut merkitystä myös työvoiman tarjonnan määrään. Ja kun koko työllisyysongelmaa käsitellään, niin kyllä minusta silloin valtion pitää myös tarkastella sitä, miten se omilla toimillaan vaikuttaa työvoiman tarjontaan. Tällainen lähes neljänneksen leikkaus yhteen tulonsiirtoon varmasti vaikuttaa myös tarjonnan määrään.

Ed. Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Tämä asia on jo mielestäni aika perusteellisesti käsitelty, ja uskon, että tämän hallituksen onnettoman esityksen heikot puolet ovat tulleet esille, mutta yritän koota vielä jollain tavoin näitä ajatuksia omassa puheenvuorossani. Lähtisin hieman kauempaa kuin pelkästään kotihoidon tuesta liikkeelle.

Suomalaista palvelujärjestelmää, palvelujärjestelmää, johon liittyvät myöskin lastenhoitojärjestelmät, on moitittu liiallisesta yksipuolisuudesta. Kansainvälisessä vertailussa on annettu tunnustusta palvelujärjestelmämme tehokkuudelle: kustannukset ovat aivan kohtuulliset työn ja palvelun laatuun nähden. Kaikki tämä on ollut myönteistä. Mutta sitten kun ulkoapäin järjestelmiämme arvioidaan, arvostelu kohdistuu siihen, että meillä on hyvin vähän vaihtoehtoja tarjota kansalaisillemme.

Kun nyt ajattelemme lasten hoitoa tällä hetkellä, meillä on käytössä päiväkotitoimintaa, niin kunnallista kuin yksityistäkin päiväkotitoimintaa, meillä on perhepäivähoitoa ja meillä on monipuolisesti järjestettyä lasten hoitoa kotihoidon tuen avulla. Kotihoidon tuen piirissä viime vuonna eli 1994 oli keskimäärin 89 400 perhettä ja sisarkorotusta maksettiin keskimäärin 61 000 lapsesta. Tämä kertoo, että usein hoidettiin tuen avulla useita lapsia kerralla. Lisäosaa sai keskimäärin 58 000 perhettä, ja keskimääräinen lisäosa oli noin 1 150 markkaa kuukaudessa. Tämä taas kertoo sen, että kotihoidon tukea saavat pääosin pieni- ja keskituloiset perheet. Muiden selvitysten mukaan on käynyt ilmi, että erityisesti kotihoidon tukea käytetään hyväksi runsaasti Uudenmaan läänissä. Nämä ovat asioita, joiden luulisi kiinnostavan erityisesti nykyistä hallitusta, kun se perustaa kannatuksensa pitkälti eteläisen Suomen asioiden hoitamiseen.

Kun asiaa lähestyy, mielellään kysyy, miten tyytyväisiä suomalaiset vanhemmat ovat lastenhoidon nykytilaan. Tätäkin on selvitetty sosiaaliturvan joustavuustutkimuksessa, joka tutkimus jatkuu, ja olen ymmärtänyt, että väliraportinomaisesti käytössä on ollut otteita siitä. Siinä voidaan todeta, että vanhemmat ovat varsin tyytyväisiä nykyjärjestelmiin eivätkä hae kovin suuria muutoksia olemassa olevaan käytäntöön. Kuitenkin vanhemmista 40 prosenttia toivoo nykyisellään kotihoidon edelleen kehittämistä. Samassa yhteydessä on todettava, että kunnallisen päivähoidon kannattajia on suunnilleen saman verran.

Edelleen, kun selvitetään, miten koostuu tämä tyytyväisyys, voidaan todeta, että vanhemmat ovat voittopuolisesti tyytyväisiä lastensa päiväaikaiseen hoitoon, tyytymättömiä ei juuri ole, vaikka tyytyväisyyden aste vaihteleekin. Kotona hoidossa olevat lapset saavat vanhempiensa mukaan parasta hoitoa. Hieman laimeampaa tyytyväisyyttä osoittavat sitten kunnallisessa päivähoidossa lapsiaan pitävät.

Olen tämän tutkimuksen siteerauksen tehnyt siksi, että voisimme poistaa sen väärinkäsityksen, jota erityisesti keskustelussa viime vuoden lopulla viljeltiin, että päiväkotihoito olisi jotenkin ylivoimainen kotihoidon tuella järjestettyyn hoitoon nähden. Keskusta lähti siitä tietäen suunnilleen kansalaisten mielipiteet, että kaikkia hoitomuotoja on syytä kehittää unohtamatta mitään näistä arvokkaista hoitomuodoista.

Kun nyt tiedot kotihoidon tuen leikkaamisesta ovat kiirineet jo kansalaisten korviin, olen saanut runsaasti yhteydenottoja kotihoidon tuen leikkauksien seurauksista. Vanhemmilla on ollut suuria vaikeuksia ymmärtää, miksi näin toimitaan, kun he ovat vapaaehtoisesti valinneet tämän hoitomuodon ja kun he tietävät, että tämä on yhteiskunnalle ylivoimaisesti halvinta hoidon muotoa. Monet perheet ovat uhranneet, esimer-

kiksi perheen äidit, karriääriään sen vuoksi, että he voivat hoitaa lapsensa kotona, ja he ovat tehneet tämän todella omasta vapaasta valinnastaan ja tahdostaan. Kun he samalla ovat muistaneet lapsilisäleikkaukset, ihmetys on ollut jo varsin suuri, mitä tämä hallitus tahtoo ja mihin se lapsiperheet tässä maassa haluaa ajaa.

Vielä puuttuisin sinänsä hyvään uudistukseen, subjektiiviseen oikeuteen päiväkotihoidossa, joka voitaneen toteuttaa ensi vuoden alusta. Keskustalla ei ole mitään tätä uudistusta vastaan. Päinvastoin näimme vain, että tässä tilanteessa olisi ollut välttämätöntä toteuttaa kotihoidon tuen laajennus aivan sen vuoksi, että tämä uudistus voidaan panna käytäntöön. On jo viitattu siihen, että jonot ovat kasvaneet erityisesti pääkaupunkiseudulla, mutta ovat ne kasvaneet vähän kauempanakin. Vierailin eilen Kirkkonummella, joka muuten on hoitanut asiansa lastenhoidon suhteen hyvin esimerkillisellä tavalla, on pyrkinyt olemaan erilaisissa kokeiluissa mukana, on ennakkoluuloton eri vaihtoehtojen suhteen. Siellä kerrottiin, että tämänhetkisen näkemyksen mukaan minimimäärä lapsia on 250, jotka eivät pääse subjektiivisen päiväkotihoidon piiriin. Kerta kaikkiaan valmiuksia ei ole toteuttaa tätä uudistusta.

Tämä tulee olemaan todennäköisesti monissa kunnissa ja kaupungeissa sellainen ongelma ensi vuoden puolella, että vain aika nyt näyttää, minkälainen sekametelisoppa tästä syntyy. Varoittelin viime vuoden lopulla, kun keskustelua käytiin, että otamme todella kovan haasteen, jos pyrimme jo vuoden 96 alusta näihin uudistuksiin. Pelkäsin, että käytäntö ei seuraa teoriaa, ja näin nyt näyttää käyvän. Tähän paikkaan olisi välttämättä tarvittu kotihoidon tuen vaihtoehto, joka on jäämässä pois sen epäedullisuuden takia. Kummalliselta tuntuu, että tässä yhteydessä ei ole mietitty sitä mielestäni perusseikkaa, että erilaiset hoitomuodot saavat yhteiskunnan tuen käsittelyssä samanlaisen kohtelun, jotta ne voivat "kilpailla" keskenään — kilpailla lainausmerkeissä, koska mistään kilpailustahan ei ole puhe vaan siitä, mikä vaihtoehto perheelle parhaiten sopii, minkä he voivat useista vaihtoehdoista valita.

Tässä suhteessa nämä kaksi lakiesitystä, jotka ovat keskustelussa, ovat onnettomia. Uskon että, perusturvalautakunnalle ensi vuoden puolella tulee paljon tekemistä, kun he selvittelevät sotkuja, jotka syntyvät siitä, että subjektiivinen oikeus päiväkotiin on luvattu ja sitä ei kuitenkaan toteuteta.

Tämän asian voinko sanoa herkkyyden ja sekavuuden osoittaa myös esityksessä oleva säätämisjärjestykseen liittyvä tekstiosa, joka on varsin pitkä. Siinä pyöritellään kotihoidon tuen leikkausta monelta eri kantilta löytämättä oikein kunnollista ratkaisua, ja hallitus sitten päätyy seuraavaan toteamukseen: "Hallituksen käsityksen mukaan kyseessä ei muutoinkaan voida katsoa olevan puuttuminen hallitusmuodon 15 a §:ssä tarkoitettujen oikeuksien ydinsisältöön. Asian tulkinnanvaraisuuden vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto." Puhemiesneuvosto on myös tähän päätynyt. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja perustuslakivaliokunnassa tulee tämä asia käsitellä hyvin tarkkaan läpi, ja silloin on käsiteltävä myös suomalaisten perusoikeuksiin kuuluvien peruspalvelujen järjestäminen myös siltä kannalta, että erilaiset vaihtoehdot ovat tasavertaisessa asemassa ja niitä todella kansalaiset voisivat tarkoituksenmukaisesti hyväksi käyttää.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun nyt perusoikeusuudistus on tehty ja hallituksen esitys sitä taustaa vasten tulee tarkkaan katsastukseen, haluaisin kuitenkin alleviivata ed. Huuhtaselle sitä, että eihän missään vaiheessa ole tarkoitettu sitä, että näitä järjestelmiä sinänsä ei voisi vähän rukata, eikä ole tarkoitus hallituksen esityksen seurauksena tietenkään jättää yhtäkään perhettä heitteille. Mehän kaikki tiedämme, että on olemassa varajärjestelmät, viimeisenä sitten toimeentulotuki, joka kuitenkin jokaiselle kansalaiselle ja tietysti perheelle vähintäänkin taataan, jos muut systeemit eivät toimi. Tällaista pelkoa siitä, että hallituksen esitys loukkaisi perin juurin näitä perimmäisiä ydinkysymyksiä vastaan, ei käsittääkseni voi olla olemassa.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äskeinen puheenvuoro oli mielestäni hieman merkillinen. On selvää, että voidaan puhua todella siitä, että järjestelmää ei romuteta, vaikka etuutena annettaisiin yksi markka käyttöön. Järjestelmää ei silloin romuteta. Mutta kyse on nyt siitä, että tämä etuustaso viedään niin alas, että perheet ovat pakotettuja valitsemaan jonkin muun hoitovaihtoehdon kuin heille olisi mieluisinta. Siis on taloudellinen pakko. Tätä kritisoin erittäin voimakkaasti, ja toivoisi, että jossakin vaiheessa sosialidemokraattien suunnasta todettaisiin, ettei kustannus-

ten vyöryttäminen toimeentulotukeen ja kunnille pelaa pitemmän päälle. Kunnat menehtyvät ja tekevät eriarvoisia ratkaisuja kuntalaisiaan kohtaan. Eriarvoisuus maassa lisääntyy erittäin paljon, enkä oikein ymmärrä, miten se sopii teidän ideologiaanne.

Ed. Tarkka: Herra puhemies! Kun rahaa ei ole, kuluja on pakko pienentää. Hallitus on oikealla tiellä. Kun kuluja pienennetään, niitä on pienennettävä niin, että rahaa todellakin säästyy. Hallitus on väärällä tiellä. Kaikessa täytyy pitää huoli siitä, että oikeus ja kohtuus toteutuvat. Hallitus on epäoikeudenmukainen ja kohtuuton. Kukaan ei osaa arvioida, millaiset kustannukset syntyvät siitä, että lakiesityksen seurauksena yhä useampi perhe joutuisi pakon edessä valitsemaan kunnallisen päivähoidon lapsensa kotihoidon sijasta. Valtiontalouden tarkastusvirastolla on myöhemmin mielenkiintoinen tehtävä selvittää, miten on mahdollista, että kotihoidon tuen tietoisen supistuksen yhteydessä ei ole haluttu arvioida ratkaisun kokonaistaloudellisia vaikutuksia.

Lakiesitys osoittaa häikäilemätöntä valtiokeskeisyyttä. Se säästää laput silmillä valtion menoja tietyllä summalla aiheuttaen tätä suuremmat lisäkustannukset kunnille, sillä kunnallinen päivähoito on nettokustannuksiltaan yhteiskunnalle huomattavasti kalliimpaa kuin kotihoidon tukeminen taikka palvelusetelijärjestelmä. Julkisen talouden kokonaisuuden kannalta tämä ei ole mikään säästö vaan lisäkustannus. Kotihoidon tuen leikkaus on järkyttävä osoitus hallituksen kyvyttömyydestä tarkastella lasten päivähoitoa mielekkäänä, erilaisia vaihtoehtoja tarjoavana kokonaisuutena. Se on hölmöläisten hommaa.

Lasten kotihoidon tuesta annetun lain 1 § korostaa hyvin kauniisti, että kotihoidon tuki on kunnan järjestämän päivähoidon vaihtoehto. Lakiesitys tuhoaa kokonaan vaihtoehtoisuuden idean. Se on häikäilemätön arvovalinta. Yhä useammalle perheelle osoitetaan näin ainoaksi taloudelliseksi vaihtoehdoksi viedä lapsi kunnalliseen päivähoitoon, toisin sanoen yhteiskunnalle kalliimpaan ja monessa tapauksessa perheelle huonompaan hoitoon. Lakiesitys tuhoaa lapsen subjektiivisen oikeuden saada omien vanhempiensa hoitoa taikka päästä vanhempien valitsemaan muuhun kuin kunnalliseen päivähoitoon. Tällainen kehitys on hyvin kaukana hyvästä ja terveestä perhe- ja lapsipolitiikasta.

Miten kokoomus, ruotsalainen kansanpuolue ja vihreät aikovat selittää tämän alkeellisen vasemmistolaisen valinnan? Nämä puolueet ovat hallituksessa nyt joutuneet tekemään hyvin vanhanaikaisen vasemmistopolitiikan toteutuksessa tarvittavan likaisen työn.

Kotihoidon tuki on usein lasta kotona hoitavan vanhemman palkka ja ainoa tulonlähde. Se on monelle kotiin jääneelle vanhemmalle mahdollistanut taloudellisen riippumattomuuden ja luonut omanarvontuntoa, sillä lapsen hoito on arvokkainta kuviteltavissa olevaa yhteiskunnallista työtä. Tasa-arvonäkökulmasta on käsittämätöntä heikentää vanhempien valinnan mahdollisuuksia ja lapsen oikeutta saada vanhempien parhaaksi arvioimaa hoitoa. On paljon lapsia, joiden hoitaminen kodin ulkopuolella on mahdotonta. Sellaisia perheitä pitää tukea eikä rangaista. On perheitä, jotka periaatteellisista syistä haluavat hoitaa lapsensa itse. Niitä pitää kannustaa eikä lyödä halolla päähän.

Lasten päivähoidon vaihtoehtoja pitää kehittää ja monipuolistaa eikä kuristaa ja tasapäistää. Palvelusetelijärjestelmästä on tehtävä todellinen vaihtoehto kunnalliselle päivähoidolle. Se jättäisi edes jonkinlaista pelivaraa perheille, jotka haluavat valita lapselleen jonkin muun kuin kunnallisen päivähoidon.

Nuorsuomalaiset ovat jättäneet lakialoitteen päivähoidon lakisääteisestä palvelusetelistä. Päivähoidon valinnaisuuden ja julkisen talouden todellisten säästömahdollisuuksien painopiste on tällä suunnalla. On aivan turha odottaa vuoden 97 loppuun, jolloin palvelusetelikokeilu loppuu.

Tämä lakiesitys merkitsee sitä, että ensi vuodenvaihteessa lapsiperheitä kohtaa akuutti kriisi. Sen estämiseksi kaikki vaihtoehtoiset hoitomahdollisuudet on otettava nopeasti käyttöön.

Kotihoidon tuen varassa olevat perheet kuuluvat siihen hiljaiseen vähemmistöön, joka tekee yhteiskunnallisesti arvokasta työtä, mutta jonka arvostus tuntuu hallituksen silmissä olevan tasan nolla. Mutta kuten hallituksen toimenpiteistä on jo aikaisemminkin huomattu, sille on helpompaa ottaa karkealla kädellä hiljaisilta ja heikoilta kuin ponnistella älyllisesti uutta luovien ratkaisujen kehittämiseksi.

Herra puhemies! Tämä lakiesitys on jätettävä omaan häpeälliseen arvoonsa. Nuorsuomalaisten lähiaikoina täällä esitettävä lakialoite lasten päivähoidon palvelusetelistä tarjoaa mahdollisuuden, jolla tässä hallituksen lakiesityksessä asetettu säästötavoite toteutuu ja perheiden valintamahdollisuudet lisääntyvät.

Ed. Jääskeläinen (vastauspuheenvuoro): Ed. Tarkka käytti erittäin tärkeän puheenvuoron, jossa hän totesi muun muassa, että lasten hoito on erittäin arvokasta, arvokkainta yhteiskunnallista työtä, mitä voimme ajatella. Jäämme odottamaan myös teidän lakiasia-aloitettanne. Voin tässä yhteydessä todeta, että sisällähän on jo kristillisen liiton taholta kaksikin aloitetta, jotka liittyvät tähän kysymykseen. Toivomme, että valiokunta ne myös yhdessä teidän aloitteenne kanssa käy läpi.

Ed. Tarkka oli myös aivan oikeassa siinä, että tässä eduskunnan ei-sosialistiset puolueet, viime kaudella hallituksessakin olleet ja nyt hallituksessa olevat puolueet tekevät sen arvovalinnan, jonka haluavat tehdä, leikataanko kotihoidon tukea sillä meidän mielestämme kohtuuttomalla tavalla, jota nyt ollaan tekemässä, vai voidaanko tätä asiaa vielä täällä eduskunnassa korjata niin, etteivät säästöt tule kohtuuttomasti yhden porukan kannettaviksi.

Ed. Perho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puuttumatta tässä vaiheessa muilta osin ed. Tarkan puheenvuoroon haluaisin palveluseteliasiasta todeta sen, että kokoomus on tuonut sen päivähoidon valikoimaan ja siitä on käytännön tuloksena se, että nyt on menossa palvelusetelikokeilu useissa Suomen kunnissa. Tiedot sen toimivuudesta ovat varsin myönteisiä. Kuitenkin tässä kokonaisuudessa, jossa joko päivähoito kunnallisena tai vaihtoehtoisesti kotihoidon tuki tai palveluseteli muodostaisivat subjektiivisen oikeuden, tällaisiin uudistuksiin ei voi lähteä noin vain suin päin, vaan se vaatii tämän kokeilun, jotta aikanaan, kun kokonaisuutta katsotaan, voidaan tehdä perustellut ratkaisut.

Ed. Tarkan puheenvuorossa se pitää kyllä aika pitkälle paikkansa, että taloudellista kokonaisselvitystä lakipaketin nettosäästöistä ja vaikutuksista ei todellakaan tässä vaiheessa ole riittävästi toteutettu. Se on sosiaali- ja terveysvaliokunnassa huolellisesti tehtävä.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan, miten päiväkotihoito on järjestynyt, aikanaan on jouduttu tosiaan taistelemaan siitä, että päiväkoti on tullut oikeaksi ja mukavaksi ratkaisuksi perheille myös kotihoidon tuen lisänä ja on päästy vaikeista tilanteista eroon paljolti juuri tämän ratkaisun osalta.

Pidän itse tärkeänä sitä, että jatkossa voidaan todella kehittää sitä, että yhä paremmin vanhemmat voivat ratkaista, miten heidän lapsensa hoidetaan. Jos tällä hetkellä lähdetään tekemään ratkaisuja, joihin ei yhteiskunnalla ole todellakaan mahdollisuuksia ja varaa, silloin ajaudutaan tielle, että joudutaan kokonaisuutena heikentämään näitä palveluja, mitä on saatavana.

Mitä tulee taas ed. Tarkan käyttämään puheenvuoroon, minusta on erittäin ilahduttavaa, että hän on näin nopeasti oppinut sosiaalisuutta eduskunnassa. Nimittäin kun katsoin nuorsuomalaisten vaaliohjelmia ja heidän teesejään, he olivat valmiita leikkaamaan pois kaiken, mikä on sosiaalista tai terveyspoliittista tai koulutuksellista tulonsiirtoa heikommassa asemassa oleville perheille.

Ed. J. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tarkan puheenvuoro oli todella yllätyksellinen juuri nuorsuomalaiseksi puheenvuoroksi, koska siitä puuttui täysin sekä historiallinen perspektiivi että myös kansainvälinen vertailu. Meillä on ainutlaatuinen kotihoidon tukijärjestelmä, joka näiden leikkausten jälkeenkin on monin verroin parempi kuin missään muussa maassa. Historiallisesti tämän leikkauksen jälkeenkin kotihoidon tuen taso on korkeampi ihan markkamääräisestikin kuin vielä 80-luvun lopulla, jolloin kansantulo oli korkeampi ja jolloin perheiden tulot olivat suhteessa paremmat, varsinkin kun otetaan työttömyys huomioon. Nyt tämä kritiikin rajuus, jota ed. Tarkalla oli, on aivan järjettömissä mittasuhteissa. Keskustan osalta tämän ymmärtää, koska tämä on heidän vanha ideologinen painopisteensä. Heiltä nyt muutenkin odotetaan vähemmän moraalia puheenvuorojen käytössä.

Tämä pitäisi kuitenkin suhteellistaa koko valtiontalouden tilaan. Kritiikissä että juuri lisäosan ja kotihoidon tuen perusosan leikkaukset kohdentuvat samoihin ryhmiin, on hyvinkin tarkan tutkimisen paikka.

Ed. Hyssälä: Arvoisa puhemies! Aluksi vastaan ed. J. Koskiselle, joka sanoi, että tämä on kansainvälisesti kuitenkin vielä hyvin merkittävä ja korkeatasoinen tukimuoto. Sanon, että kyllä kehitämme sosiaalipolitiikkaamme ihan kansalliselta taholta. Olemme tehneet sitä aina. Meillä on hyvin paljon sellaisia tukimuotoja, joita ei muualla Euroopassa ole ja jotka kuitenkin, niin me kaikki katsomme, ovat meille tuiki tarpeellisia. Ajatellaanpa vaikka neuvolalaitosta. Kukapa sitä olisi halukas lopettamaan? Neuvoloita ei ole muualla Euroopassa eikä edes Amerikassa. Siitä huolimatta katsomme, että meillä on varaa

pitää sitä järjestelmää yllä ja että se on kansallisesti hyvin merkittävä asia.

Olin muutama viikko sitten Helsingissä Kolmen sepän patsaalla mielenosoituksessa, jossa helsinkiläiset kotiäidit olivat liikkeellä kotihoidon tuen puolesta. Sosialidemokraattinen ed. Kimmo Kiljunen, joka istuu salissa, oli samassa mielenosoituksessa. Siellä hän kyllä lupasi puolustaa kotihoidon tukea ja oli sitä mieltä, että se on erittäin arvokas ja hyvä asia perheille. Jään jännityksellä odottamaan ed. Kiljusen puheenvuoroa.

Meillä on Suomessa, kuten täällä on tullut esille, yli 150 000 lasta, jotka ovat kotihoidon tuen piirissä. Kuten on todettu, samojen perheiden, joilta vietiin lapsilisistä, asumistuesta, monilta ehkä vielä puolison opiskellessa myös opintotuesta, kimpussa ollaan nyt silmät kiiluen. Mikäli tuen leikkaus on niin rajua kuin hallitus esittää, estyy pieni- ja keskituloisilta kaikkein onnellisin lastenhoitomuoto eli kotona tapahtuva hoito, joka on myös halvin hoito yhteiskunnalle, ehkä ei kaikkein onnellisin kaikkien perheiden kohdalla, vaan selvennykseksi sanottakoon, että yksi onnellinen hoitomuoto oman isän tai äidin toimesta esimerkiksi tai vaikkapa yksityinen perhepäivähoito. Valinnanvapautta jää tässä tapauksessa enää rikkaille perheille.

Tältä pohjalta ymmärtää, että esimerkiksi tänään täällä ovat kokoomus ja RKP olleet varsin hiljaa. Ensimmäisen puheenvuoron käyttää jälkeeni ed. Maija Perho. Odotan sitä tietysti mielenkiinnolla. Ehkäpä juuri siitä syystä edustajat ovat olleet poissa tai eivät ole tukeneet mitenkään esittämäämme puolustusta kotihoidon tuelle, koska heidän äänestäjäkunnalleen on luvattu verohelpotuksia, jotka kohdistuvat, kuten on todettu, kuitenkin rikkaimpiin.

Pistää todella miettimään, miksi hallituspuolueet ovat tähän esitykseen päätyneet. Vihreät myös ovat olleet täällä tänään hiljaa. Täällä on myös pienten lasten äitejä, mutta yleensähän vihreillä on vain yksi lapsi. Onko niin, että vihreät vain odottavat väestöräjähdystä? Kuuluuko se vihreään ideologiaan, että kun monilapsisten perheiden ongelmat eivät itseä kosketa, ei varmaan tätäkään asiaa niin puolusteta? Kotihoidon tuen käyttäjistähän suurella osalla on kaksi tai useampia lapsia.

Vasemmistovetoisen hallituksen leikkaustoiveiden toteuduttua köyhälle jää siis vain yksi vaihtoehto eli laittaa lapsi kunnalliseen päivähoitoon ja etsiytyä itse tietenkin kodin ulkopuolelle ansiotyöhön tai työttömyyspäivärahalle muiden mukana. Tämä ei tietenkään helpota työllisyystavoitetta, joka pitäisi kaikkien näiden leikkausten kohdalla kuitenkin muistaa. Toisin kuin se, että muodikkaan sapattivapaan tyyliin äiti ja isä olisivat voineet muutaman vuoden hoivata lastaan kotona, niin tämä tietysti palvelee päinvastaista vaihtoehtoa.

Ennen vaaleja ja vaalien jälkeenkin puhuttiin hyvin paljon myös työn jakamisesta. Lastaan kotiin hoitamaan jäänyt isä tai äiti on jo jakanut työnsä pois. Osa-aikatöiden tarjoaminen pienten lasten vanhemmille heidän sitä halutessaan olisi juuri sitä kaivattua työn puolittamista. Kotihoidon tuen käyttö yksityiseen päivähoitoon tai hoitajan palkkaamiseen parantaa ilahduttavalta osalta, pieneltä osalta tosin, mutta kuitenkin alan työllisyyttä. Työllisyyden pääasiakseen ottaneen hallituksen luulisi tietysti ymmärtävän kaikki nämä mahdollisuudet. En tiedä itse, onko tämä kotihoidon tuen raju pienentäminen lain vaatima painava syy keskeyttää työnantajan kanssa sovittu hoitovapaa.

Jos tämä leikkaus nyt menee läpi, niin vaihtoehtojen säilyttäminen tässä hoidossa jää hyvin pitkälti kuntien varaan. Kunnilla tietenkin on mahdollisuus luoda eri vaihtoehtoja, mutta kuten tiedetään, valtionosuusleikkausten ollessa liki 4 miljardia, 3,8 miljardia, varmasti veronmaksajia palvelevia järjestelmiä on hyvin vaikeaa enää luoda. Tietysti kunta voisi tehdä niin, että alle kouluikäisten lasten perheiden annettaisiin valita kotihoidon tuki, joka voisi olla kunnassa pari tuhatta markkaa, tai laadukas kunnallinen päivähoitopaikka unohtamatta valinnan kirjoa piristävää yksityisen päivähoidon palvelurahaa. Tietysti tämä kuulostaa ruhtinaalliselta, mutta kun tietää, että tämä yhdistelmä vielä maksaisi yhteiskunnalle vähemmän kuin lasten laittaminen kunnalliseen päivähoitoon, niin luulisi, että se voidaan järkevien rajojen puitteissa toteuttaa.

Ensi vuoden alusta astuu siis voimaan lakisääteinen oikeus päivähoitopaikkaan kaikille alle kouluikäisille. Kunnallinen päivähoito on hyvää ja laadukasta. Se on varmasti meidän kaikkien mielestä hyvä asia ja se on turvallista, mutta jos näistä 150 000 lapsesta, jotka nyt ovat kotihoidon tuen piirissä, kovin suuri osa ryhtyy siirtymään pakosta kunnalliseen päivähoitoon, silloin varmasti ainakin paikoitellen kunnissa voidaan ruveta miettimään, mikä on laadukasta päivähoitoa ja tulevatko sitten nämä hoitomuodot tosiaankin halvemmiksi yhteiskunnalle. Tällä ta-

valla tietysti nyt voidaan muutaman päiväkodin rakentamis- ja ylläpitoraha säästää.

Kun Lasten kotihoidon tuki ry oli käymässä ministeri Huttu-Juntusen luona, hän oli sanonut, että hän on hyvin tietoinen siitä, että jos kotihoidon tukea leikataan, on panoksia lisättävä moninkertaisesti laitospäivähoidon puolella. Hän oli myös todennut, että tämä on ideologinen valinta. Minä arvostan niin rehellistä vastausta. Tämä ideologia vain on paitsi epäinhimillinen myös hyvin epätaloudellinen.

Nyt hallituksen säästöt kohdistuvat kaikki niihin elementteihin, joilla meillä luodaan tulevaisuuden Suomea: kotiin ja perheisiin. Näitä arvokkaita asioita käsitellään myös täällä salissa ikään kuin ne olisivat vain budjettiteknisiä asioita. Mielestäni niillä on kuitenkin paljon syvempi ja arvokkaampi sisältö.

Täällä on nyt ed. Outi Ojala paikalla. Vetoan vielä eduskunnan naisiin ja naisverkostoon: Kyllä nyt on naisverkoston tehtävä toimia! Meidän tehtävämme ei ole kysellä selvityksiä ja odottaa vaikutuksia, vaan nyt on kyllä aika toimia. Tämä on kaikkia meitä, naisia ja äitejä, yhdistävä ja meitä raskaasti koskettava asia.

Myös hallituksen naisministereiltä olisin odottanut tässä kysymyksessä enemmän ryhtiä, että jo varhaisessa vaiheessa tässä asiassa naiset olisivat löytäneet yhteisen sävelen. Kyllä kotiin ja perheeseen liittyvissä asioissa — vaikka koen, että ne ovat myös miesten asioita, tuntuu, etteivät ne ole — naisten olisi yhdistettävä voimansa.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä rupesi mestaroimaan pääkaupunkiseudun päivähoitokysymyksellä. Haluaisin huomauttaa hänelle, että pääkaupunkiseudulla on koko ajan ollut ongelmana nimenomaan päiväkotipaikkojen puute. Emme ole pystyneet rakentamaan niitä siinä tahdissa kuin olisi tarvittu. Tähän yksi syy on se, että pääkaupunkiseutua on kohdeltu valtionapujen osalta täysin eri tavoin kuin muita Suomen kuntia. Me olemme joutuneet rakentamaan niin päiväkotipalveluja, koulu- kuin terveyskeskuspalveluja ilman valtionapuja. Tämä on yksi syy siihen, miksi emme ole voineet toteuttaa väestölle niitä palveluja, mitä heille muualla lakisääteisesti on kuulunut.

Sitten toinen asia, mikä tulee tähän liittyen on ollut juuri se, että olemme joutuneet etsimään muita ratkaisuja ja jopa kunnallisia ratkaisuja niin, että olemme voineet joten kuten saada tyydytettyä perheiden tarpeita tämän kysymyksen osalta.

Täällä eräs keskustan kansanedustaja kehui sillä, että hänkin on nautiskellut kotihoidon tukea. Minä sanoisin, että jos kansanedustaja, joka nauttii kotihoidon tukea, pitää sitä oikeudenmukaisena omaan palkkatasoonsa katsottuna ja on vaatimassa kaikille samanlaisia oikeuksia, niin kysyn, mistä hän on sitten valmis luopumaan. Eikö yhteiskunnan pitäisi tämmöisessä tilanteessa tukea juuri niitä, jotka sitä tukea eniten tarvitsevat?

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on kaksikin syytä reagoida ed. Hyssälän puheenvuoroon.

Ensinnäkin hän viittasi siihen, että nyt on naisten syytä järjestäytyä kotihoidon tukijärjestelmästä puhuttaessa. Se on naisten kysymys, kun miehet eivät tunnu olevan asiasta kiinnostuneita. Nyt puhuu mies. Mies on kiinnostunut asiasta.

Toinen syy reagoida tähän asiaan on se, että ei syntyisi väärinkäsitystä, että puhuisin tämän talon ulkopuolella toista kuin tämän talon sisällä, kun tehdään päätöksiä, niin senkin vuoksi joudun nyt reagoimaan. Olimme molemmat mielenosoituksessa, joka järjestettiin Kolmen sepän patsaalla koskien kotihoidon tukijärjestelmää. Siellä toin esille kaksi perusperiaatetta, joiden vuoksi näen, että kotihoidon tukijärjestelmässä on itseasiassa mieltä.

Ensimmäinen perusperiaate on se, että se tunnustaa, että lasten hoito on itse asiassa vakavasti otettavaa työtä. Toinen perusperiaate on se, että itse asiassa suomalainen yhteiskunta on sellaisessa kehitysvaiheessa, että meillä on varaa tarjota lasten vanhemmille valinnan mahdollisuus siinä suhteessa, missä muodossa he lapsiansa hoitavat. Itse asiassa näkisin jopa, että alle kolmevuotiaille lapsille kodin piirissä tapahtuva hoito saattaa olla mielekkäämpää kuin laitoshoito. Olen yhä edelleen sitä mieltä, että näin tilanne todella on ja sen vuoksi itse suhtaudun periaatteessa myönteisesti kotihoidon tukijärjestelmään.

Jos oikein luen tätä hallituksen esitystä, niin en näe, että kotihoidon tukijärjestelmää itse asiassa oltaisiin purkamassa. Se, mikä tässä tietysti on nyt perusasetelmana, on se, että joudutaan tinkimään lastenhoitoon yhteiskunnan uhraamia voimavaroja, on jouduttu tekemään ns. prioriteettivalintaa. Ilmiselvästi näyttää siltä, että jos asiaa ajatellaan tarveharkintaisesti, päivähoidon turvaaminen päiväkodeissa on itse asiassa ykkössijalla suhteessa kotihoidontukijärjestelmään. Se

on luonut tämän perusasetelman, joka nyt tässä muutosesityksessä on mukana.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä omassa puheenvuorossaan jatkoi ed. Tarkan aloittamaa vastakkainasettelua antamalla ymmärtää niin kuin tässä olisi jotenkin oikeisto — vasemmisto-kysymys. Silloin kun kotihoidon tukea koskevaa lakia aikoinaan säädettiin, niin myönnän kyllä, että vasemmisto hyvin varauksellisesti suhtautui siihen painottaen silloin erityisesti kunnallista päivähoitoa. Tällä hetkellä olemme varauksetta myös alle kolmevuotiaiden kotihoidon tuen takana, eli tässä suhteessa on minusta aika vanhanaikaista lähteä asettelemaan tämän tyyppistä vastakkainasettelua, mitä edustajat Hyssälä ja Tarkka täällä tekivät.

Kiinnittäisin kuitenkin huomiota siihen, kun täällä kovasti näitä epäkohtia tuodaan esille, että ed. Hyssälä sen paremmin kuin ed. Tarkka eivätkä edeltäjätkään, ole tuoneet esille sitä, että tavattoman kummallinen systeemi tällä hetkellä on näissä kotihoidon tuen saamisehdoissa. Esimerkiksi työttömien perheillä ei ole oikeutta kotihoidon tuen saamiseen, mutta sitten kuitenkin kotihoidon tuki voidaan antaa sellaiselle, joka ei ole yhtään päivää tehnyt ansiotyötä. Eli minusta siis kyllä meidän täytyy uskaltaa katsoa myös kotihoidon tuen saamisedellytykset ihan pohjia myöten.

Miksi työtön henkilö ei voi saada kotihoidon tukea? Se on edellisen hallituksen tekemä linjamuutos. Tämä hallitus ei valitettavasti ole sitä säästösyistä ollut valmis muuttamaan. Mutta kyllä tässä niin monia ongelmia on, että kyllä minä olen samaa mieltä kuin moni täällä on sanonut, että pitäisi katsoa nyt aivan pohjiaan myöten, miksi olemme ylipäätänsä lähteneet nämä lait hyväksymään täällä.

Välillä puhutaan tulonsiirroista. Välillä puhutaan, että kyseessä on palvelujen vaihtoehto, ja meillä itse asiassa nämä perusteet kyllä tietyllä tavalla ontuvat. Vetoaminen naisverkostoon on tietysti ihan paikallaan, mutta toivoisin, että ed. Hyssälä sitten toisi myöskin esityksen, jossa hän kertoo, mistä muualta ne 700 miljoonan markan säästöt voidaan ottaa.

Ed. Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä viittasi siihen, että kotihoidon tukea käytetään myös hoitajan palkkaamiseen kotiin silloin, kun vanhemmat ovat töissä. Se onkin yksi tämän järjestelmän idea, ja se jossain määrin auttaa tässäkin. Samalla tällainen menettely kertoo siitä, että meillä työelämä on muuttunut. Erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla mutta myös muualla maassa on yhä enemmän ihmisiä ja perheitä, joissa molemmilla aviopuolisoilla on hyvin epätyypillinen työ. Työajat vaihtelevat hyvin paljon. On ammatinharjoittajia, on ihmisiä sellaisissa työajoissa, joihin kunnallinen päivähoito- tai perhepäivähoitojärjestelmä ei voi ainakaan missään järkevissä kustannustasoissa pysyen vastata. Silloin hoitajan palkkaaminen on myös taloudellisesti järkevin tapa. Yksinkertaisesti näiden perheiden kannalta, joille kunnallinen päivähoito ei ole mikään realistinen vaihtoehto, kotihoidon tuki on ollut tapa antaa saman tyyppistä subventiota kuin kunta antaa kunnallisen päivähoidon kautta sen piirissä hoidetuille lapsille.

Minusta ed. Huuhtanen aiemmin tässä keskustelussa peräänkuuluttikin aika oikein sitä, mikä on tukien määrä, ovatko ne oikeassa tasapainossa, jonka toisaalta yhteiskunta antaa perinteisen kunnallisen päivähoitojärjestelmän kautta ja/tai kotihoidon tuen kautta. Siinä on ilmeisesti selvä epäsuhta, joka kasvaa nyt tämän hallituksen esityksen myötä entisestään.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hyssälän ja muidenkin puheenvuoroissa kolisee mielestäni pikkuisen kolme kovaa koota eli nämä saksalaiset Kirche, Küche und Kinder eli se ajattelu, että naisen paikka sitten on siellä kotona nyrkin ja hellan välissä, ja tällainen ajattelu elää täällä takana. On aivan selvä, että pienen lapsen paikka on kotona ja kotihoidon tuki on tähän aivan hyvä asia. Mutta ikään kuin tuollainen ideologia tuolta takaa puikahtaa. Sillä on vähän niin kuin pedon kasvot siinä mielessä, että tällainen oikeasti pitääkin olla, että lapset vain hoidetaan kotona ja nimenomaan äiti ja nainen, niin kuin ed. Hyssäläkin sanoi, niitä hoitaa. Tämä ei edistä pitkällä juoksulla naisen asemaa tässä yhteiskunnassa ollenkaan.

Tämä teidän kritiikkinne lähtee myöskin aika pitkälti tästä kaiken romuttamisen filosofiasta. Kun ministeri totesi, että 7 000 miljoonaa käytetään kotihoitoon, josta nyt 700 miljoonaa lasten kotihoidosta otetaan pois, niin kyllä sinne enemmän jää kuin se 1 markka, niin kuin täällä todettiin.

Ed. T a r k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Äskeisen puheenvuoron taustalta paistoi myös kolme kirjainta, jotka ovat DDR, lapset yhteiskunnan huostaan.

Pyysin vastauspuheenvuoron kuitenkin esittääkseni kummastelevan protestin ed. Hyssälän ja muutamissa muissakin puheenvuoroissa olleeseen vetoomukseen naisverkostosta. Se osoittaa kummallisen vanhanaikaista ja kapea-alaista ajattelutapaa. Jokaisella lapsella on myös isä. Lapsenhoito on perheiden asia. Ei ole mitään perustetta lähestyä sitä tällä tavalla korostetusti vanhanaikaisesti naiskysymyksenä. Se on ihmiskysymys.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä naisverkosto tulee siitä voimankäytöstä, jota edellisessä eduskunnassa käytettiin. Mutta ilmeisesti, kun verrataan näihin lakiesityksiin, kyseenalaisella tavalla. Minusta tämä ed. Hyssälän neuvolavertaus oli kyllä erinomaisen hyvä. On aivan varma, että se ymmärretään yliampumisena, mutta miettikääpä vähän tarkemmin. Emme me ole mitään neuvoloita purkamassa, mutta tämä vastaa suurin piirtein samaa. Samalla tavalla hallitus on perustelemassa minimipäivärahan leikkausta sekä muutamia muita esityksiä sillä, että muualla maailmassa näitä ei ole. Mutta emmekö me Suomessa ja Pohjoismaissa ole juuri ylpeitä siitä sosiaalipolitiikasta, päivähoitovaihtoehdoista ja asumiseen perustuvasta turvasta joka meillä on? Meillähän EU-keskustelussa eräät olivat hyvin myönteisiä näille ja viemässä näitä malleja Eurooppaan. (Ed. Kiljunen: Eihän niitä pureta!)

Te olette juuri purkamassa näitä. Ed. Kiljunen sanoi, tulen neuvolavertauksen edelle, että ei tämä leikkaus tarkoita järjestelmän purkamista. Kyllä, jos mistä tahansa järjestelmästä otetaan neljäsosa pois, niin kyllä sen toimivuus nyt jo vähintään romuna alkaa olla, varsinkin kun toista osaa päivähoitopaketista ollaan lisäämässä.

Ed. O. Ojala, sanoitte, että pitäisi pohjiaan myöten tutkia kotihoidon tuen periaate. Minusta sitä ei tarvitse yhtään tutkia, sillä on erittäin kestävä pohja siloin, kun sitä ajetaan kunnallisen päivähoidon vaihtoehtona. Mutta sillä säästöllä, että sosiaaliturvat sovitetaan yhteen, joka edellisessä eduskunnassa tehtiin, on edelleen erittäin vahva perusta. Ymmärrän, että hallitus ajaa edelleen palkkatyön houkuttelevuutta ja mekin sen hyväksymme. Eivät sosiaalituet saa olla niin hyviä, että ne ovat selvästi työllistymisen este.

Ed. P e r h o : Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaan kirjattiin säästöksi tälle kohdalle 700 miljoonaa markkaa, ja sen pääasiallinen perustelu oli se, että sillä helpotetaan kuntien rahoitusasemaa. Voi ajatella, että perustelu ajatellen kuntien taloustilannetta ja niiden velvoitteita eri palvelujen järjestämisen suhteen oli sinänsä oikea. Nyt minusta tässä keskustelussa pitääkin katsoa se, toteuttaako tämä leikkaus tämän tavoitteen. Jos vastaus on "kyllä", se voidaan hyvin pitkin hampain hyväksyä. Mutta jos vastaus on "ei", silloin minusta asiaa pitää syvällisemmin tutkia.

On melko ilmeistä, että kotihoidon tuen leikkaus aiheuttaa aika monen perheen kohdalla, varsinkin silloin, kun kotona hoidetaan kahta tai useampaa lasta, tilanteen, jossa on mentävä töihin aikaisemmin kuin perhe itse olisi halunnut. Toisin sanoen, jollakin tavalla pitäisi kuntiin kohdistetulla otannalla tai jollakin muulla tavalla selvittää, ovatko pelot aiheellisia vai liioiteltuja. Me itse kukin olemme saaneet jo palautetta omilta tuttaviltamme ja äänestäjiltämme asiassa. Tämä on tämän kysymyksen taloudellinen puoli. Me emme varmaan 700 miljoonan markan leikkaustavoitteesta voi mihinkään livetä, mutta minusta on viisasta katsoa, millä eri vaihtoehdoilla se on saavutettavissa.

Tämän lisäksi tulee tietysti, kuten monessa puheenvuorossa on todettu, perheiden näkökulma, perhepoliittinen näkökulma. Silloin, kun on kysymys pienistä lapsista, kolmivuotiaista tai sitä nuoremmista, tärkeätä on valinnanvapaus, vaihtoehdot, se, että perheet omien toiveidensa, oman elämäntilanteesta pohjalta ratkaisevat tämän kysymyksen. Voidaan mennä töihin, kun lapsi on vuoden pinnassa, jos siltä tuntuu ja niin hyvä on; sitä varten meillä on päivähoitojärjestelmä. Mutta jos tuntuu paremmalta se, että vietetään kotona lapsen ensimmäiset elinvuodet, niin se vaihtoehto pitää myös sallia, sen pitää olla myös realistinen. (Ed. Pekkarinen: Tällä lailla ei ole!)

Tässä mielessä voitaisiin miettiä kokonaisuutta siltä pohjalta, pitäisikö esimerkiksi 1—2-vuotiaan lapsen kotihoidosta saatavan tuen olla korkeampi kuin 2—3-vuotiaan. Tämä on yksi mahdollinen pohdittava kysymys.

Toinen on se, mikä on subjektiivisen oikeuden sisältö. Olisiko tarkoituksenmukaista, että subjektiivinen oikeus kunnalliseen päivähoitoon koskisi päivähoidon tarpeessa olevia — työssä käyviä, opiskelijoita — ja sen lisäksi niitä, jotka erityisistä kasvatuksellisista ja sosiaalisista syistä ovat päivähoitopaikan tarpeessa, esimerkiksi en-

nalta ehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta? Mutta jotta esimerkiksi työttömien perheiden lapsia ei suljettaisi järjestelmän ulkopuolelle, pitäisi olla vaihtoehtoja heitä varten, osapäivähoitoa, leikkitoimintaa, sellaisia toimintamuotoja jotka ovat kevyempiä ja halvempia. (Ed. Vehkaoja: Ne on jo suljettu pois!) — Ed. Vehkaoja, jos lakia tulkitaan niin kuin se on kirjoitettu, niin kunnalla ei ole oikeutta sulkea hoidon ulkopuolelle työttömän perheen lasta. Mutta tiedän toki sen, että kunnissa pystytään näistä asioista keskustelemaan ja hakemaan sitä vaihtoehtoa.

Täällä on keskusteltu palvelusetelikokeilusta. Näkisin aika tarpeelliseksi, kun kokeilun tulokset ovat käytettävissä, että kokonaisuutta selkeytettäisiin sillä tavalla, että todella katsottaisiin, kumpaa kotihoidon tuki on, onko se päivähoidon järjestämisen vaihtoehto vai perhepoliittinen tulonsiirto. Me olemme aika hyllyvällä suolla nykyisessä tilanteessa, kun esimerkiksi Etaratkaisun yhteydessä jouduimme hakemaan perustelut sille, miksi kotihoidon tuki ei ole eksportoitava etu. Silloin sitä perusteltiin sillä, että se on osa päivähoitojärjestelmää. Jossakin muussa yhteydessä se on taas ikään kuin sosiaalinen tulonsiirto.

Näin tullaan sitten siihen kokonaisuuteen, josta ministeri Mönkäre täällä puhui: Millä tavalla lapsiperheiden tukeminen kokonaisuudessaan järjestettäisiin tarkoituksenmukaiseksi? Olisiko viisasta se, että tämä vaihtoehtoinen päivähoito tai pienen lapsen hoito järjestettäisiin palvelusetelijärjestelmän avulla tilanteessa, jossa on kysymys hoitovapaasta, tilanteessa, jossa lapsi hoidetaan muualla kuin kunnallisessa päivähoidossa? Tulisiko sitten sellaisten henkilöiden kotihoidon tuen tilalle, jotka ovat luontojaan jo kotona, jotka eivät ole virkavapaalla työelämästä, joku muu tukimuoto yhdistettynä lapsilisään tai jotakin vastaavaa? Nykyinen järjestelmä ei kaiken kaikkiaan ole looginen ja virtaviivainen, ja tällä en kiistä sitä, etteikö kotihoidon tuki sinänsä olisi ollut perusteltu ja etteikö se olisi palvellut suomalaisia lapsiperheitä erittäin hyvin juuri siinä tilanteessa, kun he ovat halunneet valita joko lapsen hoitamisen itse kotona tai jonkun yksityisen toimesta.

Eräs kysymys tähän liittyy myös, ja se on oikeus palkata kotiin ulkopuolinen työntekijä, esimerkiksi lastenhoitaja. Nykyisellään tilanne on se, että jos on oikeutettu kotihoidon tukeen, ei voi saada työllistämistukea tähän tehtävään. Ajatellen myöskin tämän asian työllisyysnäkökulmaa minusta tämä valintaoikeus pitää olla käyttäjällä eli perheellä itsellään eikä niin, että jos periaatteessa on oikeutettu toiseen järjestelmään, niin sulkeutuu toisesta järjestelmästä pois.

Kaiken kaikkiaan kotihoidontuki- ja päivähoitokokonaisuuden yhteydessä tulee pohtia, saavutetaanko sillä se säästö, joka oli tarkoitus, ja mitä vaihtoehtoja tämän säästön saamiseen on kuntatalouden näkökulmasta, josta tämä hyvin pitkälle lähti liikkeelle. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa yhteisesti sovittujen pelisääntöjen mukaisesti tätä asiaa tulee perusteellisesti tutkia ja katsoa, löytyykö tälle nyt ehdotetulle järjestelylle tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perhon puheenvuoro oli minusta aika painava. Tämä kotihoidon tuen leikkaus ei todellakaan ollut vihreitten keksintö, vaan se on ehkä tuolta suuremmasta hallituspuolueesta peräisin, mutta itse olen ollut sillä linjalla, että vaikeatkin säästöt on näissä oloissa vietävä läpi, piti niistä tai ei.

Viime aikoina tästä on kuitenkin tullut aika suuri joukko sellaisia puhelinsoittoja, jotka kertovat eräistä yksityistapauksista, jotka selvästi osoittavat, että ainakaan näissä yksityistapauksissa tämä ei ole julkisen talouden kannalta kovin järkevää toimintaa.

On esimerkiksi äiti, joka kertoi, että heillä on neljä päivähoitoikäistä lasta, joita tällä kertaa kyllä isä hoitaa kotona, ja että heille selvästikin vaihtoehdoksi tarjoutuu se, että isä ilmoittautuu työttömäksi, lapset viedään päivähoitoon. Lapset kyllä hoidetaan kotona, mutta heidät pitää viedä päivähoitoon, jotta isä voisi ilmoittautua työttömäksi, ja sen jälkeen lapset käyvät syömässä sen lämpimän aterian tässä päivähoitopaikassa hintaan 4 500 markkaa kuukaudessa kunnalle.

On sitten äiti, joka on kotona hoitamassa lastaan ja joka sanoo, että joutuu tämän jälkeen menemään töihin. Lomittaja jää työttömäksi ja nauttimaan selvästi korkeampaa työttömyyskorvausta kuin on itse saanut siihen mennessä, ja lapsi pannaan hoitoon, mistä aiheutuu kunnalle aika suuri kustannus. Tämän jälkeen kaikki tämän tarinan osapuolet ovat onnettomia oman kohtalonsa takia.

Me olemme purkamassa erittäin halpaa työnvuorottelujärjestelmää ja samanaikaisesti rakentamassa tilalle paljon kalliimpaa työnvuorottelujärjestelmää. Tässäkin mielessä tätä kannattaisi selvittää näinpäin. Ongelmana on se, että meillä ei ole tapana tutkia erilaisten ehdotusten koko-

naistaloudellisia vaikutuksia. Tässä se ehkä valiokunnassa täytyy tutkastella. Säästäminen on järkevää, mutta jos säästäminen loppujen lopuksi ei säästä mitään, niin se ei sitten ole kovin järkevää.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta myönteistä ed. Perhon puheenvuorossa oli se, että hän selvästi ilmoitti, että tästä asiasta on vara neuvotella, että tätä hallituksen esitystä on varaa tarkistaa valiokuntakäsittelyn yhteydessä, toivottavasti myös sen markkamäärän suhteen, mikä tässä hallituksen esityksessä leikkauksena on esitetty, tämän 700 miljoonan markan osalta.

Mutta toisaalta hänen puheenvuoronsa heijasteli aika lailla sitä vanhaa kokoomuslaista kantaa, joka perinteisesti on suhtautunut varsin kielteisesti ja vastenmielisesti koko lasten kotihoidon tukijärjestelmän kehittämiseen. (Ed. Perho: Päinvastoin!) — 80-luvun alussa, kun järjestelmää luotiin, siinä vaiheessa kun sosialidemokraattien ja keskustan kesken kovat kädenväännöt käytiin, saatiin järjestelmä jaloilleen, yritettiin sitä täällä eteenpäin viedä. Kokoomus vielä siinä vaiheessa esitteli vaihtoehdoksi kotihoidon tukijärjestelmälle kotiapulaisen palkan verovähennysmenettelyä. Tässä talossa, tässä salissa me, jotka olimme paikalla silloin kansanedustajina, muistamme tämän aina.

Haluankin kiinnittää ed. Perhon huomiota nyt siihen ideaan, siihen ytimeen, mikä koko tässä esityksessä on, siihen, että kotihoidon tukihan tarjoaa todella joustavan vaihtoehdon, jota tukea voidaan käyttää perheen kulloistenkin tarpeitten mukaan. Tukeahan ei, niinkuin ed. Perho tietää varmasti tavattoman hyvin, ole määrätty siten, että sitä voitaisiin käyttää vain tuolla ja tällä tavalla tapahtuvaan kodin toimesta järjestettyyn lapsen hoitoon, vaan valinnanvapaudet ja -mahdollisuudet ovat tässä aikamoiset.

Ed. Soininvaaran puhe toi eräitä ongelmiakin, mitä nykyiseen järjestelmään liittyy. Olisikin hyvä, että näitten ongelmien poistamiseen kiinnitettäisiin huomiota mutta ei lähdettäisi romuttamaan itse tätä järjestelmää. Toivottavasti ed. Perhon avaus tähän keskusteluun antaa mahdollisuuden säilyttää itse tämä hyvä järjestelmä.

Ed. Vehkaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perho peräsi julkiselle taloudelle tulevia kokonaisvaikutuksia. Niin teen minäkin tästä hallituksen esityksestä. On itse asiassa ihmeellistä, että tässä hallituksen esityksen tekstissä ei ole kovin monipuolisesti yritettykään valottaa tätä seikkaa, jolloin tämä kysymys jää todellakin valiokunnan tehtäväksi. Esimerkiksi sellaista sanaa kuin toimeentulotuki ei näy tästä hallituksen esityksen tekstistä. Suomen Kuntaliitto on kuitenkin selvitellyt tätä asiaa päätyen siihen, että ehkä noin 2/3 tässä tehtävistä leikkauksista löytyy sieltä toimeentulotuen kustannuksista ja tavallaan näitä kustannuksia ei saada näin ollen siirretyksi pois sieltä, missä ne nyt jo ovat kotihoidon tuen muodossa.

Sen sijaan en pitänyt kovinkaan paljon ed. Perhon sellaisesta ajatuksesta, jossa hän ajatteli, että kotihoidon tukea alettaisiin lapsen iän perusteella vielä varioida. En pidä myöskään siitä ajatuksesta, että kun meillä on nyt yhä vähemmän rahaa käytettävissä, niin pöytään tuodaan yhä enemmän rahan jakajia ja yhä monimutkaisempia järjestelmiä. Tämä on ihmeellinen esitys mielestäni siksi, että meidän ongelmamme tänäkin päivänä on se, että meillä on aivan liian monipolvinen viidakko edelleenkin perheitten tukipuolella, vaikka olemme sitä koonneet. Joutaisimme edetä tässä vieläkin selkeämpään suuntaan. Esimerkiksi lasten kotihoidon tuen ja lapsilisän yhdistämiskysymykset minusta voisivat tulla jossakin hyvässä kohdassa esille.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Perhon puheenvuoro oli siinäkin mielessä merkittävä, että hänhän on paitsi sosiaalipolitiikan asiantuntija myöskin hallitusneuvottelujen sosiaalityöryhmän puheenjohtaja ja kokoomuksen puoluesihteeri ja siinä mielessä ehkä näitten sosiaalipoliittisten leikkausten ... (Ed. Perho: Äiti varmaan!) — Äiti taikka arkkitehti, mitä sanaa voisimme tässä käyttää.

Hänen puheenvuorossaan oli erittäin hyvää pohdiskelua, mutta kuitenkin jäin itseltäni kysymään, voiko tässä vaiheessa kun linjavalinta on tehty tavallaan kehittämisten suhteen — toista järjestelmää kehitetään, toista leikataan — voiko tässä vaiheessa kovin monella tuolilla enää istua tämän asian suhteen. Tietyllä tavalla tämä linja on kyllä kiveen hakattu tähän hallituksen esitykseen. Toivon todella, että sosiaalivaliokunnassa kuitenkin voidaan käydä neuvotteluja ja keskustella nimenomaan, mihin ed. Perho myöskin viittasi, vaikutuksista, mitä tällä esityksellä on. Omalta osaltani olisin korostanut sittenkin tässä viime vaiheessa perheen ja lasten näkökulmaa.

Eikä todellakaan, ed. Vehkaoja, pidä rakentaa monimutkaisia järjestelmiä enää lisää, vaan

näitten pohjalta voidaan luoda toimiva järjestelmä näissä ahtaissa taloudellisissa oloissa, jossa Suomessa olemme. Totean ed. Perhon puheenvuoron johdosta, että tässä on tehty jo linjavalinta, eikä enää kovin kauan voi tämän asian suhteen kahdella tuolilla istua.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos ed. Perhon puheessa oli jokin viesti, se on kyllä realisoitava. Minä kyllä koin tämän puheenvuoron ihan toisella tavalla, kun osallistuin viime syksynä näiden asioiden käsittelyyn. Ymmärsin sen sellaiseksi selittelyksi, että turha on sitten puhua, kun on jo tavarat housussa. On turha tuoda keskusteluun sellaisia elementtejä, joista jo varmasti on tarpeeksi keskusteltu ja aivan ed. Vehkaojan lailla sekoittaa asioita.

Esimerkiksi subjektiivinen oikeus. Näihin asti jokaisella perheellä on ollut absoluuttinen subjektiivinen oikeus, kun he ovat voineet lähes jokaisessa kunnassa saada lapsensa päivähoitoon. Nyt kun tämä yhteys katkaistaan, pitääkin tehdä jokin erittely, kenellä se subjektiivinen oikeus on ja kenellä ei. Minä en kyllä tämän räikeämpää keskustelua tiedä enkä termien vääristelyä ymmärrä. Te olette jollekin tarjoamassa lisää subjektiivista oikeutta ja joltakin rajaatte sen pois ja samalla kuitenkin huononnatte päivähoitotilannetta.

Helpotus kuntien velvoitteisiin on minusta uskottavin peruste, josta te ehkä olette lähteneet hallituksen säästölistassa. Mutta miten käy? Käy juuri toisin päin. Puhumattakaan siitä, mitä leikkaus tuo toimeentulotukimenojen lisäyksenä, josta on jo ministerin omat arviot, plus päivähoitovelvoitteen tuomina lisähoitopaikkoina. Tämä linja vie kyllä ojasta allikkoon. Sen takia nämä ed. Perhon puheet eivät kyllä yhtään vakuuta. Tätä keskustelua käytiin jo vuosi sitten, mutta tämä ei näköjään mene perille.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta ed. Perholle, minkä hän varmaan hyvin itsekin tietää, että työttömiltä ovat päivähoitoratkaisut suljettuja, koska juuri eniten ongelmia päivähoitopaikkojen suhteen on suurissa kaupungeissa. Se on ihan käytännön sanelema pakko ollut.

Haluaisin samalla tavalla kuin ed. Perho sinänsä kyllä jatkaa keskustelua, miten tulevaisuudessa näitä asioita käytännössä hoidetaan. Olen samaa mieltä, että pitäisi pystyä tosiaan lapsen ja perheen näkökulmasta tekemään ratkaisuja, jotka sopivat juuri sille perheelle, eli hoitaako itse, hoidattaako kotona, valitseeko perhepäivähoidon vai valitseeko päiväkodin. Mutta se, millä tavalla tämä ratkaistaan käytännössä, on todella suuri kysymys. Olen samaa mieltä, että kokonaisratkaisu lyö helposti korville sitä, että saadaan tällaisia yksilöllisiä ratkaisuja. Toisaalta myöskin ne tilanteet, mitkä ed. Soininvaara otti esille käyttämässään vastauspuheenvuorossa, on otettava huomioon. Katsoisin, että tämä juna ei todellakaan kulje vain yhtä latua niinkuin ed. Ala-Nissilä totesi, vaan että myöskin valiokuntavaiheessa voidaan vielä näitä asioita tarkastella ja samoin siinä valmistelutyössä, mikä hallituksen toimesta on etenemässä.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen hyvin iloinen siitä, että ed. Perho jatkoi samaa pohdiskelua, jota itsekin täällä harjoitin, eli että kyllä on nyt jo hämärtynyt, mitä kotihoidon tuella tarkoitetaan. Puhummeko me tulonsiirrosta vai tarkoitammeko palvelun vaihtoehtoa? Minusta tämä keskustelu on nyt käytävä loppuun sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ettei meidän tarvitsisi siihen jatkuvasti puuttua. Ed. Kemppainen unohtaa täsmälleen sen, mitä Eta-sopimuksen aikana nimenomaan valiokunnan mietintöön kirjattiin, jolloin ... (Ed. Pekkarinen: Olennaista on se, mitä perheille tapahtui!) — Aivan ed. Pekkarinen. — Me olemme Etalle ja EU:lle myös ilmoittaneet, että kotihoidon tuki ei ole tulonsiirto vaan nimenomaan palvelun vastike. Siihen on perustunut se, että sitä ei voida eksportoida maasta ulos. Älkää unohtako, mitä päätöksiä ja linjauksia on teidän aikananne tehty.

Toinen asia on se, että edelleenkin olen ed. Perhon kanssa eri mieltä siitä, että kyllä minusta sitten, jos lähdetään tätä pakettia avaamaan — mitään periaatteellisia esteitä ei minusta ole, miksi valiokunta ei voisi käydä tätä perusteellisesti läpi ja avatakin, jos yksimielisyyttä löydetään — niin minä pidän parempana sitä, että avataan tarveharkinta kuin se, että esimerkiksi 2—3-vuotiaat rajataan kokonaan kotihoidon tuen ulkopuolelle. Se kuulostaa oudolta.

Ed. Kemppainen unohtaa tarkoituksella tai hänelle ei mene perille se, kun hän puhuu siitä, että subjektiivinen oikeus on kaikilla jompaan kumpaan, että eihän nyt näin ole. Työttömillä ei ole subjektiivista oikeutta kotihoidon tukeen, ei ole, ed. Kemppainen. Korkeintaan voitaisiin edes ajatella, että työttömien perheillä voisi olla subjektiivinen pakko ottaa vastaan päivähoito,

jos he yleensä jotakin perhepoliittista tukea tältä osin haluavat. Mutta suurin epäkohta, joka täytyy oikaista, on se, että työttömät ovat täysin eriarvoisessa asemassa nyt, mitä tulee kotihoidon tuen saantiehtoihin.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perho asetti puheenvuorossaan aivan relevantteja kysymyksiä, mutta jätti taitavasti vastaamatta niihin. Tekeekin mieli kysyä, miksi. Arvelen, että te, ed. Perho, tiedätte ilman laajempiakin selvityksiä, että tämä lainmuutos tuo kunnille lisää rasitusta, koska nyt joudutaan luomaan uusia päivähoitopaikkoja, ja että tämä vähentää valinnan mahdollisuutta.

Minusta on aika outoa, että keskustelussa nyt spekuloidaan, onko tämä tulonsiirtoa vai mitä tämä on. Tässä sattuu olemaan Kelan tiedote, joka tiedottaa, että kotihoidon tuki on tarkoitettu vaihtoehdoksi kunnalliselle päivähoidolle eikä ole mikään tulonsiirto. Kysymys on todella vaihtoehtojen kaventamisesta. Uskon, että jos kokoomuksella olisi ylipäänsä selkeä perhepoliittinen tavoitteenasettelu, niin teillä olisi ollut hallituksessa mahdollisuus torjua tämä vasemmistoideologiaan kuuluva vaihtoehdon poistaminen lasten hoitomuotojen joukosta. Mutta kun teidänkin puheenvuorostanne kävi selväksi se, mikä aikaisemminkin on tullut esille, että kokoomuksella ei ole oikein selkeitä lastenhoitotavoitteita, niin silloin tietysti hallituksessakin tämä heikkoutena tulee esille.

Kuitenkin oli rohkaisevaa, että ed. Soininvaara pohdiskeli, miten tätä voitaisiin, niin ymmärsin, muuttaa. Toivon, että kun ed. Perhokin pohdiskeli näitä hyviäkin puolia, niin ainakin kokoomus ja vihreät tulisivat opposition kanssa valiokuntatyöskentelyssä toisiin ajatuksiin, jotta kotihoidon tukilaki voitaisiin jättää entiselleen. Siihen olisi mahdollisuuksia, jos vain teillä on halua.

Ed. T. Pohjola: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Hallitusohjelmassa luvattiin, että sosiaaliturvan leikkaukset toteutetaan sosiaalisesti oikeudenmukaisesti ja ymmärrän näin, että yksikään perhe ei joudu ylivoimaisiin taloudellisiin vaikeuksiin. Tulkitsen päätöstä niin, että sosiaalileikkaukset toteutetaan niin, etteivät perheet joudu turvautumaan toimeentulotukeen. Nyt Kuntaliiton laskelmat ovat sen suuntaisia, että toimeentulotukimenot tästä leikkauksesta johtuen kasvavat 100—150 miljoonaa markkaa. Eli esitys kotihoidon tuen leikkauksesta aiheuttaa suuria taloudellisia vaikeuksia erityisesti pienituloisille perheille.

Itse olen sitoutunut hallitusohjelmaan ja ollut hyväksymässä tämän 700 miljoonan leikkauksen, mutta nyt on herännyt muutama kysymys. Yksi kysymys on sen suuntainen, että edellinen hallitus on leikannut kotihoidon tukea perheiltä, joissa toinen vanhemmista on työtön. Työssä kävijällä on ollut oikeus ja on vielä tämän kuukauden ajan saada kotihoidon tukea, mutta se oikeus päättyy 1.11. Kysyn, onko tämän kustannusvaikutukset laskettu. Voidaanko tällä rahasummalla pienentää tätä 700 miljoonan vajetta?

Kysyn, onko mahdollista toteuttaa kotihoidon tuki niin, että sen taso säilyisi suunnilleen ennallaan, jolloin se olisi todella vaihtoehto perheille, mutta sitä maksettaisiin 2- tai 2,5-vuotiaaksi asti, kun laskelmat saataisiin valmiiksi. Täällä monen lääkärin ja monen edustajan puheenvuoroista on käynyt ilmi se, että me lähes kaikki olemme samaa mieltä, että ihan pienen lapsen paras hoitomuoto on kotihoito. Järjestettäisiin nyt tässä ikävässä taloudellisessa tilanteessa se niin, että jatkettaisiin entisillä eväillä, mutta lyhyempi aika ja mietittäisiin sitten jatkossa, kun talous on paremmalla mallilla, voitaisiinko kotihoidon tuen maksatusta jatkaa.

Ed. Huuhtanen puhui siitä, että meillä on jatkuvasti pitkät päivähoitojonot. Se pitää paikkansa ja se johtuu siitä, että laki on ollut niin hassu, että päivähoitopaikka on pitänyt hakea puoli vuotta ennen kuin sitä tarvitaan. Tähän on tulossa parannuksia. Tuleva laki lähtee siitä, että neljän kuukauden sisällä ja jos työtä tai opiskelua järjestyy, niin jopa kahdessa viikossa päivähoitopaikka saataisiin aikaiseksi. Uskon, että tämän muutoksen jälkeen päivähoitojonot ovat todellisia.

Täällä on paljon käyty keskustelua siitä, että suuret kunnat, isot kaupungit eivät ole pystyneet tähän mennessä toteuttamaan päivähoitopaikkaa kaikille alle kouluikäisille lapsille. Se on totta. Kun läänit jakoivat päivähoitovirkoja, pienet kunnat olivat etuoikeutetussa asemassa ja saivat näin päivähoitonsa järjestettyä. Suuret kaupungit, joihin lukeutuvat mm. omasta läänistäni Kajaani ja Oulu, jäivät päivähoitotilanteessa eriarvoiseen asemaan.

Jos osittaista kotihoidon tukea miettii, leikkaus 477 markasta 375 markkaan on mielestäni ristiriidassa hallitusohjelmamme kanssa, meidän työllisyysohjelmamme kanssa, jossa lähdetään siitä, että työtä pitäisi jakaa. Jos me lähdemme

jakamaan työtä, silloin varmaan olisi viisasta miettiä, että osittaista kotihoidon tukea voitaisiin lisätä, jolloin myös työn jakamisen ja osittaisen kotihoidon tuen kautta työllisyystilannetta voitaisiin parantaa.

31 400 perhettä on nauttinut pelkästään perusosaa. Siellä bruttotulot ovat niin korkeat kuin 14 790 markkaa. Tässä miettisin, onko tämä sosiaalisesti oikeudenmukainen. Eikö noilla tuloilla jo toinen vanhemmista voisi olla kotona ja hoitaa lastaan?

Täällä on koko ajan puhuttu perheen oikeudesta valita hoitomuotoja. Itse olen erittäin tyytyväinen, että päivähoitolaki tulee voimaan, että kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus kunnalliseen päivähoitoon. Kysyn, voiko olla myös lapsen oikeus saada kolmivuotiaana virikkeitä, oppia sosiaalista vuorovaikutusta. Lapsen oikeuksista tässä tilanteessa ei ole puhuttu mielestäni tarpeeksi.

Sitten miettiminen tulonsiirroista. Mielestäni voisi pohtia jatkossa sitä, että kaikki tulonsiirrot yhdistettäisiin, jolloin minä laskisin tulonsiirroiksi myös kotihoidon tuen, asumistuen ja lapsilisät. Sitten katsottaisiin ja räätälöitäisiin perheiden tulotason mukaan, mikä on paras vaihtoehto. Mutta nyt me menemme vähän väärässä järjestyksessä. Lakiesitykset tulevat yksi kerrallaan, jolloin kokonaistilanne ei ole hahmottunut. Nämä olisivat asioita, joita jatkossa pitäisi enemmän miettiä.

Tuloloukun suurin aiheuttaja on päivähoitomaksut. Päivähoitomaksujen tasataksa ei ole suinkaan ratkaisu siihen, että tuloloukkuongelmat paranevat. Uskon, että paras vaihtoehto siihen on, että saadaan päivähoitomaksut prosentuaalisiksi tuloista, jolloin pienituloisen päivähoitomaksu säilyy pienenä. Se poistaisi ongelman, että jos markalla bruttopalkka nousee, päivähoitomaksut saattavat yhdellä perheellä nousta jopa 440 markkaa kuukaudessa.

Tässä ovat ne suurimmat ongelmat. Toivon, että kun valiokunta tätä asiaa käsittelee, se ottaisi huomioon mm. sen ajatuksen, voisiko näitä tasoja säilyttää ja aikaa lyhentää.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tuija Pohjolan puheenvuoro oli ihan oikean sävyinen. Kyllä minustakin näin näihin säästöihin pitäisi suhtautua. Mutta hallitus on kyllä ollut paljon tylympi. Luultavasti Tuija Pohjolan mielipiteet eivät siinä kanna.

Siitä olen eri mieltä, että nyt tähän keskusteluun pitäisi vielä tuoda lapsilisän, kotihoidon tuen ja asumistuen yhteensovittamiskeskustelu, kun täällä jo tuntuu olevan niin täysi sekamelska tässä entisessä systeemissä, varsinkin kun nämä periaatteet menevät tällä säästöpäätöksellä vielä huonommiksi.

Kun ed. Tuija Pohjola kyseli, mihin menee tämä säästöraha, kun kotihoidon tuki ja työttömyysturva edellisen hallituksen päätöksellä yhteensovitettiin, siitä vuositasolla säästöä kertyi muistaakseni 370 miljoonaa markkaa. Se on laskettu myös tämän hallituksen kiintiöihin. Hallitusneuvottelulähteistä saatuihin tietoihin viitaten hallitusneuvottelijat, myös vasemmistopuolueet, hyväksyivät sen alle yhdessä minuutissa säästöinä hallitusneuvotteluissa huolimatta, että siellä käytiin pöytäkirjoissa monien kymmenien sivujen keskustelut ja sitä voimakkaasti vastustettiin.

Toki yhteensovittamiseen liittyy ongelmia, ja toivottavasti niihin nyt myös tässä säästörytäkässä voidaan paneutua. Erityisesti lyhyissä työsuhteissa tai työttömyysjaksoissa voi tulla päivähoitopaikan ja näiden yhteensovittamisen kanssa ongelmia. Soviteltu päiväraha on kyllä, silloin kun se sovitellaan yhteen, tehokas este siihen, että minkäänlaista osa-aikaista työtä eivät perheen vanhemmat pysty vastaanottamaan. Sillä tavalla se tulee leikkaamaan, ja siihen pitäisi pystyä puuttumaan.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuija Pohjola omalta osaltaan antoi terveisiä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja teki ehdotuksen siitä, että pienempien lasten kotihoidon tuki olisi korkeampi ja jokin ikäryhmä nykyisistä jäisi kotihoidon tuen ulkopuolelle. Minusta näin ei ole perusteltua tehdä, mutta varmasti voidaan harkita porrastusta. Kaiken kaikkiaan joudumme varmasti operoimaan näiden 700 miljoonan markan säästöjen löytämiseksi kotihoidontukijärjestelmän ja päivähoidon sisällä. En mene tässä ainakaan omalta osaltani katteettomia lupauksia antamaan. Minusta järjestelmän sisällä on monta mahdollisuutta tätä punnita.

En oikein ymmärrä sitä vähättelyä, joka täällä salissa on esitetty sen suhteen, ettemme me voisi ottaa asiaa omiin käsiimme ja katsoa kokonaisuutta. (Ed. Kemppainen: Ei muuta kuin naisverkosto ja miesverkosto yhteen!) — Naisverkosto ja miesverkosto. On ollut hyvin mielenkiintoista havaita, että tässä keskustelussa on eduskunnan miesverkosto ollut myös hyvin aktiivinen. Se lupaa ehkä hyvää jatkoa ajatellen.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuija Pohjola peräsi oikeudenmukaisuutta näissä ratkaisuissa. Minusta on myöskin sillä tavalla, että kyllä hallituksen esityksiä pitää voida tutkia ja vaihtoehtojakin arvioida. Aina vaihtoehtoja on. Emmehän me tietenkään ole hirttäytyneet välttämättä yhden oikean opin varaan, niin kuin ehkä aiemman hallituksen aikana muoti oli. Ainakin ministerit ovat viestineet mahdollisuuksia löytää nerokkaampia ja oikeudenmukaisempia mahdollisuuksia valiokuntatyön aikana.

Itse ajattelin yhtenä mielipiteenäni esittää, että kyllä 2,5 vuoden iän rajan asettaminen kotihoidon tukeen voi olla ongelmallinen. Sieltä voisi tulla kovin pieniä lapsia päivähoidon piiriin, ja varsinkin, jos kysymys on päiväkodeista, se voi tuottaa fyysisiä, päivähoidon tiloja koskevia ongelmia.

Sen sijaan olisin kiinnostunut tutkituttamaan tarveharkinnan puolen niin, että esimerkiksi kotihoidon tuen perusosa ja lisäosa yhdistettäisiin vain yhdeksi kotihoidon tueksi ja sitten tämä kokonaisuudessaan tehtäisiin tuloista riippuvaiseksi. Silloin saataisiin hyvätuloiset ja työttömät samaan keskusteluun mukaan. (Ed. Kemppainen: Silloin se ei ole päivähoidon vaihtoehto!) — Totta kai pykäläpuoli voidaan siellä säilyttää. (Ed. Kemppainen: Ei voida!) — Johan nyt toki, ei se ole mikään ongelma. — Mutta ennen kuin lisätään siis todella toimeentuloa koskevia ongelmia, tämä on sitä ennen tehtävä.

Minusta silloin, kun rahaa jaetaan, kysymys on tulotasosta. Minä en ymmärrä sitä, että tämä kysymys ylipäätään voidaan ohittaa, että perheiden tulotaso ei vaikuta silloin, kun yhteiskunta jakaa rahaa.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Kun hallitusneuvotteluja käytiin viime keväänä, vihreät olivat lopputuloksessa tyytymättömiä siihen, että lapsiperheille kohdistuvista tulonsiirroista tehtiin erittäin suuria leikkauksia. Nämä tulonsiirrothan koskivat lapsilisäjärjestelmää, jota käsiteltiin viime keväänä, ja myös kotihoidon tukea. Erityisen ongelmallisia nämä leikkaukset ovat siksi, että kotihoidon tuen leikkaukset kuin myös lapsilisäleikkaukset kohdistuvat nyt tavallaan tuplasti pienten lasten vanhempiin. Muutama vuosi sitten pienten lasten lapsilisistä leikattiin ns. vaippalisä pois. Nyt ei saatu aikaan minkäänlaista tasoitusta sillä tavoin, että pienten lasten lapsilisä olisi ollut korkeampi kuin esimerkiksi kouluikäisten lasten.

Keskustelussa on nyt peräänkuulutettu kokonaistaloudellista arviointia pakettiin, johon liittyy kotihoidon tuki ja toisaalta myös päivähoitolaki. Olen samaa mieltä. Mielestäni kokonaistaloudellista arviota tarvitaan erityisesti, kun ministerityöryhmällä, joka asiaa käsitteli, ei tietääkseni ollut käsittelyssä tietoja, miten esitys vaikuttaa työttömyysturvamenoihin ja päivähoito-oikeuden käyttöön. Kokonaistaloudellinen arviointi tapahtui vain rajatuissa puitteissa.

Mielestäni on täysin perusteltua olettaa, että perheet muuttavat käyttäytymistään. Marraskuun alusta tulee voimaan uudistus, joka rajaa työttömyysturvaa saavilta perheiltä merkittävässä määrin kotihoidon tukea pois. Tämä osaltaan, yhdistettynä nyt esitettyyn malliin, johtanee siihen, että kotihoidon tukea saavia perheitä siirtyy työttömyysturvan piiriin, eli joissakin tilanteissa saattaa tulla nettomääräisesti jopa enemmän kustannuksia tällaisesta mallista. Katson, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan täytyisi saada näistä käyttäytymismuutoksista jonkinlainen arvio, ennen kuin lopullisia päätöksiä tämän lakiesityksen suhteen tehdään.

Itse olen ollut sitä mieltä jo hallitusneuvotteluratkaisun jälkeen, että kotihoidon tuen leikkaus on liian suuri. Se on suhteellisesti suurempi kuin moneen muuhun tulonsiirtoryhmään tehtävä leikkaus. Näin ollen en voi pitää tätä mallia oikeudenmukaisempana, jos pidetään jonkinlaista tasapuolisuusperiaatetta tavoitteena.

Mitä sitten tulee leikkausmalliin, täällä on ollut esillä ikäporrastus ja jonkinlainen muutos sen suhteen, miten leikkaus suunnataan kotihoidon tuen perusosaan ja lisäosaan. Itse pidän mahdollisena mallia, jossa pienempien lasten kotihoidon tuki olisi suurempi kuin vanhempien lasten. Mutta mitä tulee malliin, joka liittyy lisäosan ja perusosan suhteeseen, siinä mielestäni täytyy myöntää, että tällainen solidaarisuusmalli ja kannustinloukkujen poistaminen ovat ristiriidassa keskenään, eli jos halutaan tukea pienituloisia, silloin ollaan luomassa kannustinloukkua.

Olen toisaalta sitä mieltä, että kannustinloukkukeskustelu on ehkä hieman liian suuret mittasuhteet saanut tässä koko sosiaaliturvajärjestelmän remontissa. Kannustinloukut ovat eräissä tapauksissa ongelma, mutta tilanteessa, jossa maassa on 450 000 työtöntä, tämä ongelma ei ole mittaluokaltaan aivan niin suuri, kuin mitä julkisuudessa on keskusteltu ja tässä talossakin osin on keskusteltu.

Arvoisa puhemies! Kotihoidon tukea pidän erittäin hyvänä vaihtoehtona juuri pienten lasten

hoitamisessa. Se on osa järjestelmää, jossa on valinnan vapautta. Olen kuitenkin sitä mieltä, että kotihoidon tuen laajennusta alle nelivuotiaisiin voidaan lykätä. Tätä esitetään myös tässä samassa hallituksen esityksessä. Mutta kaiken tämän pohjalta toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta voisi tehdä muutoksia niin, että kotihoidon tuen leikkaukset saataisiin minimoitua, että näistä kokonaistaloudellisista arvioinneista voitaisiin tehdä sellaiset johtopäätökset, että leikkaussumman ei tarvitsisi olla niin suuri kuin mitä hallitus esittää.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Sosiaalipolitiikan tutkijatkin ovat jo kiinnittäneet huomiota Lipposen hallituksen sosiaalipolitiikan arvoperustan kapeuteen. Ihan niin kuin ed. U. Anttilakin edellisessä puheenvuorossa totesi, tavallaan kannustavuus on tullut milteipä ainoaksi sosiaalipolitiikassa vaalituksi arvoksi ja muut näkökulmat, kuten perheiden toimeentulo tai perheiden lastenhoidon valinnan vapauden turvaaminen, ovat jotenkin jäämässä tämän kannustavuuden jalkoihin. Näyttää siltä, että seurauksena tästä on varsin kova, pelkästään palkkatyötä arvostava sosiaaliturvamalli. Jos et palkkatyötä tee, ei sinulle sosiaaliturvaakaan kuulu. Näin tuntuvat ministerit ja virkamiehet todistavan tällä hetkellä myöskin valiokuntien asiantuntijoina.

Arvoperustan kapeus tulee esille myös tässä lakiehdotuksessa, jossa kotihoidon tukea esitetään alennettavaksi noin 20 prosenttia. Kotihoidon tuen säästöistähän tässä ehdotuksessa saadaan rahoitus kunnallisen päivähoidon oikeuden laajentamiseen kaikkiin alle kouluikäisiin, eli voimavaroja oikeastaan nyt siirretään perheeltä toiselle. Kunnallisen päivähoitopaikan turvaaminen kaikille alle kouluikäisille on mielestäni myönteinen asia, ja se mahdollistaa esimerkiksi esiopetuksen laajentamisen kuusivuotiaisiin. Sen sijaan on kovin surullista, että tämän uudistuksen maksajina ovat nyt kotona lapsiaan hoitavat ja etenkin pieniä, alle kolmevuotiaita lapsia hoitavat.

Tämä lakiesitys on selvä takapakki lastenhoidon vaihtoehtojen kehittämisessä. Kotihoidon tuki vaihtoehtona kyllä rämettyy, kun sen tasoa näin rajusti ja näin nopealla aikataululla alennetaan. Mielestäni tämä ei ole nykyaikaa. Nykyaikaa olisi kohdella erilaisia lastenhoitomuotoja tasaveroisesti niin, että perhe todella voisi valita omaan elämäntilanteeseensa ja lapselleen sopivimman hoitomuodon.

Tämä lakiesitys tavallaan vie kehitystä takaisinpäin menneisyyteen, ja se edustaa mielestäni vanhanaikaista perhepoliittista ajattelua. Palkkatyö on sekin tunnetusti tänä päivänä aika niukka luonnonvara. Siksi on vaikea löytää perusteita sille, että vanhemmille ei haluttaisi tarjota kotona tehtävää työtä vaihtoehtona palkkatyölle.

Lisäksi, kun työelämä nopeasti muuttuu, kaikille perheille ei päiväkotihoito sovellu työaikojenkaan takia. Näissä tilanteissa kotihoidon tuki on tarjonnut joustavan vaihtoehdon, ja sen avulla on voitu järjestää myös lapselle oma hoitaja kotiin. Näin on tehnyt joka neljäs kotihoidon tuen saaja tänä päivänä. Niinpä kotihoidon tukea olisi voitu myös lähteä kehittämään ns. palvelusetelin suuntaan. Päiväkoti- ja perhepäivähoitoa, kotihoidon tukea ja päivähoidon palveluseteliä yhdistämällä voitaisiin löytää kyllä joustavia ja edullisia ratkaisuja, jotka tukevat perheitä heidän erilaisissa elämäntilanteissaan ja myös takaisivat lapsille tasokkaan hoidon ja varhaiskasvatuksen.

Hallitus toteaa lakiesityksen perusteluissa, että vuoden 97 aikana hallitus tulee tarkastelemaan pienten lasten hoitojärjestelmää kokonaisuutena. On liian myöhäistä tarkastella asiaa vasta vuonna 1997. Nämä kokonaisselvitykset olisi tullut tehdä ennen tämän lakiesityksen antamista eduskunnalle. Nyt tämän säästöesityksen seurauksena päivähoidon vaihtoehtojen kokonaisuudesta tulee vino ja jää todella kyseenalaiseksi, mikä loppujen lopuksi on valtion säästö kotihoidon tuen leikkauksesta. Sen vaikutuksia perheiden hoitomuotovalintoihin on aika vaikea ennakoida. Jos säästöjen tuloksena lasta kotona hoitava palaa töihin aiemmin kuin hän ensin suunnitteli ja laittaa lapsensa kunnalliseen päiväkotiin, tulee valtiolle kustannuksia kahta kautta. Sijainen joutuu kenties palaamaan työttömyyskortistoon, ja kunnallinen päivähoitopaikka on kunnalle kalliimpi ratkaisu kuin kotihoidon tuki.

Ongelmia perheille aiheuttaa myös näin suuren säästön nopea toimeenpano. Viimeksi tänään minulle soitti äiti, joka hoitaa kaksosia kotona. Hän oli ajatellut olla hoitovapaalla toukokuuhun asti mutta nyt harkitsi palaamista työhön. Hän kysyi minulta, miten on mahdollista, että eduskunta tekee näin suuria muutoksia perheiden toimeentuloon näin lyhyellä varoitusajalla. Hän koki säästön mittaluokan perheen kannalta kohtuuttomaksi. Elämää on vaikea suunnitella eteenpäin, kun tilanteet muuttuvat perheestä riippumattomilla tavoilla.

Nykyisin tavallisin kotihoidon tuen saaja on Etelä-Suomessa asuva pienipalkkainen lapsiperhe. Alle neljävuotiaiden kotihoidon tuen tyypilliset käyttäjät olisivat varmasti myös löytyneet aivan samasta ryhmästä, ja näihin ryhmiin tämä säästö eniten vaikuttaa.

Viime eduskunnan aikana käytiin päivähoidosta vilkas keskustelu eduskunnassa. Tuossa päätöksenteossa päivähoito-oikeuden ja kotihoidon tuen laajennusta ei erotettu toisistaan. Mielestäni edellisen eduskunnan linja oli hyvä ja sillä olisi pitänyt jatkaa. Suomalaisen perheen valinnanvapautta korostava päivähoitojärjestelmä on ainutlaatuinen.

Erilaisia lastenhoitomuotoja tulisi edelleen kohdella tasapuolisesti ja turvata lasten vanhemmille valinnan mahdollisuus. Nyt käsiteltävänä oleva lakiesitys heikentää rajusti valinnan mahdollisuuksia. Sen seurauksena kunnallisen päivähoidon kysyntä kasvaa, työttömyyteen vaikutukset ovat pikemminkin kielteisiä kuin myönteisiä ja ylisuuresta kotihoidon tuen leikkauksesta näin ollen kärsivät niin pienet lapset, heidän vanhempansa kuin muutkin veronmaksajat.

Sosiaalivaliokunnan on syytä perehtyä esitykseen sen kokonaiskustannusten kannalta. Toivon, että tämän selvityksen tulokset saavat valiokunnan esittämään joko huomattavasti lakiesitystä pienempää säästöä tai, mikä parempi, nämä selvitykset saisivat valiokunnan kokonaan luopumaan kotihoidon tuen tason alentamisesta.

Olisi tärkeätä käydä asiasta keskustelua myös yhdessä kuntien kanssa. Aiempina vuosinahan kunnat, joissa on ollut päivähoito-ongelmia, ovat voineet myöntää omia erillisiä kotihoidon tukia alueellaan. Kuntien taloudellinen tilanne tosin on nyt sen verran heikko, ettei tällainen toiminta liene nyt mahdollista.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. J. Andersson: Rouva puhemies! Jos lapseni olisi päiväkodissa, en voisi olla nyt puhumassa teille, koska olisin juuri hakemassa hänet kotiin hoidosta. Meidän perheemme on juuri tällainen perhe, jolla ei ole sama työaika kuin yleensä on, kahdeksasta neljään, eli meille tällainen systeemi ei sovi. Siksi vaihtoehto on ollut erittäin tärkeä.

Tupo-neuvotteluissa niille käy huonosti, jotka eivät ole järjestäytyneitä. Raskas ja tärkeä kotityö on vielä työ, jota ei olla ymmärretty oikeaksi työksi, siitä ei makseta oikeaa palkkaa, eikä sen tekijöillä ole ammattiyhdistystä. Siksi meidän on nyt neuvoteltava heidän sijastaan. Sen takia toivon todellakin, että valiokunnassa vielä mietitään oikein syvästi näitä asioita. Minulla olisi kolme kysymystä, joita valiokunnassa kannattaisi miettiä: Tärkein on, mikä on lapsille parasta, toinen, syntyykö säästöä, ja kolmas, miten käy työttömyyden.

On kuultu tarinoita tosielämästä. Kun puhemies vaihtui, kehtaan kertoa vielä yhden tarinan. Ystävättäreni soitti äsken ja sanoi, että jos kotihoidon tukea leikataan niin, että perusosa on 1 500 markkaa kuukaudessa, ja siitä menee verot pois eikä hän saa mitään lisäosaa sillä hän on kaupunginhallituksessa ja saa sen vuoksi luottamustoimestaan palkkiota, silloin hän aikoo mennä töihin taas, kun hänen äitiyslomansa loppuu. Tällä hetkellä hänellä on sijainen, joka on 50-vuotias nainen, filosofian lisensiaatti ja työtön, joka luultavasti ei saa työtä mistään, jos hän nyt taas joutuu pois työpaikaltaan. Työttömyydelle käy kehnosti, säästämiselle käy kehnosti, ja ehkä myös lasten hyvinvoinnille kyseessä ei ole niin hyvä vaihtoehto.

Tänään on mielestäni turhaan pistetty vastakkain päiväkoti ja kotihoito, sillä ne molemmat ovat hyviä vaihtoehtoja riippuen tilanteesta. Alle 3-vuotiaille mielestäni on parasta se, että lapsi voi olla niin paljon kuin mahdollista pienissä ympyröissä eikä monen lapsen kanssa samassa ryhmässä. Hän voi käydä hakemassa virikkeitä lastentarhasta, mutta parkkipaikkana pitäminen ei ole ollenkaan suotavaa. Eihän se tietenkään ole hyvä myöskään vanhemmille lapsille, mutta he viihtyvät vähän paremmin kuin oikein pienet lapset.

Paras mahdollisuus olisi yksilöllisten vaihtoehtojen löytäminen. Sen vuoksi voucher eli palvelurahaseteli on mielestäni erittäin hyvä vaihtoehto. Toivon, että siinä edetään nyt pikavauhtia. Mutta ennen kuin siihen vaihtoehtoon päästään, ei saisi tapahtua suuria vahinkoja. Sen vuoksi luotan vielä valiokuntatyöskentelyyn. Luottakaamme me siihen, että perheet itse osaavat löytää itselleen parhaan vaihtoehdon ja järjestää elämänsä niin kuin se heille on parasta. Meidän tehtävämme on tukea näitä valintoja, ei rajoittaa perheiden valintoja.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Aika monta kertaa mielipiteitä salissa puheena olevasta teemasta on jo tullut vaihdettua ja näke-

myksiä esitetty. Sen vuoksi ainoastaan ihan muutamaan seikkaan jokin huomio.

Kannattaa vielä pohtia, keitä ovat ne perheet, joita hallituksen esitys pohjimmiltaan koskee, mitä ovat sosiaaliselta taustaltaan, elämäntilanteiltaan tällaiset perheet. Lapsia tietysti on, pieniä sellaisia ennen kaikkea, nuorilla ihmisillä, nuorilla perheillä ja jonkin verran keski-ikäisillä perheillä. Yleensä mainittuun elämän tilanteeseen liittyy myös se seikka muita useammin, että tulot ovat tuossa elämänvaiheessa pienempiä kuin keskimäärin kansalaisilla, keskimäärin talouksilla. Monta kertaa tuohon elämänvaiheeseen liittyy myös se tosiseikka, että monet muut elämän sanoisiko poikkeukselliset olosuhteet koskevat tuon ikäisiä perheitä, tuon ikäisiä kansalaisia.

Miten tällaisille kansalaisille on käymässä niiden muiden ratkaisujen toimesta, joita hallituksen leikkauslinja käytännössä tuottaa? Ensinnäkään tuloratkaisut eivät toki ole hallituksen ratkaisuista niinkään suoraan seurauksena. Mutta jos niitä ensin arvioidaan, mainittujen ryhmien kohdallahan käy niin, että korkeimmat ja parhaat tuloratkaisut ilman muuta tehdään pääsääntöisesti ja on nyt tehty muiden kuin äsken mainittujen ryhmien, tämän leikkauksen pääkohteitten kohdalla. Näiden leikkausten pääkohteet, nuoret lapsiperheet, pärjäävät tuloratkaisuissakin heikommin kuin kansalaiset keskimäärin.

Miten käy veroratkaisuissa, jotka ovat selvästi hallituksen toimintareviiriä? Hallituksen esitykset, jotka ovat jo talossa, merkitsevät sitä, että mitä suurituloisemmasta kansalaisesta on kysymys, sitä vankempi on veronkevennys, joka tällaisille kansalaisille tulee. Kuten tiedämme, alle 80 000 markkaa ansaitsevien tai noin 100 000 markan vuosituloihin yltävien kohdalla verotuksen kevenemiset ovat ensi vuonna käytännössä siirin piirtein olemattomat, puhumattakaan välillisistä veroista, jotka kiristyvät, mutta tuloverotuksenkin osalta käytännössä käy näin. Samaan aikaan niillä tulotasoilla, joilla kansanedustajat esimerkiksi ovat, kevennykset ovat todella mittavat.

Kun tämän lisäksi vielä huomioidaan se seikka, että eräät keskeiset tulonsiirrot ovat luonteeltaan perhepoliittisia tai pienempituloisiin kansalaisiin ulottuvia, näiden kaikkien toimien yhteisvaikutus kasaantuu sosiaalisesti tavalla, joka ei voi olla oikein. Nämä toimenpiteet kasaantuvat sosiaalisesti nimenomaan perhepoliittisesti vinosti, ja muillakin sosiaalisen ulottuvuuden näkökulmilla nämä ratkaisut yhteisvaikutuksiltaan ovat ehdottomasti vinoja. Lapsilisien leikkausten sisällöt toki tiedämme ja eräiden muidenkin leikkausten, joita tässä kumulatiivisessa kohtaantumisessa tarkoitan.

Arvoisa puhemies! Tätä kaikkea taustaa vasten se seikka, että enimmillään kotihoidon tuesta leikataan nyt kuukaudessa 1 100 markkaa ja useimmissa tapauksissa 500—700 markan verran kuukaudessa, on erinomaisen huonosti perusteltua niin sosiaalipoliittisesti — ja siitä hieman tarkempi lohko, perhepolitiikka — perhepoliittisesti kuin myös yleisen oikeudenmukaisuuden ja tämäntapaisten asioiden kannalta. Leikkaukset kotihoidon tukeen ovat myös yhteiskuntatalouden kokonaisedun kannalta erinomaisen epäjärkeviä tai huonosti perusteltuja juuri niillä seikoilla, joita monissa puheenvuoroissa on jo esille tuotu.

Vuonna 1990 Jyväskylän kaupungissa yhden laitospäivähoitopaikan hinta oli vuodessa pitkälti yli 50 000 markkaa. Uutta tilastotietoa minulla ei nyt tällä hetkellä sieltä ole, mutta luulenpa, että kustannukset ovat pikemminkin kalliimmat kuin vuonna 1990. Kaikkien meidän tiedossamme on, että kustannukset, jotka keskimäärin kotihoidon tuesta aiheutuvat yhden lapsen päivähoidon järjestämiseksi, ovat aivan toista luokkaa. Näin ollen myös ei vain inhimillisesti perheiden ja lapsen kannalta eikä sosiaalipoliittiselta, hieman kapeammalta kannalta katsoen vaan laajempienkin yhteiskuntapoliittisten sanoisiko arviointien ja näkökulmien kannalta hallituksen ratkaisu on todella väärä.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoisiko pienillä lisähuomioilla aiemmin keskustelussa tulleisiin kriittisiin arvioihin, omilla kriittisillä arvioillani minä haluan ryydittää sitä keskustelua, joka nyt käynnistyy valiokunnassa. Toivon, että siellä voitaisiin hallituksen esitys panna nurin, katsoa ne tarpeet, joita kenties ja varmastikin on olemassa kotihoidontukijärjestelmän kohentamiseen siitä, mitä se tällä hetkellä on.

Erityisesti tässä toiveessani, jonka näin esitän sosiaalivaliokunnalle, minä katson sosialidemokraattiseen eduskuntaryhmään, josta on ymmärtääkseni ainakin joku edustaja paikalla. Sen tausta, että katson sosialidemokraatteihin tässä asiassa, on siinä historiallisessa totuudessa, että kotihoidontukijärjestelmän pystyyn paneminen tässä maassa tapahtui sen hallituskoalition toimesta, jossa sosialidemokraatit ja keskusta olivat hallituksen runkopuolueet. Meillä oli erilaisia käsityksiä SDP:n kanssa aiemmin vielä 70-luvul-

la siitä, onko tämä järjestelmä ylipäänsä perusteltu, tarvitaanko tällaista vaihtoehtoa, kodin, perheen vapaaseen valintaan perustuvaa vaihtoehtoa. Meillä oli siitä erimielisyyksiä, mutta me löysimme historiallisen kompromissin, jota tietä on voitu kulkea siihen saakka, kunnes nyt hallituksen esityksellä alkaa, näin näen, tämän erinomaisen järjestelmän alasajo. Se on Suomen perheiden, Suomen lasten kannalta suuri tappio. Se olisi myös koko Suomen talouden, jota täytyy saada järjellisellä tavalla kuntoon, kannalta suuri tappio.

Näistä syistä minä vetoan sosialidemokraattiseen eduskuntaryhmään. Siinä on, näin uskon, sittenkin meidän toiveemme, jotka haluamme esityksen kumoon tai ainakin siihen radikaaleja ja merkittäviä muutoksia sosiaalivaliokunnan käsittelyssä.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu on venynyt jo pitkäksi, enkä aio sitä pitkälti jatkaa, mutta muutaman ajatuksen vielä haluan tältä paikalta sanoa, koska kysymys on suomalaisten lapsiperheiden perusturvasta ja heidän valintamahdollisuuksiensa turvaamisesta keskeisessä asiassa ja ongelmassa, lasten hoidossa.

Nyt hallituksen esityksen mukaan lasten kotihoidon tuen määräytymisperusteita muutetaan ensi vuoden alusta siten, että kustannussäästöksi vuositasolla muodostuu 700 miljoonaa markkaa. Tästä valtion osuus on 290 miljoonaa markkaa. Kotihoidon tuen leikkaus merkitsee päivähoidon kysynnän lisääntymistä, ja kun katsotaan lapsiperheiden tukimuotoja yhtäaikaisesti tai niihin tehtäviä leikkauksia, on toki niin, että ehkä suurimmallekin osalle lapsiperheistä leikkausten vaikutukset jäävät kohtuullisiksi, mutta eräiden ja kuitenkin lukumääräisesti aika monien perheiden osalta tämä leikkausten kasautuminen merkitsee merkittävää taloudellisen aseman kiristymistä. Tämä tapahtuu sellaisissa perheissä, joissa on useampia lapsia ja joiden taloudellinen pohja muutoinkin on jo varsin heikko. Eli niin kuin täällä on ilmennyt keskustelussa, tämä käsittelyssä oleva kokonaisuus on sosiaalisesti hyvin epäoikeudenmukainen.

Nyt kuitenkin lasten päivähoito-oikeus laajenee ensi vuoden alusta koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä. Tämä lisää kunnallisen päivähoidon kustannuksia 530 miljoonaa markkaa ministeriön arvion mukaan ja siitä valtion osuus olisi 220 miljoonaa markkaa eli valtion osuuden säästö lasten kotihoidon osalta ja taas menetykset, lisäkustannukset päivähoito-oikeuden laajennuksen osalta menevät suunnilleen tasan. Mutta on arvioitu, ainakin Kuntaliiton arviot ovat, että tämä päivähoito-oikeuden laajennus ei pysähdy näihin markkamääriin, vaan ainakin jatkossa tulee olemaan aivan toista luokkaa eli todellista säästöpäätöstä eduskunta ei tee, jos se hallituksen esityksen hyväksyy.

Ensi vuoden alusta on säädetty voimaan tulevaksi lasten kotihoidon tuen laajennus yhdellä uudella ikäluokalla, mutta nyt se esitetään siirrettäväksi kahdella vuodella eteenpäin. Tästä on arvioitu syntyvän 470 miljoonan markan säästö, josta valtion osuus olisi 195 miljoonaa markkaa.

Koko valtionosuuslainsäädäntöä muutetaan ensi vuoden alusta hallituksen ratkaisujen mukaan siten, että ainoastaan asianomaista valtionosuustehtävää koskevat lainmuutokset otetaan huomioon valtionosuuksien mitoituksessa. Vuonna 1996 tapahtuvien asumistuen, työttömyysturvan ja lasten kotihoidon tuen leikkausten aiheuttamaa toimeentulotukimenojen väistämätöntä lisäystä ei aiota huomioida valtion osuuksissa. Nämä muutokset, nuo kolme, lisäävät toimeentulotukimenoja taas ministeriön arvion mukaan 325 miljoonaa markkaa. Kuntien kannalta tilanne siis on menossa huonompaan suuntaan siinä mielessä, että ne joutuvat entistä kovempien laskujen maksajiksi tässä kokonaisuudistuksessa, kun näitä molempia toimenpiteitä katsotaan rinnan.

Perheiden kannalta täällä on monessa puheenvuorossa tätä asiaa tarkasteltu, ja on selvää, että tämä vähentää sitä todellista valinnan mahdollisuutta, mikä nyt on ollut, kun kotihoidon tukea tällä tavalla leikataan päivähoidon kustannuksella. Mielestäni kotihoidon tukea tulee ylläpitää todellisena vaihtoehtona päivähoidolle. En vastusta enkä koskaan ole vastustanut päiväkotien ylläpitämistä ja kehittämistä sekä niiden tarjoamien palvelujen ylläpitämistä. Näitä ei ole syytä asettaa vastakkain, mutta nyt valitettavasti hallitus on näin tehnyt ja linjavalintansa ratkaissut.

Hämmästyttää, että hallituksen ei-sosialistiset puolueet ovat tämän vasemmiston ajaman mallin nielleet ilman isompia ongelmia. Tosin ed. Perhon puheenvuoro täällä sisälsi ajatuksia, jotka olivat sinänsä mukavaa kuunneltavaa, eli hän hyvin maltillisesti pohti tätä kysymystä ja oli valmis siihen, että sisältöä voidaan muuttaa eduskunnassa valiokuntakäsittelyssä kuitenkin niin, että 700 miljoonan markan säästötavoitteesta ei hänen mukaansa ole luovuttavissa. Mie-

lestäni tämä, niin kuin aikaisemmin vastauspuheenvuorossakin totesin, yhtenä merkittävänä nimenomaan lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistuvana säästökohteena on kohtuuton, ja erityisesti sen tekee kohtuuttomaksi se, että tässä valitaan tilalle vielä kalliimpi, valtion ja kuntien menoja lisäävä malli. Tässä mielessä tämä esitys on erittäin huono eikä sitä tule hyväksyä. Sitä ilmeisesti ei parantamallakaan saada siihen muotoon, että se olisi hyväksyttävissä, jos noista leikkaussummista pidetään yksioikoisesti kiinni, vaikka tämä ei todellisuudessa ole todellista säästöä.

Tänä aamuna Aamutelevisiossa jyväskyläläinen perheenäiti Mari Fast oli haastateltavana. Olen hänen kanssaan muutaman kerran keskustellut näistä kysymyksistä. Hän hoitaa lapsia kotona, muistaakseni kolmea pientä lasta kotihoidon tuen avulla. Hän kertoi, että jos kotihoidon tukea leikataan, tätä nytkin vielä suhteellisen alhaista tukea, niin se merkitsee sitä, että hänen kaltaisensa kotona lapsia hoitavat äidit, mikseivät isätkin siinä tapauksessa, jos isät ovat hoitamassa kotihoidon tuen turvin, menevät työttömyyskortistoon. Varmasti niin on, että jos leikataan kotihoidon tukea, jonka suhteellisen alhaiseen tasoon monet ovat nyt tyytyneet, niin se johtaa siihen, että työttömyyskortistoon työttömäksi työnhakijaksi siirtymiset lisääntyvät ja näin hallituksen tavoite työttömyyden puolittamisesta jälleen karkaa entistä kauemmaksi. Työllisyydenkin kannalta tämä esitys on huono. Lasten ja perheiden kannalta on tärkeää, että säilytetään nuo eri vaihtoehdot todellisina, realistisina vaihtoehtoina.

Edellisessä hallituksessa, sen sosiaalipoliittisessa ministerivaliokunnassa keskustelimme myös setelistä, josta täälläkin on paljon puhuttu. Siellä valtiovarainministeri tapansa mukaan vastusti tuon setelin käyttöön ottoa, pelkäsi, että se on hulvatonta rahan jakamista lapsiperheille, mutta kuitenkin saimme aikaan sellaisen mallin, että se otettiin kokeiluna muutamassa kunnassa käyttöön, ja tuota kokeilua on nyt toteutettu. Mielestäni tulee hyvin tarkkaan seurata, minkälaiset tuon kokeilun antamat tulokset ovat, ja jos ne ovat hyvät, niin kuin uskon vahvasti, se järjestelmä on syytä ottaa laajasti käyttöön eli tarjota koko maassa tällä setelivaihtoehdolla perheille uusia todellisia valinnanmahdollisuuksia. Se on tie, joka varmasti on loppujen lopuksi edullinen ja lapsiperheystävällinen. Sitä lapsiperheystävällisyyttä me tarvitsemme tänä päivänä ja varmasti tulevina vuosina ja vuosikymmeninä paljon enemmän kuin tämänhetkiset hallituksen esitykset antavat meille hallituksen taholta ymmärtää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

23) Hallituksen esitys laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ja lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys 122/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

24) Hallituksen esitys laeiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain sekä kuntien valtionosuuslain 32 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 123/1995 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. V u o r e n s o l a : Arvoisa puhemies! On ehkä aiheellista hiukan tämän esityksen myötä palata maatalouslomituksen historiaan ja siihen, miten se on muodostunut.

Alun perinhän maatalouden lomituskysymys tai lomakysymys lähti liikkeelle siitä, että eräät hyvin aktiiviset emännät aikoinaan loivat ns. lomaemäntäjärjestelmän. Tämä lomaemäntäjärjestelmä oli järjestelmä, jossa yrittäjät itse maksoivat tuon järjestelmän kustannukset ja ylläpidon. Lyhyen kokeiluvaiheen jälkeen havaittiin, että se on järjestelmänä aivan erinomainen, ja siinä yhteydessä sitten tehtiin päätös, että tätä asiaa ryhdytään voimakkaammin viemään eteenpäin niin, että se voisi koskettaa yhä useampia maatalousyrittäjiä, ennen muuta karjatalouden piirissä toimivia yrittäjiä.

Alkuvalintana tämän lomituksen osalta oli se, otetaanko loma lomana vai mennäänkö lomarahajärjestelmään, oikeastaan vastaavantyyppiseen järjestelmään, jota myöhemmin toteutettiin pienyrittäjien osalta.

Toinen kysymys, mitä harkittiin, oli se, mennäänkö järjestelmään, jossa tila itse hoitaa lomittajan omin voimin, vai onko niin, että tilalle tulee vieras lomittaja ja sen jokin taho tilalle pestaa, näin voi kai sanoa.

Kolmas asia oli se, onko tässä järjestelmässä mukana yhteiskunta jotenkin organisoivana elimenä. Silloin asiaa harkittiin ja päädyttiinkin lopulta siihen, että kunta on se elin, joka käytännössä tämän lomitusjärjestelmän operoi.

Siinä yhteydessä, kun mietittiin myös sitä, miten tämä järjestelmä voidaan rahoittaa, ja tiedettiin, että järjestelmä saattaa muodostua helposti hyvin kalliiksi, maataloustuloneuvotteluissa, joita siihen aikaan vielä käytiin, sovittiin siitä, että lomajärjestelmä otetaan yhdeksi osaksi tulopolitiikkaa ja siinä yhteydessä aina lomitus- ja lomamääräkysymykset erikseen sovitaan. Näin kävi, ja syntyi järjestelmä, jossa maatalous nimenomaan tulopoliittisten sopimusten kautta koko ajan osallistui taloudellisesti tämän järjestelmän kustannuksiin ja vieläpä niin, että sen historian aikana yrittäjien oma osuus, jos sitä voi sellaiseksi sanoa tässä yhteydessä, koko ajan kasvoi, mikä merkitsi tietysti sitä, että valtion osuus tältä osin oli laskennallisesti pienempi. Koko markkamääräinen kustannus toki kulki maatalousbudjetin tai oikeastaan tarkemmin sanoen sosiaali- ja terveysministeriön budjetin kautta, mutta tuloneuvotteluissa asiasta erikseen sovittiin ja erikseen nimenomaan karjataloustuotteiden tuottajahintojen korotusten yhteydessä asiasta päätettiin.

Tällä hetkellä meillä on voimassa lomitusjärjestelmä, joka on eräänlainen yhdistelmä tästä historiasta. Meillä on loma lomana, lomittajia, tila voi käyttää suhteellisen vapaasti joko omaa lomittajaa tai kunnan lomittajaa kuitenkin niin, että kunnan lomittaja on periaatteessa aina etusijalla. Tämä järjestelmä synnytti myös varsin merkittävästi työpaikkoja. Tällä hetkellä puhutaan, että noin 10 000 ihmistä toimii lomittajina joko vakinaisesti tai ns. tuntilomittajina. Kunta hoitaa tätä asiaa tällä hetkellä ja kunnallisen järjestelmän kunniaksi on todettava, että se on myös tämän järjestelmän hoitanut kokonaisuutena katsoen erittäin hyvin. Kunta vastaa lomituksesta kokonaisuutena niin, että tietyissä aktiivisissa kunnissa lomitusta hoidetaan myös ns. rengaslomituksen puitteissa.

Myöhemmin lomasta on muodostunut suurempi kokonaisuus niin, että nykyisin puhutaan lomituspalveluista. Lomituspalveluihin kuuluu varsinainen loma, 22 päivää vuodessa, viikkovapaa, 12 päivää vuodessa, ja erikseen sijaisapu, joka on, niin kuin nimestä voi päätellä, äkilliseen tarpeeseen tarvittava apu, joka pohjimmiltaan perustuu kodinhoitoon. Myös sen kustannukset jakautuvat suunnilleen vastaavalla tavalla kuin kodinhoidon kustannukset jakautuvat.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen, joka meillä nyt on esittelyssä, minä ainakin itse koen olevan johdonmukaista kehitystyötä tälle lomitusjärjestelmälle. Siinä on paljon erittäin hyviä elementtejä, sellaisia elementtejä, jotka takaavat ennen muuta sen, että muuttuvissa olosuhteissa tämä lomitusjärjestelmä voi myös tehokkaasti toimia.

Tässä esityksessä esitetään, että Maatalousyrittäjien eläkelaitos ryhtyisi hoitamaan lomitusta virastona. Hoitotyö tapahtuisi pääosin todennäköisesti kuntien kautta, mutta ilmeisesti myös suoraan renkaisiin ja myös yrittäjiin päin. Maatalousyrittäjien eläkelaitos on minun mielestäni hyvä väline tämän asian hoitamiseen siitäkin syystä, että tuo eläkelaitos tuntee nämä maatalouden ja ennen muuta karjatalouteen liittyvät ongelmat hyvin. Se pystyy, niin toivon, varsin joustavasti tätä järjestelmää myös tulevaisuudessa kehittämään.

Tässä esityksessä loman määrä pysyy entisellä tasolla tosin sillä tarkennuksella, että nyt tarkemmin katsotaan se, mikä on tilan todellinen lomitukseen tarvitsema tuntimäärä. Tämä asia sinänsä ei uskoakseni ole negatiivinen asia, mutta sen tiedän, että käytännön tasolla sen hoitaminen ja operointi ei välttämättä tule olemaan kovin helppoa.

Tässä esityksessä myös annetaan maatalousyrittäjälle oikeus itse valita ja hoitaa oma lomituksensa. Se merkitsee hyvin todennäköisesti sitä, että ns. oman lomittajan käyttö tulee lisääntymään. Todennäköisesti se merkitsee myös sitä, että lomasetelijärjestelmä tavalla tai toisella tulee markkinoille mukaan. Nämä molemmat muutokset ovat sinänsä positiivisia. Uskon, että ongelmat ovat enemmän niiden käytännön soveltamisessa.

Muutaman ongelman kuitenkin tästä esityksestä nostaisin esille, niistä ensimmäisenä tuon säästövaikutuksen. Tässähän on esitetty tai esitetään järjestelmää, jonka perusteella säästettäisiin noin 250 miljoonaa markkaa. Lähtökohtana on se, että tuo säästö tapahtuisi jo vuonna 96. Se on

ehkä ainakin hienoisen kritiikkini aihe siitä syystä, että jos tätä järjestelmää olisi voitu sopeuttaa muutaman seuraavan vuoden aikana, uskoisin, että silloin olisi tullut vähemmän vaurioita. Nyt tämmöinen yhtäkkinen sopeuttaminen aiheuttaa ennen muuta lomittajien puolella varsin tuntuvia ongelmia.

Toinen asia, mitä esityksessä esitetään, minkä näen ongelmaksi, on sitoutuminen tuohon lomitukseen. Siinä esitetään, että viljelijän tai yrittäjän pitää määritellä vuosittain, kumman lomitustavan hän valitsee, kunnallisen lomituksen vai sen, että hän itse hoitaa asian oman lomittajan toimesta. Tässä ei sinänsä varmaan ole mitään pahaa, mutta kun tämä koskettaa myöskin sijaisapua, tämä on jollain tavalla hiukan ristiriidassa. Siinä menevät vähän puurot ja vellit sekaisin. Sijaisapuhan on luonteeltaan sellaista apua, jota tarvitaan yhtäkkiä. En ymmärrä, että siihen voisi vuosittain sitoutua, että kukaan voisi vuosittain sitoutua siihen, että minulla on sitten reservissä varmasti se henkilö, joka tulee auttamaan minua, jos minä äkillisesti esimerkiksi sairastun. Tältä osin toivoisin, että nimenomaan valiokunnassa asiaa vielä kovasti pohditaan. En usko, että tämä on edes minkään tapainen kustannuskysymys. Päinvastoin se voisi itse asiassa olla täydentämässä kunnallista lomitusta, joka joka tapauksessa järjestelmän pohjaksi jää.

Kolmas asia, johon jo aikaisemmin viittasin, on lomittajille tulevat ongelmat. Niin kuin sanoin, heitä on noin 10 000 kappaletta. He ovat joko vakinaisessa työsuhteessa, tuntipalkkaisia tai ns. väliaikaisia. Nyt on arvioitu, että järjestelmän myötä noin 2 000 työpaikkaa menee. Meneekö, nähdään sitten vasta kun järjestelmä on ajanut itsensä sisään. Toivoisin, että tähänkin asiaan jo tässä vaiheessa kiinnitettäisiin huomiota.

Arvoisa puhemies! Maatalouslomien merkitys ymmärtääkseni tulevaisuudessa tulee aika tavalla kasvamaan. Jos todellakin lähtökohtana pidetään sitä, että ne näkemykset, joita on julkisuudessa esitetty, että rakennemuutosta voimakkaasti edistetään ja tuotantoyksiköt kasvavat, kyllä siinä yhteydessä lomituksen ja loman merkitys tulee nimenomaan yrittäjille itselleen huomattavasti kasvamaan. Toisaalta lomien merkitys on ollut aina ja tulee jatkossakin olemaan tietynlainen tasa-arvokysymys. Se on mahdollistanut loman myöskin emännälle. Täytyy muistaa se lähtökohta, josta koko järjestelmä lähti aikoinaan liikkeelle. Kolmas asia, joka liittyy tähän merkitykseen, on mielestäni se, että se myöskin mielekkäällä tavalla poistaa nimenomaan karjataloudessa sitä hyvin voimakasta työn sitovuutta, joka tuon elinkeinon harjoittamiseen liittyy.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vuorensola toi hyvin esille niitä taustoja, joita maatalouslomituksen osalta historiassa on. Ongelmahan on ollut se, että määrärahat kokonaisuutena näkyvät budjetissa. Merkittävä osa niistä on kuitenkin tulosopimusten mukaisesti viljelijöille tulevaa saamatta jäänyttä tulo-osuutta, kuten ed. Vuorensola totesi.

Ed. Vuorensola toi esille myös niitä ongelmia, joita uudistukseen liittyy. Ensinnäkin on todettava, että kysehän on mitä suurimmasta säästölaista. Kun se tehdään nopeasti, kuten ed. Vuorensola totesi, siitä syntyy monia ongelmia. Lomittajajärjestelmän osalta, kuntien osalta sopeutus on liian nopea, muutos liian suuri, mutta se on myös lomaan oikeutettujen osalta. Nythän rajataan aika lailla lomaan oikeutettujen määrää.

Myös sijaisapuun, johon ed. Vuorensola viittasi, liittyy minusta ongelmana paitsi ennaltaarvaamattomuus, myös se, että harvaan asutuilla alueilla alkaa olla ongelma itse hankkia, jos vaikka onkin valinnut järjestelmän, jossa itse sen hankkii, lomittaja.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä olevan lainsäädännön osalta lienen tässä salissa niitä harvoja, joilla on omakohtaisia kokemuksia tämän lainsäädännön toteutumisesta käytännössä. Aikaisemmin toimiessani virkamiehenä 16 vuotta työnantaja eli käytännössä osaltani yhteiskunta kustansi minulle loman, loppuaikoina 36 vuorokautta vuodessa, samoin sairaspäivät. Viime vuodet toimiessani yrittäjänä nautakarjatilalla olen voinut saanut yhteiskunnan kustantamaa lomaa, lomittajaa, 22 päivää vuodessa. Myös sijaisapua on ollut mahdollista saada sairaspäivinä, mutta siltä osin lomittajan kustannukset on täytynyt suurelta osin maksaa itse.

Lomitusjärjestelmän säästöt ovat jo viime vuosina tuntuneet käytännössä niin, että juuri sijaisavun osalta on ollut vaikeuksia aina sairaspäiviksi saada lomittajaa. Usein yrittäjät joutuvat sairaina tekemään työt.

Ensi vuoden talousarvioon sisältyy maatalousyrittäjien lomitukseen käytettyjen määrärahojen vähentäminen 250 miljoonalla markalla eli yhdellä neljäsosalla nykytasosta. Esitys liittyy siihen samaan rajuun maatalousyrittäjiin kohdistu-

vaan leikkausten sarjaan, jonka hallitus aloitti jo keväällä.

Esillä olevalla lakiesityksellä on toki myönteisiä puolia, kuten ed. Vuorensola täällä hyvin toi esille. Näitä ovat hallinnoinnin siirtäminen pääosin maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, lain soveltamisalan supistaminen koskemaan päätoimisesti maataloutta harjoittavia yrittäjiä, samoin säännökset lomitettavan työpäivän pituuden määrittämisestä työtunteina. Hyvää on myös se, että yrittäjä voi valita joko kunnallisen tai muun lomittajan.

Tässä kohdin on tosin yksi mielestäni korjattava kohta, johon valiokunnassa olisi syytä kiinnittää huomiota. Lakiesityksen mukaan lomittajana ei voisi käyttää yrittäjän taloudessa asuvaa perheenjäsentä. Mielestäni esimerkiksi perheen varttuneita työikäisiä lapsia tulisi voida käyttää lomittajina edes tietyssä määrin, kuten puolet tästä lomaan oikeuttavasta ajasta eli 11 päivää vuodessa.

Tähän lakiesitykseen liittyvä nopea lomitusmäärärahojen leikkaus on pahassa ristiriidassa hallituksen työttömyyden puolittamistavoitteen kanssa. Näin nopea lomitusmäärärahan leikkaus sen lisäksi, että se todella osoittaa hallituksen tylyä suhtautumista raskasta, sidonnaista seitsenpäiväistä työviikkoa tekeville karjatalousyrittäjille, on suoraan työttömyyttä lisäävä toimenpide. Päätoimisia maatalouslomittajia, jotka ovat työsuhteessa kuntaan, lasketaan nyt olevan 8 200. Lisäksi lyhytaikaisessa työsuhteessa olevia tuntipalkkaisia lomittajia on 5 900.

Lomituksen järjestämisestä kunnissa vastaavat henkilöt arvioivat näin äkkinäisen lomitusrahaleikkauksen aiheuttavan yli 2 000 kunnallisen lomittajan joutuvan työttömäksi. Lomittajien laajamittaisiin irtisanomisiin ollaan monissa kunnissa juuri näinä aikoina varautumassa. Voin omasta naapurikunnastani, joka on suurempi kuin oma kuntani, todeta, että siellä on 80 kunnallista lomittajaa ja lehtitietojen mukaan nyt ollaan suunnittelemassa 20:n irtisanomista.

Mielestäni olisi ollut edellä esitetyin perustein, siis myös työllisyysperustein, paljon järkevämpää leikata 250 miljoonan sijasta ensi vuonna vain 70 miljoonaa ja toimia tässä harkitummin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Omien perheenjäsenten käyttäminen lomittajina ei mielestäni ole kyllä perusteltua. Jos ajatellaan tämän lain tarkoitusta, niin tarkoitus on se, että maatalousyrittäjä myös pitää sen loman, joka lailla on hänelle tarkoitettu ja osin omasta, osin yhteiskunnan pussista kustannettu. Nämä oman perheen jäsenten lomitukset ovat sitä, että raha vain liikkuu ja palkka siirtyy sen perheenjäsenen pussiin, joka on ilmoitettu lomittajaksi, mutta mitään lomaa ei todellisuudessa olekaan. Tämä lomajärjestelmä ei tietenkään tarkoita tällaista.

Omalta osaltaan tämä vaikuttaa, kylläkin vähäisesti, myös siihen, että raha ei suuntaudu varsinaisiin työpaikkoihin eli niiden työllistämiseen, jotka ovat varsinaisia lomittajia ja siihen tehtävään palkattuja, vaan kysymys on jonkinlaisesta perheen sisäisestä rahoituksesta.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pienenä tarkennuksena ed. Ranta-Muotion puheenvuoroon totean, että kun hän muisteli, että hän virkamiehenä sai 36 päivän vuosiloman, niin hänellä oli virkamiehenä, niin kuin toisen palveluksessa olevalla muutoinkin, noin 104 päivää viikonloppuvapaita plus sitten ehkä kymmenkunta arkipyhävapaata eli kaiken kaikkiaan vuodessa noin 150 vapaapäivää. Karjatilalla on ymmärtääkseni 22 päivän vuosiloma ja 12 päivää viikkovapaita eli 34 päivää.

Kun näitä mietitään, niin kyllä näinä aikoina, kun maataloudessa ja karjatiloillakin eletään aika tiukkaa aikaa ja toisaalta henkiset ja fyysiset paineet monella tavalla ovat vain kasvavassa, näitä tekijöitä on syytä niin hallituksen kuin täällä eduskunnassa valiokuntakäsittelyssä ja muutoinkin hyvin tarkkaan harkita, kun heikennetään näitä etuuksia. Täytyy muistaa samalla, että kansallinen tukipaketti on revitty auki. Sitä kautta tulee myös paineita tätä ammattikuntaa kohtaan hyvin paljon. Tässä mielessä sanoisin, että on syytä hyvin vakavasti paneutua näihin kysymyksiin, joilla jokapäiväistä leipäämme tuottavien ihmisten elämänolosuhteita käsitellään ja tässä tapauksessa heikennetään.

Ed. M a l m : Talman, puhemies! Vi diskuterar ett ärende just nu, som gäller folk som är sysselsatta och arbetar 365 dagar om året, nyårsdagen, midsommardagen och juldagen medräknade. Genom lagen om avbytarverksamhet så har dessa människor getts möjlighet till en 22 dagars semester. Det är dessa proportioner som jag tycker att vi bör beakta då den här frågan diskuteras.

Lagändringen om avbytarverksamheten är en följd av det sparprogram regeringspartierna kom överens om senaste vår. Konsekvenserna är i dag

mycket svåra att överblicka. Det måste också som jag ser det, stå klart för alla att om de föreslagna åtgärderna leder till att lantbrukarnas semestersystem raseras, så måste det finnas beredskap från statsmaktens sida att vidta nya åtgärder.

Det handlar dock om en socialpolitisk fråga, som inte kan nonchaleras och som är nog så viktig för den grupp som den berör, trots att den årliga semestern är förhållandevis kort.

Fru talman! Jag skall mycket kort beröra bara ett problem som finns i det här förslaget till lagändring. När det skärs i anslagen för semestersystemet, så kan vi inte lägga last på bördan genom påbud som hart när omöjliggör en fungerande verksamhet också om pengarna skulle räcka till.

Lagförslagets 18 a § är dessvärre ett steg i den riktningen. I och med att det krävs att den till semester berättigade lantbrukaren skall ge full sysselsättning åt avbytaren, så blir det sannolikt så, att det kommunala avbytarsystemet faller samman. Det är inte många av dem till semester berättigade, som skulle ha möjlighet att betala för de timmar som avbytaren skulle arbeta på lägenheten utöver de timmar som semestern utgör. Den semesterberättigade skulle vara tvungen att söka egna lösningar. Jag tror att det här skulle vara olyckligt för hela systemet.

Också i ett system, där lantbruksföretagarnas pensionsanstalt utgör det centrala organet, tror jag att systemet med kommunala avbytare kunde fortsätta. Det skulle i och för sig ge större garantier för att bönderna, djurhållarna skulle få en årlig semester.

Det minsta man kan kräva är att lagen skulle ge möjlighet att av kommunen deltidsanställda avbytare skulle arbeta på gården de timmar per dag som semestern ger rätt till utan skyldighet för lantbrukarna att sysselsätta avbytaren så, att en total arbetstid om 7,5 timmar per dag skulle uppnås.

Det här är en problematik som utskottet i sin behandling måste beakta.

Kun lomitusjärjestelmän määrärahoja leikataan, emme voi lisätä taakkaa määräyksillä, jotka tekevät sujuvan toiminnan lähes mahdottomaksi, vaikka rahat riittäisivätkin.

Lakiehdotuksen 18 a § on valitettavasti askel siihen suuntaan. Vaatimus siitä, että lomaan oikeutetun maatalousyrittäjän on täystyöllistettävä lomittaja, johtaa todennäköisesti koko kunnallisen lomitusjärjestelmän luhistumiseen. Monilla lomaan oikeutetuilla maatalousyrittäjillä ei ole taloudellisia mahdollisuuksia maksaa lomittajan tilalla lomaoikeuden ylittäviltä tunneilta tekemästä työstä. Lomaan oikeutettu joutuisi etsimään omat ratkaisunsa. Pidän tätä onnettomana koko järjestelmän kannalta.

Vähintä, mitä voi vaatia, on, että laki antaisi mahdollisuuden siihen, että kunnan osa-aikaisesti palkkaama lomittaja työskentelisi tilalla loman salliman tuntimäärän päivässä ilman, että maatalousyrittäjällä olisi velvollisuus työllistää lomittaja siten, että 7,5 tunnin päivittäinen kokonaistuntimäärä täyttyy. Tähän ongelmaan valiokunnan tulisi kiinnittää huomiota asiaa käsitellessään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

25) Hallituksen esitys laiksi turvapaikan hakijoiden vastaanottoasemista ja -keskuksista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 125/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

26) Lakialoite laiksi alkoholilain 58 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 29/1995 vp (Kankaanniemi ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Olen jättänyt lakialoitteen alkoholilain 58 §:n muuttamisesta, ja aloitteessa on 26 allekirjoittajaa. Jättämisen jälkeen aika moni on sanonut, että olisi mielellään pannut aloitteeseen nimensä alle, mutta en tullut kysyneeksi aivan kaikilta. Allekirjoituksia on kuitenkin eri ryhmistä. Tietysti tämä on tehty erittäin vakavalla mielellä niin, että aloite on tarkoitettu myös voimaan saatettavaksi.

Rouva puhemies! Lakiesitys koskettaa sitä, että palattaisiin hieman taaksepäin alkoholipolitiikan osalta, eli viime vuoden loppuun voimassa olleen lain mukaiseen säädökseen, joka rajoittaisi alkoholin nauttimista kadulla, torilla, tiellä, puistossa ja muulla yleisellä paikalla, eikä vain rajoittaisi, vaan kieltäisi sen.

Alkoholilaista, jota olin valmistelemassa ja joka viime vuoden loppupuolella hyväksyttiin, tehtiin aika yleinen laki, jonka yhtenä periaatteena oli, että yksityiskohtaisemmat määräykset jätetään alemmalla tasolla säädettäväksi. Siksi ehkä tämäkin kohta oli sellainen, ettei sen osalta käyty kovin voimakasta keskustelua. Pohjaehdotuksessa, joka oli sosiaalipoliittisessa ministerivaliokunnassa ja muistaakseni vielä valtioneuvostossakin, oli kielto olemassa, siis 58 § siinä muodossa likipitäen kuin se oli vanhassa laissa. Se ei kuitenkaan hallituksessa saanut enemmistön tukea, ja sen vuoksi se jäi sieltä pois. Silloin ajateltiin, että se voitaisiin alemman asteisilla säädöksillä hoitaa.

Nyt kuitenkin on eletty kulunut kesä ja tämä vuosi uuden lain aikaa, ja varsin selkeästi on tullut sekä julkisen sanan että matkailijoiden, poliisin ja jopa ravintolayrittäjien kautta esille, että tilanne ei ole nyt sellainen kuin sen pitäisi olla. Alkoholin nauttiminen julkisilla paikoilla, toreilla, puistoissa jne., on ryöstäytynyt varsin voimakkaasti käsistä. Siitä on selvät ongelmat syntyneet, epäsiisteyttä, häiriöitä ja kaikkea sellaista, mitä emme varmasti haluaisi suomalaiseen katukuvaan ja elämänmuotoon sisältyvän.

Ongelma voidaan luonnollisesti poistaa kunnallisilla järjestyssäännöillä, ja varsin monissa kunnissa järjestyssäännöt ovat käsittelyssä. Mutta tämä järjestyssääntömääräysten käyttäminen johtaa tilanteeseen, joka on erittäin hankala kansalaisten kannalta. Matkailija taikka tavallinen ihminen, joka menee vieraalle paikkakunnalle, ei tiedä, mitkä ovat sillä paikkakunnalla voimassa olevat määräykset, ja näin saattaa rikkoa niitä ja joutua siitä tietämättömyytensä takia edesvastuuseen. Taas toisaalta, jos sitten lähdetään siitä, että pitäisi aina selvittää, minkälainen järjestyssääntö milläkin paikkakunnalla on voimassa, niin se varmaan tukehduttaisi kuntien virastot.

Selkeämpi, yksiselitteisempi ja parempi vaihtoehto on se, että tällöin sitten säädetään asiasta uudelleen laissa ja sinne kirjoitetaan säädös, joka on koko maassa voimassa, niin kuin lait aina ovat. Tämä lakiesitys lähtee siitä, että tällainen muutos alkoholilakiin säädettäisiin.

Voidaan myös todeta, että esimerkiksi ulkomaisten matkailijoiden — heitä ei viime kesänä Suomessa tainnut niin paljon olla kuin olisimme toivoneet, ja ehkä edellisenä kesänä oli enemmän — keskuudessa aiheutti jo tänä kesänä ikävääkin huomiota se, että suomalainen alkoholin käyttötapa, runsas alkoholin käyttö, oli siirtynyt kaduille ja toreille. Se ei ollenkaan anna meidän sivistyneestä kansastamme hyvää kuvaa, vaan johtaa matkailutaseenkin huonompaan suuntaan.

Tämä tilanne, joka nyt on vallalla, on erityisesti ilmennyt siinä, että alkoholin suurkuluttajat, voi sanoa ehkä muovikassimiehet, ovat ilmestyneet toreille, kaduille, jopa kirkkopuistoihin ja tämän tyyppisiin paikkoihin, joissa ihmisten pitäisi voida rauhassa hiljentyä ja nauttia esimerkiksi suurimpien kaupunkien keskustoissa harvoissa paikoissa olevista rauhallisista oleskelupaikoista kesällä ja miksei muinakin vuodenaikoina, mutta erityisesti kesällä. Tällaiset ongelmat ovat lisääntyneet. Samalla tavalla myös osa, ehkä pieni osa, mutta kuitenkin osa, Suomen nuorisosta on käyttänyt tätä tilannetta ikävällä, huonolla tavalla hyväkseen, ja tällainen häiriökäyttäytyminen on lisääntynyt. Samalla myös turvattomuus on lisääntynyt.

Eikä varmaan voida syyttää, että olisi väärä johtopäätös, jos arvioi, että myös tätä kautta alkoholin kokonaiskulutus kasvaa, kun ei aina tarvitse mennä ravintolaan sisälle taikka olla kotona alkoholia käyttämässä, vaan voi jossakin ulkosalla julkisilla paikoilla sitä nauttia. Se lisää kokonaiskulutusta, ja kun kokonaiskulutus kasvaa, niin haitat kasvavat, ja yhteiskunnankin kustannukset lisääntyvät. Tässäkin mielessä tilanne edellyttää korjaamista.

Rouva puhemies! Varmasti monikin saattaa sanoa, että tämän säädöksen säätäminen olisi holhousta ja kansalaisten vapauksien rajoittamista. En näe kuitenkaan tätä sen pahempana holhouksena kuin liikennesääntöjä, jotka ovat meidän kaikkien turvallisuuden ja viihtyvyyden kannalta välttämättömiä. Järjestäytynyt sivistysyhteiskunta on sellainen, että siellä aina on tietty määrä rajoittavia, toimintaa ja käytöstä ohjaavia säädöksiä, ja tällaisesta tässä on kysymys.

Omasta lähtökohdastani uskallan sanoa, vaikka siitä voi joku olla eri mieltä ja minuakin jo moittia, että en näe minkäänlaisena ongelmana sitä, jos joku juo viiniä jossakin rannalla taikka tällaisessa tilanteessa. Se ei varmasti ketään suoranaisesti häiritse. Mutta sen varjolla ei ole syytä kuitenkaan päästää suomalaista katukuvaa me-

nemään niin alas, kuin se nyt on valitettavasti mennyt.

On myös muistettava, että meillä on tällä hetkellä jopa erittäin runsaasti ravintoloita ja anniskelupaikkoja, niin että alkoholin nauttiminen asianmukaisesti ja järjestäytyneesti käy näissä aivan riittävän hyvin. Siksi tällaista joka paikassa nauttimista ei ole tarpeen sallia. Myös ravintoloitten terasseja ja jopa kadun puolelle anniskelun toteuttamista on viime vuosina mahdollistettu, joten ulkonakin alkoholin nauttiminen tällä tavalla valvotusti on mahdollista.

Eli todellakaan mistään tiukasta holhouksesta ei sittenkään ole kysymys, vaan ne edut, mitä tällä muutoksella saadaan, ovat kiistatta paljon selvemmät ja yksiselitteisemmät. Lehtijutun mukaan mm. Porissa ravintolayrittäjät ovat vaatineet tämäntapaisen säädöksen säätämistä, ja myös todella poliisin puolelta on tällaiseen tullut toiveita. Toivon, että eduskunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta tämän asian ottavat käsittelyyn ja vievät myös loppuun asti niin, että eduskunta siitä voi tehdä mahdollisimman pikaisesti päätöksen.

Ed. T i u s a n e n : Kunnioitettu rouva puhemies! Hyvät edustajat! Alkoholin nautinta niin kutsutusti yleisellä paikalla ei Suomessa tapahdu leppoisan yhdessäolon, tasapainoisen sosiaalisen tapahtuman tai hyvän ruuan painikkeeksi. Se tapahtuu silmällä pitäen juopumista, eikä päämäärä ole lievä juopumisaste, vaan useimmiten vähintään keskivahva päihtymistila.

Tästä talosta ei tarvitse kovin kauas poistua, kun lakialoitteessa esitetyt ongelmat ikäänkuin tulvahtavat vastaan eli alkoholin "vapaaseen" käyttöön kompastuu. Näin jo parinsadan metrin päässä Helsingin rautatieaseman ympäristössä. Siellä on mahdollista puikkelehtia juopuneiden 10—12-vuotiaiden ja tyhjien ja puolitäysien kaljapullojen välissä. Alkoholinkäyttö tällä suomalaisella tavalla ei ole eurooppalaista sivistystä, enintään se muistuttaa joidenkin USA:n suurkaupunkien slummien tilannetta. Se ei ole myöskään millään tavalla merkittävä tai hienostunut tapa, jota pitäisi kunnioittaa esimerkiksi jonkinlaisen vapauden nimissä. Mitä se tuottaa? Se tuottaa ongelmia, jotka käyvät yhteiskunnalle erityisen kalliiksi, siivottomuutta, ilkivaltaa, ja se voi johtaa vahvempiin päihteisiin ja väkivaltaan.

Kuten ed. Kankaanniemi totesi, yhteiskunnassa voi olla myös muunlaisia ongelmia kuten ahdasmielisyyttä, liiallista holhoamista ja ihmisten vapauksien rajoittamista. Myöskään minun mielestäni aloitteessa ei ole kysymys tämän tyyppisestä asiasta. Mielestäni aloite, jos se toteutuu, ei ole askel taaksepäin, vaan se on mieluummin askel eteenpäin. Tämä ongelmakenttä ei todellakaan koske viinin aivan asianmukaista maistelua rannalla kesällä, kesäiltapäivällä, vaan aivan muun tyyppisiä ongelmia. Toivotan lakialoitteelle menestystä valiokuntakäsittelyssä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime eduskunnan lopulla tehtiin kaksi surkeata lakia: Toinen oli tupakkalaki, josta täällä aikaisemmin on keskusteltu ja johon en luonnollisesti enää palaa. Toinen oli alkoholilaki ja nimenomaan kohta, josta täällä nyt keskustellaan.

Alkoholiahan on julkisella paikalla Suomessa nautittu ennenkin. Linja-autossa maalaismies, joka tuli kaupungista, laittoi vähän hattua korvansa suojaksi ja sen varjossa otti pienet kulaukset. Sekin oli julkisella paikalla nauttimista, mutta siinä oli häveliäisyyden ja salailun makuja ja se antoi toisenlaisen kuvan kuin mitä tämän lainmuutoksen jälkeen julkisella paikalla tapahtuvasta ryyppäämisestä on nähtävissä. Nämä Kolmen sepän patsaalla, Kaisaniemen puistossa, Rautatieasemalla ja lähellä tuossa Salomonin viinakaupan luona rehentelevät jätkät tuntevat olevansa lain oikealla puolella ja he todella pilaavat sen elinympäristön, joka heidän lähettyvillään on. Erityisesti vanhemmat naiset suorastaan pelkäävät näitä miehiä, jotka heiluvat puistoissa pullonsa kanssa ja aggressiivisesti osoittavat, että heillä on se oikeus, soittakaa muijat poliisit jos haluatte ja niin edelleen.

Tähän lainsäädäntöön pitäisi saada nopeasti muutos. Minä olen sitä mieltä, että se ei tule tämän lakiehdotuksen pohjalta, mutta julkinen sana ja myöskin useat kansanedustajat ovat jo tähän muutenkin puuttuneet. Minä uskon, että hallituksella on hyvä pohja ottaa se omasta aloitteestaan esille ja tehdä tämä korjaus mahdollisimman nopeasti.

Ed. Kankaanniemen puolelta huomasin, että hänellä on alkoholiin nähden huomattavasti vapaampi suhtautuminen kuin aikaisemmin. Se on iloinen asia. Hän salli sorbuspullon heittelyn rannalla ja laajat katukahvilat, joissa voi pikkuisen viiniäkin ottaa. Kehittyy se vain ed. Kankaanniemikin elämän paineissa.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Minun täytyy varmasti aluksi ilmoittaa ed. Aittoniemelle, että minä en ole kehittynyt tässä asiassa ed.

Aittoniemen täällä usein toivomaan suuntaan. Mutta haluan lämpimästi kannattaa ed. Kankaanniemen hyvää lakialoitetta, jota en ole jostain syystä voinut itse allekirjoittaa.

Samalla muistutan siitä, että edellinen eduskunta päihdekertomuksen käsittelyn yhteydessä hyväksyi samasta asiasta esittämäni ponnen, joka kuului näin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa uuden alkoholilain vaikutuksia yleisen järjestyksen ylläpidon kannalta ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin säännösten muuttamiseksi niin, että alkoholijuomien nauttiminen on kielletty julkisella paikalla". Ponnen puolesta äänesti silloin 92 kansanedustajaa ja mietinnön puolesta, tätä esitystä vastaan 74, 1 tyhjä ja poissa oli 32 edustajaa. Toivon, että sekä ed. Kankaanniemen lakialoite että edellisen eduskunnan tästä tekemä päätös otettaisiin tosissaan. Olen ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä, että uuden hallituksen pitäisi korjata edellisen hallituksen tässä tekemä virhe ja tuoda lainmuutosesitys eduskunnan käsiteltäväksi.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Suomessa on valitettavasti niin, että silloin kun meillä ei ole jostakin asiasta rangaistusta taikka se poistetaan se ymmärretään, että silloin se on todellakin sallittua, jopa suositeltavaa. Tällainen ajattelutapa on vähän harmittava. Esimerkiksi huumausainelaki oli vähällä mennä siihen suuntaan, että käyttäminen olisi sallittua. Silloin oltaisiin aivan hunningolla.

Ei poliisin tietysti tarvitse jokaisen pullon perästä juosta eikä se ole tarkoituksenmukaistakaan, muttei tämänhetkinen tilanne voi olla oikein. Kun 16—17-vuotias poika nauttii keskiolutta, siihen poliisi puuttuu hallussapitosäännösten mukaisesti, mutta siinä samassa vieressä poliisiauton kupeella aikuinen mies, vähän huonokuntoinenkin juo Koskenkorvaa suoraan pullonsuusta ja siihen ei voida puuttua. Ei tämä voi olla hyväksi tämmöinen asia.

Me vanhemmat ihmiset annamme — jospa en sotke meitä siihen, vaan sanon että ne vanhemmat ihmiset antavat huonoa esimerkkiä nuorille, jos tällainen menettely saa jatkua. Minä ihmettelin lain voimaantulosta lähtien ja jo vähän ennen kun kuulin, että näin tultaisiin menettelemään, kuinka näin pääsi eduskunnassa tapahtumaan. Tietenkin kun vajaa puoli vuotta täällä nyt olen ollut, niin en yhtään ihmettele, etteikö aina silloin tällöin jokin huonokin asia mene mukaan. Tämä on tietenkin ymmärrettävää.

Tietenkin on aivan hullua se, että tämmöistä asiaa pitää kieltää lailla. Eihän sen näin tarvitsisi olla. Kyllä sen pitää lähteä kodeista ja kouluista, että ymmärretään ettei näin saisi käyttäytyä julkisella paikalla. Mutta suomalaiset eivät siihen ole vielä oppineet. Nyt kun sain viikon kulkea Euroopassa useassa kaupungissa, Salzburgissa, Luxemburgissa, Brysselissä, ei siellä kadulla juotu suoraan väkeviä juomia, eikä siellä juotu viinejäkään pullon suusta ulkosalla. Kyllä me olemme aika kaukana vielä Euroopasta. Opeteltaisiin niitä Euroopan muita mutkia ensiksi ja sitten muutamien vuosien kuluttua, sanoisinko vuosikymmenen kuluttua voitaisiin hiljalleen ehkä hellittää tätä asiaa ja palata lakiin, mikä nyt on voimassa.

Kyllä tämä aloite on todellakin erittäin tarpeellinen. Olen vieläkin ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä, että ottakoon hallitus tämän esityksekseen. Se on ihan sama, kuka tämän asian hoitaa, kunhan se tulee vain kuntoon.

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vastata ed. Myllyniemelle siihen ihmettelyyn, jota hän puheessaan osoitti edellistä eduskuntaa kohtaan, että tällainen muutos pääsi tapahtumaan. Tämä voi olla väärää puolustelua, mutta se on kuitenkin tosiasia, että kun hallitus antoi edelliselle eduskunnalle alkoholilain kokonaisuudistuksen, meille ei toimitettu rinnakkaistekstejä vanhasta ja uudesta laista. Olisi vaatinut kyllä ainakin valiokunnan ulkopuolisilta edustajilta hyvin paljon työtä, että olisi jokaikisen pykälän ja jokaikisen pykälän alamomentin pystynyt vertaamaan, mitä tässä todella muutetaan. Ainakaan täällä eduskunnassa tämä ei missään käsittelyvaiheessa tullut silloin esille, että näin oleellinen muutos tässä kohdassa tapahtuu. Sillä tavalla tuo vahinko on selitettävissä.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemi viittasi siihen, että poliisi voisi puuttua alaikäisten alkoholinkäyttöön julkisella paikalla. Kuitenkin esimerkiksi Helsingin aseman seudulla alkoholinkäyttäjät eivät juuri paljon pitempiä ole kuin ne kaljapullot, joita he juovat. Näin ollen tässä ei ehkä niinkään pidä olla enkä ole huolissani esimerkiksi siitä, miltä se näyttää ulkomaalaisin silmin, vaan näiden ihmisten, jotka alkoholia käyttävät, terveydentilasta.

Viittaisin vielä siihen, että alkoholinkäyttö on mennyt sellaiseksi, että varsin moni muka arvostettukin kesäjuhla tässä maassa toimii ainoas-

taan kaljan voimalla ja hyvin voimakkaasti sen leimaamana. Tässä on pikkuisen tällainen kulttuuriongelmakin. Suomi ei ole mikään Baijeri.

Ed. Myllyniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin alle 18-vuotiaiden niin keskioluen kuin väkevienkin nauttimiseen poliisi voi puuttua, mutta on aika ymmärrettävää, kun eduskunta säätää lain, että sitä ei tarvitse vanhempienkaan noudattaa, niin poliisi tietenkään ei ole hirvittävän innostunut sitten näitä nuoria ja pieniäkään käsittelemään sillä tavalla, että siihen puututtaisiin. Mutta kun eduskunta palauttaa taas järjestyksen Suomenmaahan ja erikoisesti Helsingin kaupungin rautatieasemalle, niin uskon, että poliisi tekee sen tehtävän, mikä sille hyvin kuuluu.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Kuulun niihin ed. Kankaanniemen mainitsemiin edustajiin, joitten eteen lakialoite allekirjoitusvaiheessa ei joutunut jostakin syystä ja siksi lyhyesti ilmoittaudun lakialoitteen tukijaksi. Teen sen aloitteessa mainittuihin näkökohtiin ja painotuksiin pääosiltaan yhtyen ja omiin havaintoihin, näkö-, kuulo- ja hajuhavaintoihinkin perustuen. Minä katson, että yhä levottomammaksi muuttuvassa maailmassa tätä häiriönlisääjää ei tarvita.

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Alkoholilakiin tuli virheitä, ja tämä lakiesitys, joka nyt on käsiteltävänä, on yksi korjaus. Tämä virhe kyllä tuli huomaamattomuudesta ja siitä, että tätä ei kunnolla käsitelty. Siihen oikeastaan vain lyhyesti viitattiin sillä tavalla, että kaupunkien järjestyssäännöillä tämä voidaan määrätä, ja sillä tavalla se tuli hyväksyttyä, mutta näin ei näytä käyvän.

Tuo lähes vierustoveri ed. Aittoniemi minun mielestäni tässä asiassa kerrankin tunnustaa sen, että ihmisten käyttäytymistä, sellaista käyttäytymistä, joka on vahingollista itselle tai muille, on syytä jollakin tavalla rajoittaa. Tämä on oikeastaan yksi kehitysvaihe ed. Aittoniemen mielipiteissä, kun hän kehui ed. Kankaanniemen kehittymistä johonkin suuntaan, että hän hyväksyy tällaisia rajoitteita. Mutta tässäkin kohtaa ilmeisesti vain siinä kohdin, joka liittyy hänen ammattiinsa, joka hänen kohdalleen sattuu. Lääkärin kohdalle valitettavasti näitä alkoholilainsäädännön haittavaikutuksia sattuu paljon useammin, ja niitäkin pitäisi rajoittaa.

Mutta toivoisin kyllä, että tämän lakimuutoksen lisäksi päästäisiin korjaamaan muita alkoholilakiin tulleita virheitä, joita tuli ihan tietoisesti ja äänestäen. Kyllä nyt tämä kehitys, alkoholin kulutuksen kasvu ja sen haittavaikutukset, on jo sen verran ilmeinen, että täytyisi tarkastella näitä prosenttirajoja plus mainontaa ja ainakin tällaisen mainonnan ja markkinoinnin eettisyyttä, joka on nyt käytössä, esimerkiksi juuri olutmenekin edistäminen joillakin jääkiekkoilijoiden kuvilla. Tuntuu erittäin kummalta, että hyvillä asioilla liikemiesetiikka sallii tällaisten huonojen asioiden edistämisen.

Ed. Manninen: Arvoisa puhemies! Myös omalta osaltani ilmoittaudun ed. Kankaanniemen aloitteen kannattajaksi.

Samalla totean, että nämä haittavaikutukset liittyvät tietysti, niin kuin ed. Kemppainen totesi, laajemminkin myös muuhun alkoholipolitiikan liberalisoimiseen. Tiettävästi muun muassa siiderin myynti on nyt yli 300 prosentilla kasvanut, kioskilupia on myönnetty valtavat määrät ja alkoholimainontakin on ainakin kaksinkertaistunut viime aikoina. Meillähän on mahdollista kieltää kunnallisissa järjestyssäännöissä julkisella paikalla nauttiminen, mutta se tuntuu niin turhalta, kun tämä asia voitaisiin yhdellä päätöksellä hoitaa täältä eduskunnasta. Siksi toivon todella, että joko aloitteen pohjalta tai hallituksen toimenpitein korjattaisiin tämä epäkohta ja puututtaisiin myös muihin selkeisiin epäonnistumisiin ja virheisiin, joita alkoholilain säätämisessä tuli.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi torstaina kello 18. Valtioneuvoston kyselytunti on samoin ensi torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 19.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen